

מתוקים

טונים ותוכן של הזרים אוהבים

א' דר"ה תטפ"ה תטפ"ה

מצוקה לגליון מספר 559

מצוקה למגזין
'טועמיה'

פנים מאידות 8 ירושלים

טל' 02-500-4569

So25004569@Gmail.com

שפיד
דפוס
מהיר
ומתקדם

מעל 15,000 קוראים

דבר העורך

מעשה בחייל שברה מהחטיבה בעת שלום, ואחר כך בעת מלחמה חזר מיד לעזור לאחיו, ועל פי הדין היו צריכים להענישו על שברה, אבל כיון שראה המלך מסירות נפשו שחזר לחטיבה בעת מלחמה מרצונו להגן על הממלכה מחל לו על זה.

כך היה לנו את כל חודש אלול לשוב אל ה' ועדיין לא שבנו, וכיון שבימים הנוראים שבים אנו עם כל כלל ישראל מוחל לנו השי"ת על העונות כיון שחזרנו מרצונו הטוב, ולכן התייצבו בחזרה ביחד לחטיבה ויסלח לנו הקב"ה על העבירות אף כי לא שבנו עד עתה.

בידידות ובחיבה עיר אשכול

עיריית נתניה בהודעה לתושבים: במידה ויגיעו טילים לנתניה נא לא להתערב כי זה בין צה"ל לחיזבאללה.

נסראללה לראש עיריית נתניה:

"כן מרים... כן מרים, אני מצטער מרים, אני זוכר, בלי נתניה, בטח... לא מרים, אני לא רוצה להגיע ללניאדו..."

בבקבות האזעקה הראשונה בנתניה כרגע חלוקת ציוד צבאי לתושבים ברחוב הנביאים בשכונת דורה. תגיעו.

ראש עיריית נתניה: הזהרתי אותך, נכון? אמרנו בלי נתניה!

הקטע הזה שאתה המנקה בחזבאללה ופתאום מוצא את עצמך בכיר.

עיריית תל אביב פותחת מקלטים שעה ראשונה חינום שעה שניה 120 שקל שעה שלישית כליה

נתניה: "מי שיש לו טיל בסלון ורקטה בגראז' - לא יהיה לו בית" כדאי שיברח צפונה בשעה האחרונה נצפו אלפי תושבי נתניה בדרכם לחיפה

מסתבר שגם עבור נסראללה, היתה זו השבת האחרונה של השנה...

הנייה מאשר: הכל בסדר נסראללה הגיע

אתם קולטים שמי שהולך להחליף נסראללה זה מישהו שלא היה מספיק חשוב כדי לקבל ביפר

יפה סלומון 5 דק

השנה בראש השנה, במקום תפוח בדבש נאכל בקלאוות...

איך מנחמים את חיזבאללה? שלא תדעו עוד צה"ל..

מעשה שהיה

מי עוזר למי?! הייתי אברך צעיר ושאפתן. החלטתי להיכנס לעסקים עם כל הכוח. התחלתי לייבא ולייצא מוצרים שונים מחו"ל. גלגלתי הרבה מאוד כסף וההצלחה ב"ה האירה לי פנים. למרות האמור הקפדתי מאוד לקבוע עיתים לתורה. מדי ערב הייתי נוסע לשיעור קבוע בבית כנסת בשכונה אחת. באותו שיעור השתתף עוד יהודי שהתגורר בסמוך אליי. מדי ערב הוא היה מבקש ממני טרמפ. הוא לא היה איש שיחה מעניין, אבל למה לא לעשות חסד ליהודי? לפעמים החסד היה כבד עלי, אבל אמרתי לעצמי: "הקב"ה נתן לך רכב. תשתף בברכה הזאת עוד יהודי. כך היה מספר שנים, ואז הגלגל התהפך. צברתי הפסד ועוד הפסד עד ששקעתי בחובות של חמישים אלף דולרים! סכום עתק פי שלוש מהערך של מהיום. הבנתי שאם אני לא משיג הלוואה מיד, אני חייב להכריז על פשיטת רגל. אבל מי ילווה לי כשאני שקוע בחובות? הפכתי ליותר ויותר עצבני. למרות כל הקושי המשכתי לצאת כל ערב לשיעור ובחזרו לקחתי את הטרמפיסט הקבוע. ערב אחד כשהרגשתי שטבעת החנק ממש מתהדקת וצעדתי לעבר הרכב כדי לנסוע הביתה. השכן, ראה שאני יוצא ומיהר לצאת אחרי. הרגשתי שאני עומד להתפוצץ! "הוא הגיע אלי מתנשף ושאל: "אפשר להצטרף?". חשבתי לסרב לו, עם איזה תירוץ אבל החלטתי להתגבר: "מה הוא אשם?", וגם אני רוצה, שהקב"ה ינהג איתי לפנים משורת הדין, "בוודאי שאתה יכול להצטרף", אמרתי לו. יצאנו לדרך והוא שאל: "תגיד, למה אתה נראה ככה? כבר כמה ימים שאתה נראה כזה לא מאופס. כמעט התפרצתי בכל העוצמה. אבל התגברתי והצלחתי להתפרץ רק ב'חצי הילוך": "מה אכפת לך?", שאלתי אותו. "למה אתה שואל אותי כאלו שאלות? אם אני אגיד לך שאני בחובות וחסר לי \$50,000 אתה תוכל לעזור לי? לא! אז מה זה משנה למה אני עצבני? אני עצבני כי כל החיים שלי עומדים להיחרב". התגובה שלו הממה אותי: "מי אמר שאני לא יכול לעזור לך?". הוא שאל, "אולי, אני כן יכול?". עצרתי את הרכב באמצע הכביש: "אתה משטה ביי?" אמרתי לו, "אני חייב \$50,000 אתה מביין?". הוא הצביע על הכביש ואמר: "ידידי, אתה מעכב את התנועה, תמשיך לנסוע. הפעם תיקח אותי עד הבית כדי שאוכל להביא לך \$50,000". לא ידעתי מה לחשוב...

לקחתי אותו הביתה, הוא עלה לביתו וירד בחזרה עם חבילה שמנה מאוד, חמישים אלף דולר! וגם פרס לי את ההלוואה לחמישים תשלומים, הוא הוסיף ואמר שאם קשה לי, אני יכול לדחות אותו בחודש או חודשיים, רק שאשתדל להחזיר את כל הכסף בתוך שש שנים. האיש הזה פשוט הציל לי את החיים! בזכותו הצלחתי לחזור לאיתני, אני אולי לא עשיר כמו שהייתי בתקופות הטובות, אבל אני מסתדר יפה מאוד ב"ה ולא חסר לי כלום. חשבתי שאני עושה לו טובה... בסופו של דבר ראיתי שבסך הכל עשיתי טובה ענקית לעצמי.

פרשת השבוע

אָס 20 א יהוֹשֻׁעַ

שַׁבַּת שׁוּבָה

שם חדש לבעל תשובה

"שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ"
(הַפְּטָרָה שַׁבַּת שׁוּבָה)

ועידן, שום ניצוץ הפרות לא נדלק. "מענגן... ה'ה לי חֵבֵר בְּאוֹתוֹ שֵׁם", העיר סבֵּא סְתָמִית. מאִירֶצ'יק לא יכל לְהִתְאַפֵּק. "ואולי זהו החֵבֵר, סבֵּא?" סבֵּא הִתְהַרְהֵר, וּפְנָה אֶל הָרָר בְּמִסְפָּר שְׂאֵלוֹת נֹסְפוֹת. "איני מאִמֵּין!" קָרָא אַחֵר רַגַע, "יִצְחָק זְמֶרֶן בְּכּוּדוֹ וּבְעֵצְמוֹ!" רק עֵתָה הִצְלִיחַ גַּם הָאִישׁ לְזַהוֹת אֶת סבֵּא לְרַגַע הִיָּתֵה הִתְרַגְּשׁוֹת גְּדוֹלָה, אִךְ סבֵּא נִרְאָה נְבוֹן: "מִזְרָר בִּיּוֹתֵר... הָאֵם זֶה אֶכְּן יִצְחָק? מִמֶּשׁ מִיִּשְׁהוּ אַחֵר. אִיפֹה זְמֶרֶן עִם הַמְשֻׁפְּטִים הָעוֹקְצָנִים שֶׁמַּעֲמִידִים כָּל אֶחָד בְּמִקוּמוֹ? הֲרִי אַתֶּם נִחְמָדִים, שׁוֹפְעִים טוֹב לֵב. אִינִי מִצְלִיחַ לְזַהוֹת..." יִצְחָק טוֹב הֵלֵב הִזְדַּקֵּף פְּתֹאֵם, וְקוֹל אַחֵר יִצָּא מִגְרוֹנוֹ, תִּקְרִי וְעוֹקְצָנִי: "בְּאִיזוֹ זְכוּת אַתֶּם דוֹרְשִׁים מִמֶּנִּי לְהִיּוֹת מֵה שְׂאֵנִי לֹא?" וְסוֹף סוֹף זֶה סבֵּא אֶת זְמֶרֶן הִנְיָתִק וְהִמְכָּר. הַשְּׂנִים הֶעָלּוּ זְכָרוֹנוֹת בְּעֵלְיוֹת רַבָּה. "אֲבָל אִיךָ הַשְּׂתַנְיָתְךָ כָּל כָּף?" שָׂאֵל סבֵּא. "הַחֲלֻטִּי שְׁעָלִי לְהַשְׂתַּנּוֹת", אָמַר זְמֶרֶן. "מְשֻׁפְּטִים עוֹקְצָנִים מִתְאַמִּים לְפַעֲמִים, אֲבָל בַּחַיִּים חֲשׁוֹב לְהִיּוֹת נְחֻמָּד. זֹאת הִיָּתֵה עֲבוּדָה רִצְוִינִית..." הוּא צָחֵק. "אֲבָל - עֵשִׂיתִי תְּשׁוּבָה. הַזְכָּרְתָם בְּדַרְשָׁה אֶת דְּבָרֵי הַרְמַבְ"ם - מִדְרָכֵי הַבַּעַל תְּשׁוּבָה שֶׁהוּא מְשַׁנֶּה אֶת שְׂמוֹ, לוֹמַר אִינִי כְּמוֹ שְׁהִיִּיתִי, אִנִּי אָדָם אַחֵר לְגַמְרִי וְהִנֵּה, אַתָּה לֹא הַכְּרַתְנִי. נִרְאָה שְׂזִכְתִּי בְּבַחֲיָנָה מְסִימַת לְהַגִּיעַ לְתְּשׁוּבָה הָאֲמִתִּית - שֶׁהִיא כִּיִּצִירַת אָדָם חֲדָשׁ מִמֶּשׁ!" וַיְמָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים? קִרְץ לְיֵלָדִים, "וְכִי לִי אֵין זְכָרוֹנוֹת שֶׁיִּפְתִּיעוּ אֶתְכֶם, מִיְהוֹשֻׁעַ שׁוּבָב - הַחִידָר?..."

יוסף חיים התנדב לבלש ולברר היכן האיש מתפלל. הוא חכה במקום סמוך, וכשסבֵּא-זְמֶרֶן יָרַד עִם חֲתָנוּ מִהֵבֵית וּשְׂקִית הַטְּלִית תַּחַת זְרוּעוֹ, עָקַב אַחֲרֵיהֶם. אִוְלָם, נִרְאָה שְׁבִלֵשׁ מִצְלַח הוּא לֹא הִיָּה. "יֵלָד, אַתָּה עוֹקֵב אַחֲרֵינוּ?" שָׂאֵל חֲתָנוּ שֶׁל זְמֶרֶן. יוֹסֵף חַיִּים נִבְהַל, וְאָז נִשְׁמַע קוֹלוֹ שֶׁל סבֵּא-זְמֶרֶן: "אֲחֵרִינוּ? לָמָּה מִי אַתָּה בְּכָלֵךְ?" הוּא צָחֵק אֶל חֲתָנוּ, "הוּא עוֹקֵב אַחֲרֵי בְּלִבְד... בּוֹא יֵלָד", אָמַר בְּנִיעִימוֹת, "בּוֹא לְהַתְּפַלֵּל אַתָּנוּ בְּבֵית כְּנֶסֶת 'תְּפִאָרַת מִשָּׁה'". יוֹסֵף חַיִּים חִיָּךְ בְּמִבּוֹכָה וְהִלָּךְ. הָעֵקֶר, יֵשׁ בְּיָדוֹ שֵׁם בֵּית הַכְּנֶסֶת בּוֹ מִתְּפַלֵּל זְמֶרֶן. נוֹתֵר רַק לְגֵרִם לְסבֵּא לְהַגִּיעַ לְשֵׁם. וְכֵן פָּנּוּ הַיְלָדִים לְגַבְאֵי בֵּית כְּנֶסֶת, בְּרוּרוֹ אִם יֵשׁ לָהֶם כְּבָר דְרָשׁוֹן לְשַׁבַּת שׁוּבָה - וְהִצִּיעוּ אֶת סָבֵם. "נִכְדִים שֶׁל סבֵּא יְהוֹשֻׁעַ? אוֹהוּ, לְכָבוֹד לָנוּ שְׁסַבֵּא דְרָשׁ כָּאֵן, אִךְ בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלָנוּ קָטָן, לָמָּה שְׂבִיבֹא?" "וְלָמָּה בְּעֵצְמֶם", פְּתֹאֵם הַתְּפִלָּא הַגַּבְאֵי, "לָמָּה זֶה חֲשׁוֹב לָכֶם?" הַיְלָדִים סָפְרוּ, וְהַגַּבְאֵי נִהְיָה. "מַעֲנֵן מְאֹד, אִךְ אֲבִקְשׁ מִמֶּנּוּ", הִבְטִיחַ. וּבְרוּרוֹ ה', סבֵּא נִעֲנָה לְהַזְמִנָּה. הַיְלָדִים בְּקִשׁוֹ לְלָקֵת עִמּוֹ לְדַרְשָׁה, מְצַפִּים מְאֹד לְפָגִישָׁה הַנְּרֻגָשׁת; אִךְ אֶת הַקִּשִׁי הִבֵּא הֵם לֹא צָפוּ... סבֵּא הַגִּיעַ וְדָרַשׁ. הַקְּהֵל הִיָּה קָטָן וְזְמֶרֶן עָמַד מִלְּפָנָיו, אִךְ נִכַּר שֶׁסבֵּא אֵינוֹ מְזַהֵה אוֹתוֹ. לֹא אַחֵר הַדְרָשָׁה נִגַּשׁ זְמֶרֶן לְסבֵּא, אִךְ לְאֲכֻזַּבַת הַיְלָדִים - גַּם הוּא לֹא זֶהָ אֶת רַעוּ הַיְתִיק. אֲבָל - מַעוֹלָם לֹא רָאוּ הַיְלָדִים אָדָם נְחֻמָּד כָּל כָּף... הוּא אָמַר בְּהִתְלַהֲבוֹת: "הַדְרָשָׁה הִיָּתֵה נֶפֶת צוֹפִים, מִמֶּשׁ לְזְכוּת בְּפִיִּס. תּוֹכְנוֹת מִדְּהִימוֹת!" סבֵּא חִיָּךְ: "אִיךָ קוֹרְאִים לָכֶם?" הַתְּעַנְנוּ. "יִצְחָק זְמֶרֶן", אָמַר הָאִישׁ.

"אין לי משג למה הגבאי מבית הכנסת בשכונת חבצלת התעקש כל כך שאִדְרֵשׁ שֵׁם בְּשַׁבַּת שׁוּבָה. מָה אֲנִי יְכוֹל לְחַזֵּק אוֹתָם? אִוְלִי שֶׁהֵם יִחְזְקוּ אוֹתִי..." אָמַר סבֵּא. אִמָּא וְאָבֵא לֹא הִתְפַּלְאוּ עַל הָעֵקֶשׁנוֹת שֶׁל הַגַּבְאֵי, הֵם יָדְעוּ שְׂדַבְרֵי סבֵּא מִרְתִּיקִים תְּמִיד. אֲבָל הָאֲמָת הִיא שֶׁהַפַּעַם הִסְתַּתֵּר סָפּוֹר אַחֵר מֵאַחֲרֵי הַכֵּל, וְרַק הַיְלָדִים יָדְעוּ זֹאת... הֵם בְּעֵצְמָם הָיוּ אֵלּוּ שְׁבִקְשׁוֹ מִהַגַּבְאֵי שֶׁיִּזְמִין אֶת סבֵּא. הַמַּעֲשֵׂה הַתְּחִיל מֵאַזְכוּר תְּמִים שֶׁפְּלִטָה אִמָּא, כְּשֶׁדְּבָרוֹ עַל אוֹרְחִים לַחַג. "אֲצַל חֲבֵרְתִי נְאוּה מִתְאַרַח הַסַּבֵּא מַחוּ"ל כָּל תְּקוּפַת הַחַגִּים. עֲשָׂרוֹת שָׁנִים לֹא בְּקָר בְּאַרְץ - אִם כִּי בְּעֵצְמֶם, הוּא לְמַד אִי פַעַם בְּכַתְּמוֹ שֶׁל סבֵּא... אִינִי יוֹדַעַת אִם סבֵּא זֹכֵר אוֹתוֹ."

מדוע דרש סבֵּא בבית כְּנֶסֶת קָטָן וְסוֹדוֹת מְפָגִישָׁה בֵּין שׁוּבָב לְעֹקְצָן

"מה שמו?" שָׂאֵל יוֹסֵף חַיִּים. "יִצְחָק זְמֶרֶן". אִמָּא חֲשָׁבָה שֶׁיוֹסֵף חַיִּים מִתְּעַנְנֵן לְמַעַן הַנִּימוֹס, אוֹלָם הַיְלָד נִסְעַר מְאֹד, וְכִמּוֹהוּ שְׂאָר הָאֲחִים. בְּפַעֲמִים הַנְּדִירוֹת בְּהוֹ צְרִיף לוֹמַר מְשֻׁפְּט חֲרִיף, הִיָּה סבֵּא נִכְרַ בְּאַמְרוֹתָיו שֶׁל חֵבֵר אֶחָד שְׁהִיָּה לוֹ. 'תְּרָאָה, אֲנִי לֹא מֵאִמֵּין שֶׁמִּיִּשְׁהוּ בְּעוֹלָם יִמְצָא תְּשׁוּבָה לְשִׂאֵלָה שְׁלָךְ, וְאַתָּה יוֹדַע לָמָּה? כִּי הִיא פְּשוּט לֹא שְׂאֵלָה'. אוֹ: 'הַחֲדוּשׁ הַזֶּה, אֵין סַפֵּק שֶׁהַתְּחִדָּשׁ כְּעַתָּה; בְּרוּר שְׂאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא אָמַר דְּבָרֵי הַבֵּל שְׂכָאֵלָה עַד עַכְשָׁיו. אִיכְשָׁהוּ אִי פַעַם מְבַלִּי כְּנָה הַבִּינוּ הַיְלָדִים שֶׁשְׂמוֹ שֶׁל הַחֵבֵר הוּא הִיָּה יִצְחָק זְמֶרֶן. הַיְלָדִים הַחֲלִטּוּ לְאַרְגֵּן לְסבֵּא מְפָגֵשׁ עִם חֵבֵר הַיְלָדוֹת.

ואלה תולדות

הגאון רבי ישעיה יעקב פורטוגל זצ"ל

האדמו"ר מסקולען

נולד בכ"ו באדר תשט"ז
נפטר בה' באלול תשפ"ד

אורחים יקרים מאוד

לשדה התעופה כדי להמתין לאוספי הצדקה ולקבל את פניהם בסבר פנים יפות, שהרי הם אלו שבאו לזכות אותנו במצות הצדקה היקרה הזו!

הרבי היה אומר ועושה, ולא פעם היה מגיע בעצמו לשדה התעופה ומקבל את פניהם של חולים שבאו לקבל טפול רפואי בעירו - מונטריאול.

אחת הפעמים הללו הייתה בצעירותו, בזמן שהרבי מקרעטשניף-סינעט חלה, והמליצו לו להתאשפז בבית חולים במונטריאול. הרבי היה אז אברו צעיר, והוא הגיע לשדה התעופה, קבל את פני האדמו"ר ומליו ונסע עמם למונטריאול.

"שלום, אנחנו שני יהודים משלחים מארץ ישראל, האם נוכל להתארח אצלכם לשבת?"

כאשר רבה של קהלת 'מאור הגולה' בעיר מונטריאול, מקבל את השיחה הזו, הוא שומע את בקשתו של היהודי הארץ-ישראלי ועונה לו באהבת ישראל שופעת: "בשמחה, כבוד גדול הוא לנו שיהודי מארץ ישראל יבוא לשבת אצלנו בשבת קדש! רק אשאל את הרבנית" והרב פונה אל הרבנית ושואל אותה: "די יידן וואס זענען געקומען אויז מזכה זין (היהודים שבאו לזכות אותנו) מבקשים להיות כאן בשבת, האם זה אפשרי?"

כך פנה אותם - היהודים שבאו לזכות אותנו. וכך היה

הרב מתניחס אל כל אחד ואחד מהמשלחים, יהודים ישראליים מארץ ישראל לקסוף כסף בעבור מוסדות התורה ולמטרות נוספות. בענוה ובהתבטלות היה מתנהג לפניהם. בכל פעם שהיה שומע שעומד לפניו יהודי שמתגורר בארץ ישראל, היה מקבל אותו בחביבות יתרה.

וכך היה מסביר: "אבי, בעל המאור ישראל, היה אומר שלא לחנם הקדוש ברוך הוא סובב שיהודים מארץ ישראל יצטרכו להגיע הנה ולקסוף כספי צדקה באמריקה. זו שליחות מכוננת מבורא עולם, כדי שהיה קשר חזק ואמיץ בין יהודי ארץ ישראל ויהודי חוץ לארץ."

בשל יחסו המיוחד הזה, היו מתארחים על שלחנו משלחים רבים. הוא היה מכבד אותם באפן מיוחד, ודואג להגיש להם כמו ידיו את מנותיהם. רוצה היה לתת להם את הארוח הטוב ביותר. הוא אפילו היה אומר להם: "אל תמתינו לסיים הזמירות, אתם יכולים לשיר בלעדי ולהתקדם בסעודה, משום שאצלי הזמירות נמשכות זמן רב..."

לפעמים היה מתבטא ואומר: "אם היינו יודעים איזה מעלה יש למצות צדקה עם יהודים מארץ ישראל, היינו יוצאים

הרבי מסקולען זצוק"ל מאיר פנים לילדי חמד טהורים

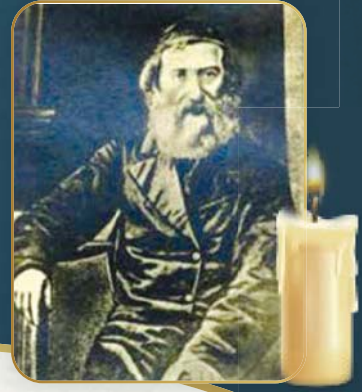
כמו איש שמטפל בעניינים גשמיים. את תפלותיו התפלל בלהט ובדבקות, באימה וביראה, ולמד בשקדנות עצומה. וכך ספר בנו של האדמו"ר מקרעטשניף, שהיה שם בביתו באותם ימים: "לא היה שיף להאמין שהאברו הקדוש הזה - הוא אותו אדם שאף לפני שעה קלה עמד והתעסק עם הרופאים ועם צוות בית החולים, וסדר את כל העניינים הסכניים הרפואיים ברצינות ובהשקעה".

את הענוה וההתבטלות בפניו כל אדם מישראל, השיג הרבי בזכות ההתבטלות המיוחדת שהיתה לו לפני הקדוש ברוך הוא. ואכן רבים היו באים להזכיר שםם לתפלה ולישועה אצלו, כי ידוע היה שתפלותיו מתקבלות לרצון לפניו אדון הכל.

בעקבות

הגאון רבי מאיר לייבוש, ה'מלבי"ם' ז"ע

יומא דהלולא-א' תשרי

לא כל הנוצץ, זהב

משם. גם קשרי המכתבים נותקו, ואיש לא ידע מה עלה בגורלו.

לאחר שנים רבות, בהן הספיקו כמה מבנותיו להתחתן, החליטה בתו הגדולה לנסוע ליאסי. היא הייתה בטוחה שאביה כבר איננו בין החיים, ורצתה לפחות להשתטח על קברו. בתו, שהייתה ענייה מרודה, הגיעה לעיר יאסי, ונכנסה למשרדי הקהילה. לאחר שחיפשו את מקום קברו של האב, מצאוהו בבית העלמין המקומי.

היא הגיעה לקבר אביה, השתטחה עליו ופרקה את מטען דמעותיה. תוך כדי כך, הגיעה מרכבה הדורה, עליה ישבה אשה צעירה. האישה שירדה מהמרכבה ניגשה אף היא אל הקבר, לא השתטחה ולא בכתה, רק התפללה ואמרה כמה מילים.

כל אחת מהן התפלאה על מעשה חברתה. כדרך של נשים נכנסו בשיחה. אמרה המבוגרת שזהו קברו של אביה. להפתעתה, טענה גם הצעירה שזהו קברו של אביה... אז התברר, כי אביהן נישא בשנית לאישה עשירה. למעשה, הן אחיות. הן נשקו זו לזו בשמחה והתרגשות גדולה, והצעירה הזמינה את אחותה לביתה. את פני האחיות המבוגרת קידם בית מפואר, מלא כל טוב.

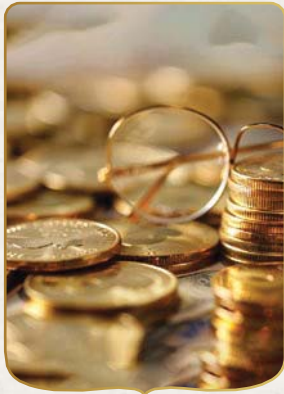
לאחר שהטיבו את ליבן, שאלה הצעירה את אחותה האורחת: "נו, ספרי לי נא, אחותי, כיצד הם החיים שלך?" הגדולה פרצה בבכי, ותיארה את מר גורלה ואת עניותה הגדולה. "ואיך את חיה עם בעלך?" המשיכה לשאול המארחת. "הלוואי שהדברים היו נראים בדיוק כך, רק מתוך עשירות. אין כמוהו לטוב, הוא כל כך מסור, אך, מה לעשות, המזל הוא בידי שמיים".

"שמעי לי, אחותי היקרה", אמרה הצעירה. "את כל עושרי, תכשיטי ומחלצותי הייתי נותנת ובלבד שהייתי זוכה לשלום עם בעלי. הוא מקניט אותי וממרר את חיי, ואם כך, מה נותר לי מכל העשירות הזאת!?"

המלבי"ם סיים את הסיפור: "אכן, אתם יהודים טובים. הטמפל שאתם תבנו, יהיה באמת מלא כל טוב, נאה ומושך מתפללים. אך אם אתם לא חיים טוב עם הבעל, מה כל זה שווה?! טוב יותר לחיות בבית פשוט ודל, אך בשלום ובאחוה עם הבעל, עם הבורא, לעשות רצונו וללכת בדרך התורה, מאשר לחיות בבית מפואר ונוצץ, אך שכל כולו הוא נגד הקב"ה ונגד התורה".

פעם הופיעה משלחת של עשירים בביתו של המלבי"ם, והחלה לספר לו שבתי הכנסת בעיר מצויים במצב גרוע ביותר. החלונות שבורים, הדלתות מתפוררות, הקירות סדוקים ומטים לנפול, וארונות הקודש בלויים. "לכן", הם טענו, "לא מתחשק לאיש להיכנס לבית הכנסת, ובמיוחד הצעירים. לכן החלטנו, לבנות בית כנסת חדש. יהיה זה בית כנסת יפה ומפואר, מואר ומשופץ, ויהיה בו אף מקהלת משוררים, תזמורת נגנים, וחזנים מומחים!".

המלבי"ם הבין מייד להיכן הללו חותרים. חפצים הם להקים 'טמפל' רפורמי. "ומה אתם רוצים ממני?" שאלם הרב. "אנו רוצים שהרב ידבר לפני הקהל, וישכנע את הקהל שיתרמו בנדיבות לטובת הקמת בית הכנסת המפואר". המלבי"ם ניאות והסכים לדבר. הם התפלאו מאוד על הסכמתו המהירה של הרב. בטוחים היו שיתנגד נחרצות. הם הכירו היטב את גישתו התקיפה של הרב, ומלחמת החורמה שלו נגד פעילותם של המשכילים והרפורמים. הרהרו, והבינו שדבר מה מסתתר תחת הסכמתו.

"ומה יאמר כבוד הרב בדרשה?" שאלו בחשדנות. "אני אומר בפני הקהל כמה יש להיזהר מבית הכנסת הזה, ושחלילה איש לא יהיה לתת אף פרוטה לטובת העניין". פניהם של העשירים התכרכמו. "למה לא!?" שאלוהו. "הרב הרי רואה איך בתי הכנסת נראים, האם כך ראוי שיראה בית ה'?"

המלבי"ם השיב להם בסיפור. "היה היה יהודי תלמיד חכם, שקדן ועוסק בתורה. הוא עסק לפרנסתו כמלמד תינוקות, אך עדיין נותר הוא עני מרוד. מצבו הדרדר עוד, עד שלא נותר לו אפילו פרוסת לחם לאכול. כעבור תקופה, נפטרה רעייתו, והוא נותר אלמן. בנותיו בגרו, והגדולה שבהן הגיעה לתקופת השידוכים, ובידו אין פרוטה לפרוטה.

"נמלך המלמד בעצת ידידים, שאמרו לו לנסות את מזלו, ולעבור לגור במולדובה שבצפון רומניה, ובפרט בבירתה יאסי, אליה הגיעו יהודים רבים, פליטים שברחו מאימת הצורר, שונא היהודים ששלט אז ברוסיה ובאוסטריה. בין הפליטים היו גם יהודים בעלי אמצעים, סוחרים ובעלי מקצוע, ונראה היה כי שם תהיה הפרנסה קלה יותר. המלמד היסס, אך באין ברירה, ארז את מטלטליו, נפרד מבנותיו, ונסע ליאסי. תקופה ארוכה חלפה, ואביהם לא חזר

מתולדותיו

נולד בח' תמוז תקס"ט, בעיירה וולוצ'יסק שבווהלין, אוקראינה, לאביו הגאון רבי יחיאל מיכל וזר זצ"ל. בגיל שש נתייתם מאביו, ואמו נישאה בשנית לגאון רבי יהודה לייב, רבה של וולוצ'יסק זצ"ל. הילד מאיר לייבוש גדל בבית אביו החורג עד הגיעו לגיל 12, אחר כך פנה הוא ללמוד אצל הגאון רבי משה הלוי הורביץ, מחבר הספר 'עמק השדים', ממנו קיבל את רוב תורתו. לאחר הגיעו לגיל מצוות פנה ללמוד בישיבה בוורשה, שם נודע בכינוי 'העילוי מווהלין'.

לאורך השנים חיבר המלבי"ם ספרי קודש רבים, וביניהם: מקראי קודש-פירוש על הנ"ך, ארצות החיים-חידושים על שו"ע אורח חיים, ארץ חמדה-דרשות על התורה, ועוד.

במשך שבע שנים כיהן כאב בית דין בעיר וורשן, בהמשך כיהן גם ברבנות בבוקרשט, שם נאבק במשכילים, שהלשינו עליו וגרמו למאסרו. בהשתדלות השר משה מונטיפיורי שוחרר המלבי"ם, ועזב את רומניה בשנת תרכ"ה. הוא נעתר לבקשת קהילת קרמנצ'וג להיות לרבם, אך בדרכו לשם נפל למשכב, ונפטר. היה זה בעיר קיוב,

ביום א' של ראש השנה תר"מ.

מוסר השכל

לומד אשליה רבון הבורא ליתוך
פלטות ושוני, לאלטר אקיימ לבנות
פאר והיבור, שלא אפי ההלכה

התכנים מלוקטים ומעובדים מתוך הספר 'זכרונם לברכה' של הרב אהרן פרלוב שליט"א

עֲרָכִים לְשִׁלְחַן שֶׁבֶת

טְרִיּוּיָה

לעֵינֵי הָאִשָּׁה הַחֲשׂוּבָה מֵרַת דְּבוּרָה פְּרוּמֵר עֲלֶיהָ בַּת ר' אַבְרָהָם שְׁמוּאֵל ז"ל

חידון טריוויה א-ב לפרשת השבוע. שאלות קלות ומאתגרות כדי שכל בני המשפחה יוכלו להשתתף, ליהנות ולהצליח!

א	תפילה הנאמרת החל מראש השנה ועד יום כיפור, וגם בתעניות:
ב	הדבר הראשון שקרה בראש השנה, לדעה אחת בגמרא:
ג	הרימון מלא ב...
ד	מנהג לטבול בו את החלה בראש השנה:
ה	פיוט אותו אומר שליח הציבור [בקהילות אשכנז], לפני תפילת מוסף בראש השנה וביום הכיפורים:
ו	פיוט אותו חיבר רבי אמנון ממגנצא:
ז	תפילת מוסף מחולקת למלכויות, שופרות ו...
ח	לא מזכירים אותם בראש השנה:
ט	השלם: "סור מרע ועשה..."
י	השלם: "באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטין ול... לנטיעה ול..."
כ	כיניו נוסף ליום הכיפורים:
ל	מהו נוסח הברכה שמברכים איש את רעהו בראש השנה?
מ	סך קולות השופר שתוקעים בראש השנה?
נ	אחת הבקשות בתפילת 'אבינו מלכנו':
ס	בראש השנה נפתחים שלושה...
ע	ביום השני של ראש השנה קוראים בתורה את פרשת:
פ	נוהגים להביא אותו לסעודה ביום השני, כדי לברך עליו שהחינו:
צ	שנכתב בספר של...
ק	השלם: "אבינו מלכנו, הרם..."
ר	"יהי רצון שנהיה ל... ולא לזנב".
ש	אחד מסוגי קולות השופר?
ת	מנהג ישראל לעשות אותו ליד מקור מים:

תשובות: א. אֶלֶּל | ב. אֶלֶּל | ג. אֶלֶּל | ד. אֶלֶּל | ה. אֶלֶּל | ו. אֶלֶּל | ז. אֶלֶּל | ח. אֶלֶּל | ט. אֶלֶּל | י. אֶלֶּל | כ. אֶלֶּל | ל. אֶלֶּל | מ. אֶלֶּל | נ. אֶלֶּל | ס. אֶלֶּל | ע. אֶלֶּל | פ. אֶלֶּל | צ. אֶלֶּל | ק. אֶלֶּל | ר. אֶלֶּל | ש. אֶלֶּל | ת. אֶלֶּל

דִּיּוֹן מְסֻבֵּיב לְשִׁלְחַן

שינויים בתפילה בזמן מלחמה

שְׁאֵלָה

הם היו קבוצה של כמה לוחמים. תפקידם היה לאייש את עמדתם המבודדת בראש השנה, אפילו מניין לא היה להם. אך לא הייתה שום אפשרות להשתחרר מהתפקיד שהוטל עליהם, ההימצאות שלהם במקום זה הייתה חיונית. ומכיון שכך, הם החליטו לעשות הכל בשמחה. תוכניתם הייתה להתפלל בנץ, גם בגלל מעלת התפילה בשעה זו, וגם כדי שבמהלך היום יהיו פנויים לתפקידם. כחלק מההכנות ליום הגדול, התפתח דיון: מהו סדר התפילה הנכון במצבם? האם מייד לאחר תפילת שחרית בנץ יכולים הם להתפלל מוסף, או שעליהם להמתין? הם דנו עוד על מיקום התקיעות, האם לעשותם לפני מוסף או אולי לאחר מוסף? הגדיל לעשות אחד מהם, שטען שמכיון שהתקיעות נתקנו על סדר הברכות בתפלת מוסף, בעל התוקע יצטרך לתקוע בתוך תפילת הלחש.

מהי באמת ההנהגה הנכונה במצב זה?

תְּשׁוּבָה

למרות שבמהלך השנה אין הבדל בסדר התפילה בין המתפלל ביחידות לבין המתפלל בציבור [מלבד דברים שבקדושה שאינם נאמרים אלא בציבור], בראש השנה ישנם כמה הבדלים חשובים: במסכת עבודה זרה (ד, ב) מבואר שאדם לא יתפלל ביחיד את תפילת מוסף של ראש השנה בתוך שלוש שעות ראשונות של היום. סיבת הדבר היא, משום שבזמן שהאדם מתפלל מעיינים במעשיו, דנים אותו, וגוזרים את דינו, ולמשפט כדאי לבוא עם הציבור, שנאמר "הן קל כביר לא ימאס תפלת רבים".

ולכן, כשמתפלל בציבור ממש, יכולים להתפלל בכל שעה. ואף אם מתפלל ביחיד, אבל תפילתו היא בשעה שכלל ישראל מתפללים, מכיון שתפילתו נכנסת עם הציבור, שיש להם זכויות רבות, הוא נידון עמהם ואין בזה חשש. אבל כשמתפלל ביחיד, בזמן שהציבור עדיין אינם מתפללים, או מתפללים תפילה אחרת, יש חשש שמא יעיינו בדינו לבד, ויחמירו עמו.

ומכיון שבשלוש שעות ראשונות של היום הציבור מתפללים שחרית, ולא מוסף, המליצו חז"ל שהיחיד לא יתפלל אז, אלא יתפלל אחר כך-עד סוף שעה שביעית, שהיא סוף זמן תפלת מוסף לכתחילה; וכן פסק השולחן ערוך (אורח חיים תקצא, ח) להלכה.

בנוסף, התבאר בפוסקים שגם את תפילת שחרית צריך היחיד לכוון לזמן שהציבור מתפללים, ולכן אם באותה העיר מתפללים שחרית מוקדם, יתפלל אף היחיד עמהם (משנה ברורה יד).

ומכיון שגם בזמן התקיעות מעיינים בדינו וזמן התקיעות הוא בתפילת מוסף, צריך להזהר שגם התקיעות שתוקע היחיד לעצמו או שאחרים תוקעים לו; יהיו לאחר שלוש שעות (שם טו).

זמן התקיעות ליחיד הוא קודם תפילת מוסף, כדי לערבב את השטן שלא יקטרג בזמן התפילה, ובדיעבד אפשר לתקוע לאחר התפילה. אומנם, בתוך תפילת הלחש עצמה אסור ליחיד לתקוע או להאזין לתקיעה של מישהו אחר. ואף למנהג הספרדים והחסידים שתוקעים בתוך תפילת לחש, [משום תקנת חכמים שיתקעו על סדר הברכות בתפילת מוסף], הייתה תקנה זו רק בתפילה בציבור, ולא ליחיד; ובזמן התפילה אסור להתעסק בשום דבר שאינו מעניין התפילה

(שולחן ערוך תקצב, ב, ומשנה ברורה שם).

סְכּוּמ

סדר התפילה ליחיד בראש השנה: א. שחרית בתוך שלוש שעות. ב. תקיעות ומוסף לאחר שלוש שעות. ג. תקיעות לכתחילה קודם מוסף, ובמקום צורך לאחר מוסף.

המדור נכתב על ידי הרב יעקב דהן שליט"א
מו"צ בבית הוראה של הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

ערכים לילדים

ועוד...

הקדוש-ברוך-הוא אכן מרעיף עלינו שפע טוב-איך יתכן, אם-כה, שלא תמיד מגיע אלינו השפע?!

ממשיל המגיד מראצקי משל לכפרי אחד שרצה לקנות זין. הוא העמיס על עגלתו חבית ריקה ונסע אל העיר. בהגיעו אל בית המסחר ליינות הכניס את החבית פנימה ובחר לעצמו את הזין שהוא אוהב. אנשי החנות מלאו לו את החבית ועזרו לו להעמיס אותה על העגלה.

בשמחה רבה חזר הכפרי הביתה וקרא לבניו שיעזרו לו להוריד את החבית הכבדה מהעגלה.

כשהתחיל להזיז את החבית, נוכח להפתעתו לראות כי היא קלה מאד! פשוט, משום שהיתה ריקה!

בכעס רב חזר הכפרי אל העיר, נכנס אל בית הזין והתחיל לצעק: "למה רמיתם אותי? שלמתי לכם כסף רב בעבור הזין, ובסופו של דבר הפלי שלי ריק! גזלנים שכמותכם!"

ואני התפלתי

עקר עבודתנו בראש השנה הוא התפלה. אנו עומדים לפני ה' בתחנה ובעתירה, ממליכים אותו עלינו ומבקשים שישלח לנו שנה טובה ומתוקה. החל בראש השנה ועד תם יום-הכפורים יש הוספות בתפלה, כמו: "שיר המעלות ממעמקים" והתוספות הנאמרות בתפלת שמונה עשרה במשך עשרת ימי התשובה.

בתפלות ראש-השנה אנו מבקשים ומתפללים על שנה טובה ומתוקה, על חיים, ברכה ושלום, פרונסה טובה, גזרות טובות, ישועות ונחמות ועוד

המוכרים לא הבינו מה קרה; הרי מלאו את החבית! יצאו החוצה, בדקו את החבית וגלו כי היא נקובה ומחררת בתחתיתה. העצים שמהם התקנה החבית לא היו תואמים, ובמשך כל הדרך נגר הזין ונשפך דרך הסדקים ארצה!

"איננו אשמים", הסבירו לכפרי. "מי שרוצה לקנות זין, צריך להביא חבית שלמה ומתקנת, ואתה הבאת כלי נקוב".

אף אנו מבקשים לקנות רב טובה. אנו מתפללים: "אבינו מלכנו, מלא דינו מברכותיך". הקדוש ברוך הוא מוכן לתת לנו ברכות, אבל עלינו להכין כלי ראוי שיחזיק את הברכות.

ומהו הפלי הזה? כבר למדנו חז"ל: "לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל-אלא השלום!"

כל אחד מאתנו הוא כמו נסר המרכיב את החבית. אם נהיה מהדקים ומחברים זה לזה, יהיה ה"כלי" שלנו שלם, והברכה תשרה בו.

הצורים והחוכן מכינת היוצר "מלכות וקסברג"

הימים הבחין בעגלה ובה יהודים הנוסעים אל הרבי לראש-השנה. הוא הצטרף אל היהודים והגיע אל בית-המדרש.

בשעת התפלה אחזו כלם במחזורים, וגם בידו של היילד נתנו מחזור. היילד התבונן וראה כיצד כלם מתפללים מעמק לבם וזועקים אל השם בהתרפקות ובקרבת אלקים. נפשו של היילד כמעט יצאה מרב השתוקקות וערגה, אבל הוא לא ידע להתפלל.

רגשותיו פרוצו וגאו, עד שלא יכל עוד לשלט בעצמו. הוא הרים את המחזור אל-על וקרא: "אבא! אבא שלי שבשמים, אינני יודע להתפלל... קח לך את כל המחזור, ויהא זה כאלו התפללתי את כל התפלות שבו!"

בבית-המדרש עמד אז הבעל-שם-טוב הקדוש וראה ברוח קדשו כי קטרוג גדול מרחף על עם ישראל, והתפללות אינן מצליחות לעלות עד פסא הכבוד. לפתע נשמע קולו הזך של היילד, ואותה תפלה טהורה, שנבעה מעמקי נפשו של ילד יהודי שבוי-היא שהשתיקה את כל המלאכים הרעים ופתחה את השערים הנעולים לקבל את תפלות כל היהודים ברחמים וברצון!

מעשה בילד יהודי קטן שהתגורר בכפר. בהיותו פעוט נפטרו הוריו, ופריץ הכפר, שהיה חשוף-בנים, לקחו לביתו וגדלו כאלו היה בנו.

הפריץ אהב את היילד ונתן לו את כל מחסורו. הוא גם דאג שיגדל לנער משפיל וידען, ולשם-כה הביא לארמונו מורה פרטי שלמד את היילד. המורה, שעבר להתגורר בארמון, היה נוהג להסתגר פעם ביום במשך שעה ארפה ואסר על היילד להכנס לחדרו בשעה זו.

יום אחד הפציר היילד במורה: "אני רוצה להיות בחדר בשעה שאתה מסתגר בו!" אך המורה לא הסכים. הפציר היילד והפציר, עד שהמורה נעתר לו. כשנכנס היילד, ראה את המורה פורץ על ידו רצועות שחרות ומניח קביות על הראש, ואחר-כך מתחיל להתנועע כששפתיו רוחשות...

היילד נדהם ובקש מהמורה שיגלה לו את פשר מעשיו. לאחר שסיים המורה את התפלה, גלה לילד: "ידע לך כי יהודי אני, וגם אתה יהודי!" וכאן ספר לילד כי איננו בנו של הפריץ, כי-אם ילד יהודי...

מאז אותו היום השתוקק היילד לחזר לחיק עמו. באחד

כל עניניו של יום זה בכיסוי:
"תקעו בחדש שופר בכסה"-איזהו
חג שהחודש [הירח] מתכסה בו?
הוי אומר זה ראש השנה".

(ביצה טז)

"כל המועדים במלואו של הירח
או קרוב למלואו, וראש השנה
בכיסויו של הירח. שישראל
נמשלים לירח, והם מאירים
בשבתותיהם ובמועדיהם:
ובראש השנה הם ממעטים
עצמם ומכסים על גדלותם
מאימת יום הדין. ואף הקב"ה
מכסה על עוונותיהם ובא עמהם
במחילה וסליחה".

(פסיקתא רבתי, מ)

התורה קראה ליום זה "יום
תרועה" ולא "יום תקיעה", לרמז
על שברון הלב, [תרועה-לשון
שברון הוא] בחרטה ובתשובה
מן החטאים. שכל המתנחם על
חטאתו בוכה ומתאנח ומצטער
עליהם הרבה, ועל ידי כן הוא
מוכיח שעזב את חטאיו ולא
ישוב אליהם עוד.

(על פי מנורת המאור, רצג)

היכן מצאנו שופר ששימש ככלי תלמחה?

בנפילת יריחו, תקעו בשופר והחומה נפלה.

(יהושע ו, טז)

ובעזרת ה', תקיעות השופר שנשמע בראש השנה הקרוב יפילו את כל אויבנו תחתינו.

מצוה טובה לתקוע בשופר בצד ימין ולכווננו כלפי מעלה?

משום שכתוב "והשטן עומד על ימינו לשטנו",

וכן כתוב "עלה אלוקים בתרועה".

(ש"ע תקפה, בומ"ב ס"ק ז, ח)

אילה תנאי הקשור לכוונה חייה להתקיים,

כפי לצאת יצי חובת מצוות שופר?

שהתוקע יכוון להוציא, והשומע יכוון לצאת.

(ש"ע תקפו, ו)

היכן מולכר 'שופר' התהליך?

"תקעו בחדש שופר"

"הללוהו בתקע שופר"

"ה' בקול שופר"

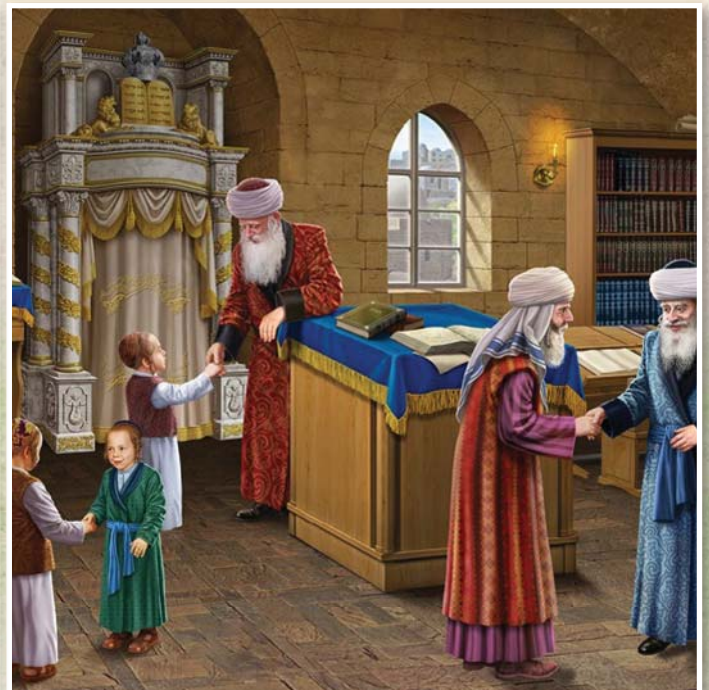
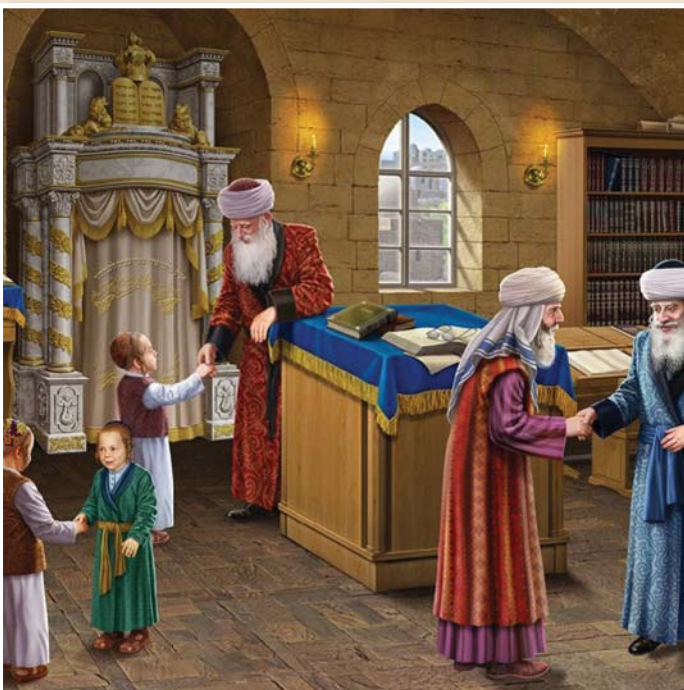
"בחצוצרות וקול שופר"

אילה פסוק אחרים
לאחר התקיעות צמישה?

"אשרי העם יודעי תרועה".

(ש"ע תקצ, ט)

מצאו את 10 ההבדלים

גיליון מס' 648

שנת 12

ראש השנה, א'-ב' בתשרי תשפ"ה

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ידע כי עלי-כלי-אלה יביאה האלקים במשפט (קהלת) - בגימטריה ראש השנה. (ר"י מנעמירוב)

הראתם מאין ופעלכם מאפע (ישעיה מוא, כד) - מאין גימטריה 101, כנגד 101 התקיעות בראש השנה, עם התקיעה הגדולה הנוספת. מאפע ראשי תבות מאה פעיות, שהן כנגד מאה פעיות שפענה אם סיקרא. (ספר המנהיג)

ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחנו (איוב ז, יח) - בתכונה ימים נזהגים להשכים בבקר לתפלה: ראש השנה, יום הכפורים, הושענא רבה, פורים, תשעה באב, וסמך תבת בקרים בארבעה פסוקים. ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחנו - אלו ימי ראש השנה ויום הכפורים, שבהם נפקדים בני אדם. חדשים לבקרים רבה אמונתך - תבת רבה מרמזת על הושענא רבה. לבקרים אצמית כל-רשעי-ארץ - רמז לפורים שבו היתה מפלת המן. היתה זרעם לבקרים אף-ישועתנו בעת צרה - זה תשעה באב שהוא יום צרה על חרבן בית המקדש. ועוד מצאו רמז לכך בפסוק וישכם אברהם בבקר. אברהם ראשי תבות: אב, גריאת העולם שהוא ראש השנה, רבה שהוא צומא רבה של יום הכפורים, הושענא רבה, מגלה. (שפה ברורה)

כתבנו לחיים - לחיים בגימטריה צ"ח, לרמז על בקשתנו להציל מצ"ח קללות שבתוכחת כיתבוא ולזכות לשנה טובה. (שערי ניסים)

תשרי ראשי תבות תלמוד תורה, שבתות, ראשי חודשים, ימים טובים. לרמז לדברי חז"ל במסכת ביצה, שכל מזונותיו של האדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, חוץ מהוצאות שבתות וימים טובים והוצאות בניו לתלמוד תורה. (שער המלך)

בקריאת ראש השנה קוראים את הפסוק ואת-החש ואת-מעכה. תחש ראשי תבות תקעו חדש שופר, מעכה ראשי תבות מלך על-כל-העולם, וכן אמר הבעל-שם-טוב, שהתבות ואת מעכה הן ראשי תבות ודדי אחר תפלה, מנעת עד כפא הכבוד. (שם ונשמח)

שופר - ראשי תבות שטן ואין פגע רע, שגם השטן מתהפך לטובה. (הט"ז)

ספורים בפרשה

בשלהי שנת ת"ק, עלה רבי אלעזר רקח מאמשטרדם בעל "מעשה רקח", לארץ הקודש. בליל ראש השנה, פרצה סערה ביים עד שהמים החלו לחדור פנימה והאניה חשבה לטבע. הנוסעים המפקדים עמלו קשות כדי לשאב את המים, ואלו ה"מעשה רקח" ישב ספון בחדרו ותפוס ברעיונותיו הקדושים. כשראו משמשיו כי באו מים עד נפש, נכנסו אליו בצעקה וקראו: "הלא בצרה גדולה אנחנו! עוד מעט ותרד האניה חלילה למצולות ים". כששמע זאת רבי אלעזר נענה וקרא בתהלהבו: "אם כן הדבר, מבקש אני מכם להתכונן ולהזדרז, ומיד כשיאיר עמוד השחר הביאו לפני את השופר ונתקעו כמצות היום". מיד כשהאיר היום, נטל הרב את השופר ונתקע בקול גדול, ומיד ארע הגם. ויעבר אלקים רוח על-הים וישכו המים, יקם סערה לדממה ויחשו גליהם. לזמנים, ספר זאת הרבי ר' בונים מפשיסחא, והוא הוסיף ואמר: "אל תחשבו, שה"מעשה רקח" התפונן לתקע בשופר כסגלה שהסערה תשקט, אלא שפששמע ממלואו כי הספנה גדולה ואי אפשר להנצל בדרך הטבע, השתוקק לקים את המצוה הקדושה של תקיעת שופר קדם מותו, ולכן הזדרז לתקע בשופר מיד כשהאיר היום. אך המצוה הגדולה שעשה, פעלה שהאניה בלה תנצל מדרת שחת.

בשנת תקל"ז, עלתה ארצה שירת העולים החסידית הגדולה בראשות רבי מנחם מנדל מויטפסק ורבי אברהם מקליסק. מספרים, שבבוא רבי מנדל אל שפת הים, בחר בספינה ישנה שהיה כבר רעועה מרב ישנה. מלואו התפלאו על כך, אלא שנסיעתם היתה מהירה מאד שלא פדך הטבע, ורב החובל ספר שפבר שנים רבות לא היתה לו נסיעה כה מהירה, חוץ מאותה נסיעה שלשים ושבע שנה קדם לכן, בה עלה ה"מעשה רקח" ארצה. "יכול הייתי להחליף מכבר את הספינה", ספר רב החובל, בהציעו על התקונים המרבים שנעשו במרוצת הזמן בספינתו, טלאי על-גבי טלאי, "אולם לא אחליפנה ולא אמיר אותה בעד כל הון שבעולם, כי הבטיח לי אותו צדיק שלספינה זו לא יארע שום מקרה רע חלילה". כששמע רבי מנדל את דבריו של רב החובל, נענה ואמר בענותנותו: "לא ידעתי כלל שבספינה זו נסע רבי אלעזר רקח, אלא שראיתי אור גדול מרחף עליה ולכן בחרתי בה". ומספרים, שגם במסעם עמד עליהם נחשול שבים להטביעם. עמד רבי מנדל בתפלה ואמר: "רבונו של עולם, תעמד לי זכות היסורים ששבלתי מהכבוד הרב שהנחילו לי בגוף אהוביך בגולה, וקבלתי אותם באהבה בשביל כבוד ארץ ישראל", ונח הים מזעפו.

הרבי ר' שמלקא מניקלשבורג, נכנס פעם לבית הכנסת קדם תקיעת שופר, ונשא דברי בבושים: "כל-עמה נאנחים" - כל הקהל בוכה ונאנה, אבל על מה בוכים? 'מבקשים לחם', דורשים מהקב"ה פרנסה ולא מבקשים על הגאולה ולא מתאבלים על השכינתא שהיא בגלותא". ביום השני של ראש השנה נכנס הרבי שוב קדם תקיעת שופר, ואמר: "מדוע לא-בא בן-ישי, למה מתמהמה משיח בן-דוד לבוא? הסבה היא, כי צם-תמול גם-היום אלה-הלחם, גם אתמול ביום ראשון של ראש השנה, וגם היום ביום השני, מתפללים בני ישראל על הלחם, ולא על גלות השכינה!"

לקבלת הגיליון
דוא"ל:
580677@gmail.com

המחנה הנפלאה ביותר!
בכל חנויות הספרים בכל הארץ
"שבת טיש" ו"מידות טיש"
ועד הפצת תורה והפצ"ת

זמני ראש השנה ושבוע טובה - ירושלים
הדלקת הנרות יום א' דרי"ה 5.47
הדלקת הנרות יום ב' דרי"ה 6.58
הדלקת נרות שבת 5.44 מוצאי שבת 6.55
זמן רבנו תם 7.36

היה היה

מה' מצעד־נבֵר ואדם מה־בין דרבו

ר' זלמן לייב, הנו יהודי מכבד בשנות העמידה, מתושביה של שכונת וילימסבורג שבברוקלין בניו־יורק. תלמיד חכם מפלג הוא ומחברם של ספרים חשובים, ועסקן גדול במצות ובענייני הכלל. והנה החליט ר' זלמן לייב לממש את חלומו זה מכבר, לפקד את ארץ ישראל ולשהות בה גיור האייתנים, ולהתפלל את תפלות ימי הדין באדמת הקדש שתפלות העולם בלו עזבות דרך בית אלקים ושער השמים שבה. בני המשפחה הקדימו את נסיעתם ארצה, ור' זלמן לייב שהיה עסוק בענייני הכלל יצא לדרבו יומים לפני התקדש ראש השנה.

יושב ר' זלמן לייב על המטוס העמוס בתגרים וסוחרים נכריים, מתפננס בתוך עצמו ומעיין בספרי יראים ומוסר לקראת יום הדין. לאחר שעות ארוכות חש ר' זלמן לייב עיפות ועיינו נעצמו, אך התעורר לפתע מתוך קולות וצעקות. זמר־ה עבר עד שמוחו הצטלל, וכשהבין את המתרחש שקע לבו בקרבו. התברר, כי מסבות שונות שנה הטיס את המסלול וערך חניית ביניים באותנה שבין ר' זלמן לייב היה פה עיף, שפכל לא חש בשנתו בעצירה, בעוד היה עליו לרדת שם ולהגיע לארץ ישראל, אך עכשו היה כבר מאחר מדי. המטוס היה בהכנות לנחיתה נוספת בתוך העיר בירות שבלבנון, כשהימים ימי מלחמה ומצב חרום, ונמל התעופה היה גדוש במאות חמושים. סכנה רחפה על כל אחד, קל וחמר ליהודי בעל צורה והדרת פנים כר' זלמן לייב, ובמשך שעות ארוכות התחבא בתא המזוודות כשהוא מסתר מאחורי ארגזים, עד שהמטוס יצא לדרבו.

הנסיעה הארצה והמתווה הגיעה אמנם לקצה, אולם ר' זלמן לייב מצא את עצמו בבקר שלפני ראש השנה, בעיר בנג'קוק בירת תלונד. רעדה ארצה בו כשירד אל העיר הגדולה והמפרכת. נותרו לו שעות אחרות עד התקדש החג, ובמקום לשהות במחצת גני משפחתו בארץ הקדש ולהתפלל את תפלות ראש השנה ברב עם ובחירת קדש, עליו לשהות בארץ זרה ומזורה, ללא יהודים וללא מנון, בלי שופר ובלי מזון, שלא לדרב על סמני החג וסמניו. "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", חזק ר' זלמן לייב את עצמו, ולאחר שסדר מעט את הפצויו בחדר שחברת התעופה דאגה להעמיד לו באחד המלונות שבאזור, יצא לרחובות העיר כדי לנסות למצא רמז לחיים יהודיים בעיר. שעות ארוכות הסתובב בעיר הסואנת, כשרבים מביטים בדמותו ההדורה במבטי המייה, אולם לשוא היה כל עמלו. איך אחד מהתושבים הנכריים לא שמע מעולם על בית פנסת ולא הבין את בקשתו. כשהראה שפלו כל הקציון, מהר לרפש מעט פרות וירקות בשוק והחל להתבונן לקבל את פני ראש השנה. היטב זכר ר' זלמן לייב את המעשה שארע עם תלמידו של הבעל־שם טוב, שנקלע פעם בראש השנה לאי בודד לאחר שרבו שלחו לשם עם שופר ומחזור תפלה בידו, וכשחזר אמר לו הבעל־שם טוב שהוא תקן נשמה נדחת שקבלה את הקונה בזכות תפלותיו ותקיעותיו, "אבל לי אין אפלו שופר", חשב ר' זלמן לייב בעגמה, "וגם איני יודע מה עלי לתקן בעיר זו", חשב. אולם הוא התחזק בבטחון וידע שמה' מצעד־נבֵר ואדם מה־בין דרבו.

בקר יום ראשון של ראש השנה. ר' זלמן לייב פוסע ברחובות בנג'קוק, בתקנה אחרונה למצא בית פנסת יהודי בעיר. לפתע הוא מבחין בנהג מונית שצופר לו ומסמן לו להפנס אל המונית בדרבו לבית פנסת יהודי. ר' זלמן לייב מסביר לנהג כי אסור ליהודי לנסע ברכב בשבתות ובחגים, ולאחר הפצרות רבות הסכים הנהג לנסע באסיות, פשר' זלמן לייב צועד בעקבותיו, עד שלתדהמתו מצא את עצמו בפתח בית פנסת קטן שהיה מסתר מעין רואים. שמחתו היתה גדולה, אלא שמהר מאד נהפכה השמחה לתונה. בבית הפנסת ישבו תושבי המקום שהיו רחוקים מתורה ומצות ובמקום כמעט לא הרגשה איריה יהודית טהורה. ר' זלמן לייב בקש להמלט מן המקום, אלא ששש הבחינו בו הצאפנים מהרו לרלק אחריו והתחננו בפניו לחזור ולשמש כשליח צבור לקהל המתפללים. "באת אלינו כשליח מן השמים", אמרו המתפללים, וסדרו את בית הפנסת על טהרת הקדש כדרישת ר' זלמן לייב. יומים של תפלות בדבקות עברו על המתפללים בעיר הנדחת. ר' זלמן לייב התפלל את כל התפלות בדבקות ותקע בשופר עתיק שהשתמר בבית הפנסת מימים עברו. בסיום הימים הקדושים, נפרד ר' זלמן לייב מתושבי המקום בחמימות, פשיק של ידות נדלק בלבם.

בין פסה לעשור הגיע ר' זלמן לייב סוד־סוף לירושלים ובה פגש את בני משפחתו המדאגים, אולם עברו עליו כמה שנים עד שגלה פתאום מה היה עליו לתקן באותו ראש השנה בפדינה המגפרת. מן השמים הוזמן לו לשמע, כי באחת הישיבות המקורסמות והגדולות שבארץ ישראל התקבלו חמשה תלמידים חדשים ילידי העיר בנג'קוק. הדבר היה לפלא בעיני ראשי הישיבה, ולאחר ברור קצר התברר, כי כמה מהמשפחות היהודיות בעיר, התעוררו בבת אחת לתשובה עקב בקור הבוק של ר' זלמן לייב בעירם, וראשי המשפחה החליטו להשליך מאחורי גבם את כל תפקידיהם החשובים ואת משרומיהם ועלו ארצה, כדי לחזור ולהתקרב לאבינו שבשמים.

אואז הבין ר' זלמן לייב, כי לא לחנם נקלע מן השמים לעיר הרחוקה, אלא כדי להחזיר יהודים תועים לאביהם שבשמים, והשיב לב־אבות על־בנים ולב בנים על־אבותם.

מאורות

יחזק מאיר מקופשיניץ ז"ל
ליום ההולאה א' בתשרי תרצ"ו

נולד בשנת תרכ"ב לאביו רבי אברהם יהושע השיל, בנו של ה"אוהב ישראל" מאפטא, ונשא את בת רבי מרדכי שרגא מהוסטין צעיר בניו של השבא קדישא מרוזין. במשך מ"ב שנה נהני עדה ביישראל והתפרסם באהבתו הגדולה לכל בן ישראל וכפועל ישועות. פעם בקשה רעינתו הרבנית לרפש וילונות חדשים לבית, לאחר שהקדמים התבלו מרב שמוש, והרבי הסכים עמה אלא שדחה זאת לתקופת פורים. בפרס חג הפסח, כשראתה הרבנית שעדין לא נעשה דבר בענין, הזכירה לו את בקשתה כדי להדש את פני הבית לכבוד חג. הוציא הרבי מהארון חבילת קבלות שקבל על סכומי הצדקה הרבים שחלק, ואמר לרבנית: "אלו הם הילונות החדשים שלנו... אהד מתושבי וינה, אליה עבר הרבי בעקבות מלחמת העולם הראשונה, בא לספר לו פעם כי אשתו חלתה והיא זקוקה לנתוח לא עלינו. הציע הרבי לאיש: "אני אעשה את הנתוח ואת הכסף שהרופא דרש אחלק לצדקה" הסכים האיש, והרבי נטל גיר ומספרים וגזר בכמה מקומות, והאשה התרפאה בדרך נס בלי צורך בנתוח. ספר אחד מוקני החסידים, כי שמע פעם את הרבי מציע שלא לנתח אדם אחד שהרופאים צוו לנתחו, והאיש התרפא בדרך נס. נכנס החסיד אליו ושאל: "הרי סוככים תמיד על דעת הרופאים, ואיך אפשר לפסל נגד דעתם?" השיב לו הרבי בחמימות: "הרי אם מבקשים מה' לחוס על נפש יהודי, מדוע שלא ישמע!! וזה היה בעיני החסיד המופת הגדול ביותר.

יוסיה דעת

בימים הנוראים, אנו עומדים בתפילה לפני הקב"ה כשמחזור תפילה בידנו, בו נמצאים סדרי התפילות, הקריאות והפיוטים לימים הנוראים, וכך גם בשאר מועדי השנה. מקור השם 'מחזור' הוא על־שם מחזור השנה, סדר החזר חלילה משנה לשנה. בשנים קדמוניות, היה המחזור מכיל את כל תפילות השנה מהחל ועד כלה, ימי החול, שבת־קודש, כל המועדים לפי הסדר, תעניות ושאר ימים מיוחדים במחזור השנה. ולפני כ־750 שנה, החלו בתפילות אשכנז בעיקר, להפריד בין סידור התפילה לימות השנה הרגילים, לבין המחזור שנועד לימים הנוראים והמועדים בלבד. המחזוריים העתיקים היו מיועדים בעיקר לחזני התפילה, והם היו מאוירים בפאר ובאמנות מיוחדת. אחד המחזוריים המפורסמים הוא 'מחזור ליפצני', שנחשב כאחד המחזוריים היפים ביותר והוא עשיר באיורים וציורים מעוטרים. מחזור התפילה הראשון שהודפס, היה 'מחזור בני רומא' שעלה על מכש הדפוס בשנת רמ"ה, בערך התפתחות הדפוס. מאז התפתח ענף הדפוס, נוצרו מחזורי תפילה בנוסחים שונים של כל קהילות ישראל, איש על מחנה ואיש על דגלו. ההבדלים במחזורי התפילה לימים הנוראים והמועדים, גדולים בהרבה מההבדלים בנוסחי התפילה לכל ימות השנה. בקהילות אשכנז שוקעו פיוטי של הקליר ופיוטנים נוספים כמו רבי שמעון הגדול שהיה בודד הראשון של 'הראשונים'. הארז"ל, שהיה נוהג כל השנה להתפלל בבית הכנסת של הספרדים בצפת, ונהג גם לומר את הסליחות בכל חודש אלול כמנהג הספרדים, היה נוהג להתפלל בימים הנוראים בבית הכנסת של האשכנזים שם, כדי שיוכל לומר את הפיוטים של הקליר ורבי שמעון הגדול, מכיוון שחשובים היו אצלו כל פיוטיהם. כך גם העיד רבי חיים ויטאל על הארז"ל, שלא היה מרבה באמירת בימים הנוראים כבוד אפילו בימים הנוראים, משום שלא נכתבו על דרך הסוד. מסיבה זו, גם התיי הארז"ל אמירת פיוטי הקליר גם בברכות קריאת שמע.

ויגדלך תעלמות הקמה בייכפלים לתושיה

איש חסיד היה ושמו רבי חיים רסלר מסניטין שבגליציה. מסתופף היה רבי חיים במחצתו של רבי מאיר מפרמישלין ותכופות היה נוסע לרבו כדי לשהות במחצתו וליהנות מאור תורתו וקדשותו. לחבה יתרה זכה רבי חיים אצל רבו, והיה נכנס לפני ולפנים בברית ממש. ערב ראש השנה אהר, עשה רבי חיים את דרכו אל העיר פרמישלין, כשהוא יושב במרכבתו ושקוע במחשבותיו, עורך את חשבון נפשו לקראת יום הדין ומתכונן בסלודין לקראת עלייתו בפקדש אל רבו הנערץ. גם עגלונו של רבי חיים היה מרכז בדרך שלפניו ולא הבחין כלל במתרחש מסביבו, עד ששנייה לא שמו לב כי מאחורי מרכבתם נוסעת מרכבה נוספת, בה ישב צמד גנבים ערמומיים שעוסקים הקבוע היה גנבת מטענים מעגלות נוסעים, בעודן עושות את דרכן ברחוב ותשומות לב הבעלים אינה נתונה למתרחש מאחורי גבם. מסבה זו אפוא, לא חשו רבי חיים ועגלונו, כי לפתע נצמדה עגלתם של הגנבים אל מרכבתם, וחיש קל, עוד בטרם היה ספק בידם להבחין בדבר-מה, כבר היה כל השק הגדול של רבי חיים, בו היו כל חפציו ובגדיו לרבות צרוד גדול בסך ארבע מאות ריגיש, בידיהם של הגנבים הצוהלים, שמהרו להתרחק מהמקום בטרם יתגלה דבר הגנבה.

עברה שעה קלה, ורבי חיים גלה לפתע לחרדתו, כי שק חפצים הגדול שלו, יחד עם צרוד בספו, נעלמו לפתע פתאום מהעגלה. תחלה חשב גלבו כי השק נפל החוצה במהלך הנסיעה, אולם העגלון בדק את הענין וקבע חד משמעית, כי יד גנבים היתה בדבר ומאן דהו נטל את השק בלי שיחושו בדבר. בחקמים לאחר מעשה, נזכרו רבי חיים והעגלון בעגלה שנסעה בעקבותיהם בצורה חשודה ואף נצמדה אליהם באמצע הנסיעה, אך עכשו היה כבר מאחר מדי ואת הנעשה אין להשיב. "אין לנו בררה", אמר העגלון לרבי חיים, "אלא לפנות אל המשטרה המקומית כדי שתנסה לעלות על עקבותיהם של הגנבים", אולם רבי חיים בטל את הרעיון ואמר: "הבטנא השמימה. החמה עומדת כבר לשקע, ואם נאריך עתה את דרכנו ונכנס העיריה כדי להגיש תלונה במשטרה על הגנבה, יעבר זמן רב עד שנוכל להמשיך בדרכנו, ולא נספיק אפוא להגיע לפרמישלין טרם התקדש החג". מקצר זמן הסתפק רבי חיים בשגור מכתב דחוף באמצעות עגלון אותו פגש באם הדרך, אל שתפו שבגיר סניטין, ובו ספר לו את דבר הגנבה ובקש ממנו לפנות אל המשטרה שתפנס לעבי הקורה ותסיע בזהו הגנבים. תקנה קלושה העניק רבי חיים למציאת חפציו, וידע שאין לסמוך יותר מדי על משענת הקנה הרצוף של המשטרה המקומית.

אל העיר פרמישלין הגיע רבי חיים בפרס ימי ראש השנה. בהכנסו לרבו בטרם התקדש החג, לא מלאו לבו של רבי חיים להטרידו בענינים של מה-בכה, בדבור על חפצים גשמיים וגנבת כסף, כאשר ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני הקב"ה, והסתפק בקבלת ברכה לשנה טובה. רק בצום גדליה, נכנס רבי חיים אל הקדש פנימה, כשידו פתקה בה העלה על הפתח בקצרה את דבר הגנבה. כשנכנס, מצא את רבו יושב והוגה בספר תקוני זהר והניח לפניו את הפתקה בצרוף פמה מטבעות ריגיש. נטל הרבי את המטבעות בידו, והחל לנענע את ידו וליצול עם המטבעות. "הרואה אתה, חיים?" אמר הרבי, "כשם שמאיר מפה עם המטבעות, כך גדיוק מפים עכשו את הגנבים בבית הפלא". רבי חיים הציץ חטופות בשעון הקיר כדי לרשם בזכרונו את השעה המדויקת, ובהיותו ספוג באמונת חקמים נפרד מרבו כשהוא סמוך ובטוח שגנבתו נמצאה. עם הגיע רבי חיים לעירו, קדם השתף את פניו ובשורה טובה בפיו: "הגנבים נתפסו על ידי המשטרה ונאסרו בבית הפלא. שם הם הכו בהגן והודו על הגנבה, אותה עוד לא הספיקו אף לחלק ביניהם". רבי חיים חזק במלא פיו ואמר לשתפו: "יודע אני גם יודע, והדבר ארע בצום גדליה בשעה פלונית". פליאה אהזה את שתפו של רבי חיים, אך לא נותר לו אלא לאשר את הדבר.

לשנה האחרת, נסע שוב רבי חיים רסלר להסתופף בצל רבו בפרמישלין בימי ראש השנה, ובטרם נסיעתו התבקש על ידי אחד מידידיו, ר' ראובן מהעיר סריט אשר בבוקובינה, להזכירו לברכה אצל רבו יחד עם כל בני משפחתו, ולבקשו להתפלל עליהם לרפואה, שכן הם נזבקו במחלת השיפוס לא עלינו, למעט בת אחת בשם שפרה. כשהגיע רבי חיים לרבו ומסר את הפתקה עם הפדיון, קרא רבי מאיר את השמות ולפליאת רבי חיים נענה ואמר: "מאיר רואה, כי ר' ראובן וכל בני ביתו גריאים ושלמים, רק בתו האחת בשם שפרה זקוקה לרפואה שלמה, ומן השמים ירחמו עליה והיא תבריא בקרוב". תמה בלבו רבי חיים על חלוף הדברים, אך באמונת החקמים שבו השכיל להחריש. כששב מהנסיעה ספר לו ר' ראובן, כי באותה שעה כבר החלימו כל בני המשפחה למעט אותה בת, שזבקה במחלתה כשפבלם כבר הבריא, ואף היא זכתה להחלים בברכתו של הצדיק.

את קורותיו של החסיד הותיק רבי חיים רסלר בנסיעותיו לרבו מפרמישלין לימי ראש השנה, העלה על הפתח בנו רבי בנימין, שהיה תלמיד רבי משה אריה לייב הרמלין מברוד, והותיר אחריו חבור גדול בכתב-יד ובו ספורים רבים על קורות אבותיו וצדיקי דורו, כמו גם ספורים מעניינים ועבודות היסטוריות מתקופת ימי חייו.

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

תמצא דברי רז"ל דאם יבוא ה' ברוך הוא לעמוד בדין עם אברהם יצחק ויעקב, אינם יכולים לעמוד לפניו. דכל אשר יעשה ה' עם הנבראים הוא מצד שמו דן אותם בהשואה עמו, לא כפי ערך גדלותו ותברו, שמוצד הדיון כל העובר על דברו אפילו בשוגג יתחייב ארבע מיתות בית דין ואין קוץ לענושו, אלא בחסדו הגדול משלם לאיש כמעשהו לפי ערכו.

אמר הקב"ה לישראל, הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעיים, הרי בני ישראל אתם לי כבן קטן חביב לאביו, וכמו שאנו עושים לבנים קטנים שנושקים ומחבקים אותם, אדעלפי שדרך הילדים להיות מלכלכים ומטנפים משירי מאכל וכדומה, אשר לבנים גדולים לא היינו מחבקים ומנשקים אותם כמבצב שפנה. על כן קרא לנו ה' תברך ילד שעשעיים כילד קטן חביב לאביו, לאמר לנו אדעלפי שמלכלכים אתם מעונות, ככל זאת חביבותכם לפני:

כי בעל המשפט בתן שלא עשו תשובה המספקת להם והגם שאמרו חטאנו כידברנו בה' ובה, העקר חסד והוא העזיבה, ולא מצאנו שאמרו לא נשוב עוד לדבר הרע הזה, ולזה לא הוטר הנגע. לזה נתחכם הבורא ונתניעץ לתקנם על זה הדרך, כי מי שתקן עצמו בראוי הנה הוא נצל ולא ישכנו נחש, ומי שלא נתקן כמצטרף ישכנו נחש לעוררו בתשובה, וצוה עליו להביט אל נחש וגו' ובה ותקן עצמו ושב ורפא לו:

עוד ירצה שיזכר לו היום הגדול שהוא יום הדין, מה יעשה כי יקום אל ובי יפקד מה ישיבנו, וכמה תגדל חרפתו לפני קהל ועדה עליונים ותחתונים:

דברי הימים

מאז תיקן הלל השני, הוא הלל נשיאה מצאצאי רבנו הקדוש רבי יהודה הנשיא, את קביעות הלוח העברי בשנת ג'קמ"ט בדורם של אביו ורבא, וחדלו מלקדש את החודש על פי עדות ראייה, נקבעו כללים קבועים לחישוב מועדי השנה ועיבורה.

אחד הכללים הידועים הוא "לא אד"ו ראש", שאין ראש השנה חל בימים ראשון, רביעי ושישי. הסיבה שאין ראש השנה נקבע ליום רביעי ושישי, כדי שיום הכיפורים לא יחול סמוך לשבת לפני ולאחוריו, ולא יהיו ירקות למאכל כי אין אפשרות לבשל כמו שאר המועדים שמותר לבשל בהם מיום-טוב לשבת, וכן חוששים שמה ימות אדם ביום הכיפורים או בשבת הסמוכים זה לזה ויתחלל כבודו עד קבורתו לאחר יומיים. ראש השנה לא נקבע ביום ראשון, שלא ייצא יום הושענא רבה בשבת וחוששים שמה ישוו גומות.

יום ראש השנה נקבע בהתאם למולד, אולם בארבעה מקרים נדחה ראש השנה לאחר המולד, והכללים ניתנו בחרוזים בידי הקדמונים: "לא אד"ו ראש, מולד זקן כל תדרוש, ג"ט ר"ד בפשוטה גרוש, בט"ו תקפ"ט אחר העיבור עקור מלדרוש". ביאור הדברים בקצרה: אין ראש השנה חל בימים אד"ו; אם המולד אחר חצות היום, שהוא י"ח שעות מתחילת היום נדחה ראש השנה למחרת; אם המולד של תשרי חל ביום ג' בשעה ט' ור"ד חלקים, ידחה ליום חמישי; ואם המולד חל ביום ב' ט"ו שעות ותקפ"ט חלקים ידחה ליום ג'.

חודשי מרחשון וכסלו, הם היחידים שלעתים מלאים בני ל' יום ולעתים חסרים בני כ"ט יום. טבת, אדר הסמוך לניסן, אייר תמוז ואלול - תמיד חסרים. תשרי, שבט, אד"א, ניסן, סיון, אב - תמיד מלאים.

משפחה

מטעם

ראש השנה בגימטריה שמונה מאות ששים ואחת, כמנין פזר שלש פעמים, ולכן מטעמת חבת וימאן שנאמרה אצל יוסף בטעם שלשלת שנגניתו כמו פזר שלש פעמים, כי יוסף ראה דיוקנו של אביו בראש השנה בבחינת תפארת, וכל אדם מישראל מקבל בראש השנה בח תפארת להחגיגה על יצרו. ועל יוסף נאמר שאביו עשה לו מתנת פסים, ותבות אלו בגימטריה אלה וששים, כמנין שלשלת, כדי לרמזו על בגדי תפארת בגדי מלכות של יוסף שבו מתעטף כל אדם בראש השנה. (אור המאור)

וישכם אברהם | בבקר (כא.ד)

בטעמי מנח מנח פזר, כי אברהם התעכב בשולחו את הניר מביתו מפני שחם עליה ועל ישמעאל, ולעצמת זאת בפסוק וישכם אברהם בבקר מטעמות התבות בטעמי קדמא ואולא, ששם עשה את קלאכתו בנריוזות מפני צווי ה' להעלות את בנו על המזבח ומסר נפשו לקים את דברי ה'. (תנועות לב רב)

שבעים בלחם נשכרו (שמואל א.ב. מהפסות ראש השנה) היה אפשר לפרש את התבות בשתי משמעותות, או שבעים - בלחם נשכרו, שנשכרו בעבור כפר לחם, או שבעים בלחם - נשכרו, בלי לדעת כמה נשכרו. ומטעמי המקרא נראה שהפרוש השני הוא הנכון, שבו תבת בלחם מטעמת בטעם פשטא המפסיק והיא מחברת לתבת שבעים. (הרר"ח)

מדגש

רבים נוהגים לצון במכתבם 'בפרס השנה החדשה', וכבר בדברי חז"ל אני מוצאים את השמוש במלה זו, כגון במסכת שקלים: 'בשלושה פרקים בשנה תודמין את הלשפה, בפרס הפסח, בפרס עצרת בפרס החג'. בירושלמי שם מבאר, שפרס העצרת הוא חצי הדש שלפניו, ומכאן אפוא, שהמנה 'פרס' שרשו מלשון להצות ולפרס את תקופת הזמן, כמו 'עדי-כדי אכילת פרס' - עדי-כדי אכילת חצי כפר לחם. יש אומרים, שמקור המלה מהשפה היוונית, בה יש מלה דומה להגוי זה ומשמעותה לפני מועד נקוב. ויש שתולים את 'פרס' עם המלה 'פרהסיה' מיוונית, במשמעות דבר שנעשה בפרסום, והמנה בפרס החג הוא במובן של הכרזה על התקרב החג והמועד. טעות היא בידו הכותבים 'בפרש' בשי"ו שמאלית, כי השך פרש משמעו הנהת דברימה בפזר ובשיטחה לארץ ולרחב.

ממלה

רבי שלמה קלוני, רבה של ברוך, נכנס פעם בראש הדש לרב אחד שהציוץ נפגע, ומצאו יושב לפני גמרא פתיחה, וספרו לו פתוחים גם כמה מספרי החיצוניים. תמה ושאל: 'האם אמר מר היום הלל?' תמה הרב: 'מה טיבה של שאלה זו? הלא ראש הדש היום ובנדאי שאמרת הלל!' אמר לו רבי שלמה: 'לפלא לי הדבר. שכן אמרו חז"ל שאין אומרים הלל בראש השנה, כי אפשר מלה יושב על פסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים הלל! והנה רואה אני אותך יושב ליד ספרי חיים וספרי מתים, ואם כן איך אמרת היום הלל?...'

שבועות מספר לפני ראש השנה, באו בני עיר אחת אל רבי מאיר מפרמישלו, וטענתם בפיהם: "רבנו, עשיר גדול מתגורר בעירנו והוא תקיף גדול בדעתו. החקטו איתנו, שהוא ואין בלתי יעבר לפני התבה בראש השנה, אך אין הוא מרצה לקהל. קולו צרוד, פרקו אינו נאה ואין הוא מתאים לשמש פשליח הצבור של כל בני העירה בימים קדושים אלו. עומד הוא על דעתו ואין ביכולתנו להניא אותו מהחקטו". הרגיעים הרבי ובקש מהם להמתין עד הימים הסמוכים ליום הדין. מנהג היה במחוז פרמישלו, שכל החזנים ובעלי התפלות מכל העירות הסמוכות שהיו נתונות למרותו של רבי מאיר, היו באים אליו בהתקרב יום הדין, כדי להתברך במברכות פיו שיתקבלו תפלותיהם לרצון לפני אדוני-כל. בין החזנים הופיע גם אותו עשיר, וכשהרבי ראהו, בקש לשוחח עמו וכה אמר: "שמע נא את אשר אמר אליך. מצאנו שלש תפלות בזמירותיו של דוד המלך עליו השלום שבתהלים. 'תפלה למשה', 'תפלה לדוד', ו'תפלה לעני'. ושלשה בעלי תפלות הם, יש שהוא צדיק גמור כמשה רבנו, ואף-על-פי שכבר פה וכבד לשון ה', תפלתו עולה השמימה ברב צדקותו וחסידותו. יש שהוא נעים זמירות כדוד המלך, ויש שאינו צדיק ואין נעמתו נעימה, אולם עני גדול הוא, ומחמת כן לבו נשבר בקרבו והוא עומד בתפלה קעבד לפני אדונו ומעלה השמימה את תפלות הקהל". "אולם אתה", הרים הרבי את קולו ונעץ את עיניו היקרות בעשיר הגאון שלפניו, "כך הרי אין אפלו אחת משלשת הדברים הללו. מעשים טובים איך בך אלא מעט, קולך צורם כקול העורב ואין אתה מרצה לקהל, לא נותר לך אפוא אלא לרדת מנסיכה ולהפך להיות עני, ואז תתקיים בך 'תפלה לעני'... מובן מאליו, כי העשיר נסוג באותו רגע מרצונו לשמש פשליח צבור, מחשש שמא יאבד בכך את כל רכושו, ובני העירה נשמו לרוחה.

הימים הנוראים מהיום ימי חשבון הנפש לאדם, ובהם הוא עורך את מאזן מעשיו הטובים והשלילים לקראת יום הדין. אצל החפץ חיים, שנסתלק לעולמו בכ"ד באולול תרצ"ג, ימים ספורים לפני ראש השנה, היו כל ימי ימי חשבון הנפש, אולם בימי הרחמים והסליחות היה מוסף ומרבה לחשב את מעשיו והיה מתבודד עם עצמו ועורך את חשבון נפשו. כמה מתלמידיו זכו לשמע בעצמם ביצי עורך החפץ חיים את סדר התשובה שלו, והדבר נחקק בעצמותיהם עד סוף ימיהם. אחד התלמידים עמד פעם מאחורי הדלת ושמע ביצי החפץ חיים מדמה בנפשו איך שהוא נכנס לפני בית-דין של מעלה ועומד לפניו, והכריזו מכריזו שיבואו כל זביותיו לפניו. הוא ציר לעצמו ביצי הגיעו מחנות של מלאכי קדש שנבחרו מהתורה שלמד עד כה, והמציאות ששמר מכל ימי חייו, וכן מהזכיות שזכה מהתפשטות חבוריו בכלל ישראל וזכו הרבים. פה רבות היו הזכיות עד שבעצמו התפלא על רב מספרם. אחר כך דמה איך קוראים לכל חובותיו שיבואו להעיד. גם מהם באו מחנות רבות, כאלה שהעידו על חסרון בקיום המצוה האהבה והדבקות וכו', עד שהכריע בית דין של מעלה שהוא בכלל בינוני. ואז חשב לעצמו שהוא נכנס תחת ההגדרה של "רב-חסד מטה כלפי חסד", אבל מיד שמע שהשכינה שואלת "מה הוא בעת? חי או נפטר? וענו לה: 'חי הוא'. ותכף נשמע קול: 'עשה תשובה על עונותיך, מאחר שאהך עדן בחיים!' ומיד התחיל החפץ חיים להתנפח ולכבות בקול גדול.

גאון וישראל, רבי יהונתן איבשיץ, שנודע בפקחותו ובשנינותו הגדולה ויום פטירתו חל בכ"א באולול תקכ"ד, הודמך באחת השנים לשהות בימי ראש השנה בעיר מץ הגדולה שבצרפת. כאשר באותה העת היה פסא הרבנות בעיר פנוי. מנהג היה להם לבני מץ, שבעת תפלת הימים הנוראים, היו מכבדים את הרב דמתא לומר את הפיוט "מלך עליון" שבתפלת מוסף בראש השנה וביום הכפורים. כשהגיעו באותה שנה לפיוט זה, פנה ראש הגבאים לרבי יהונתן וכבדו לומר את הפיוט, בהעדר רב בעיר. לאחר התפלה, אמר רבי יהונתן לקהל המתפללים: "כשקבלתי את ההזמנה של הגבאי, אמרתי לעצמי הלוא יהיה הדבר להפך. במקום שקהלת מץ תכבד אותי לומר מלך עליון, יכבדני מלך עליון, הקב"ה, בקהלת מץ... רצון ראו יעשה, ולאחר תקופה קצרה, בשנת תק"א, התקבל רבי יהונתן איבשיץ ברבה של העיר מץ, ובה פהו במשך פתע שנים, עד שעבר לרבנות שלש הקהלות המאחדות אה"ו.

רבי מנחם מנדל מקוצק, פד פעם בראש השנה את רבי יחיאל מאיר מגוסטיניו, שישמש אצלו כבעל תוקע בראש השנה, אך התקיעות עלו לו בקשי רב. אחר התפלה הודה לו הרבי בשבחיו את התקיעות, והסביר: "אומרים אנו בתפלת מוסף של ראש השנה יגשופר גדול לתקע, וכך פרוש הדברים, אם אדם גדול תוקע בשופר, אזי גם אם קול דממה דקה ישמע, בכל זאת מלאכים יחפזו ויחיל ויעדה יאחזו".

מנהג ישראל הוא, שבחדש אלו ימי ראש השנה, מאחלים זה לזה "כתיבה וחתומה טובה". ואמר המגיד מטריסק על זה, שבכל פעם מישראל מברך כך לחברו, נברא על ידי הברכה מלאך מליץ ישר על המברך ועל המתברך והוא ממליץ טוב עליהם ביום הדין.

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

את ארבע הפרשות האחרונות בספר דברים, אמר משה ביום מותו. ורמז לזה בארבע התבות המתחילות את הפרשות שהן: **אתם, וינח, האזינו, וזאת** - בגימטריה אלף בדיק, כמנחן **פי היום מלאו ימי וישנותי**. (רבנו בחי)

האזינו השמים (לב, א) - השמים בגימטריה **נשמה, ואדברה** בגימטריה **הרות**, מלוי האותיות של **הארץ** בגימטריה **הנפש**, וראשי התבות השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי בגימטריה **חיה**. רמז משה לישאל להתקשר בנפש, רוח, נשמה וחייה לה'. (מעגלי צדק)

האזינו השמים ואדברה (שם) - האזינו השמים בגימטריה **דעת**, טרם ידבר האדם ישפיל לומר רק דברי **דעת** ואז יהיו דבריו **נשמעים**. (בת עיו) יערוף פמטר לקחי תזל פטל (לב, ב) - ראשי התבות בגימטריה **תלמוד**, וסופי התבות לקחי תזל פטל אמרתי כשעירם עלי-דשא בגימטריה **עניה**. כדברי הגמרא שאין התורה מתקיימת אלא כמי שדעתו שפלה. (בית מאיר)

תזל פטל אמרתי (שם) - סופי תבות בגימטריה **שבעים**, פי התורה נתנה **בשבעים** לשון ונדרשת **בשבעים** פנים. (שפתי כהן)

הלה תגמלוזאת (לב, ו) - ראשי התבות של הפסוקים מהאזינו ועד הלה תגמלו זאת - עולים בגימטריה **משה**, וזהו חתימתו של משה רבנו על התורה כאדם שמסים ספרו וחותם שמו, ולכן **הה"א** רחוקה מה'. (תנחומא)

ה' בָּדַד יִנְחֵנו (לב, יב) - **בָּדַד** ראשי תבות **בכל-דרכיך דעהו**, פי עבודת האדם להשתית כל דרכיו עליפי דברי ה'. (רבי יוחנן מטולנא)

אסתירה פני מהם (לב, כ) - בגימטריה זו הוא **אמרה רוח הקודש**, כדברי הספרי אמר הקב"ה אני מסלק שכינה מביניהם. (רבנו יהודה החסיד)

קנאוני בלא אל (לב, כא) - בקך הם דור תהפכת, שכן הפכו את האל ללא. (קומץ המנחה)

הריניני גוים עמו (לב, מג) - תבת הריניני אותיות **הר ינון**, לרמז על המשיח שנקרא **ינון** שיתגלה בהר הקדש בירושלים. (החיד"א)

ספורים בפרשה

הצור תמים פעלו פי כל-דרכיו משפט (לב, ד) ישב אוד מצל מאש במחצתו של החזון אי"ש ותנה בפניו את כאבו על השואה האיומה שפקדה את עמנו וכלתה בלא רחם ששה מיליון קדושים, בהם צדיקים וחסידים, יראים ושלמים שלא טעמו טעם חטא, ובקש להבין על-מה עשה ככה לארץ הזאת, מה חרי האף הגדול הזה? השיב לו החזון אי"ש: "משולים אנחנו לאדם שונכם אל חייט אמן, והנה הוא רואה כיצד החייט נוטל לידיו אריג משבח ויקר-ערך וגוזרו לגזרים. עומד האיש ותמה על החייט שמשחית כמו ידיו אריג פה יקר, אך כל מי ששכל בראשו יודע ומבין, שדוקא על ידי גזירה זו אפשר להכין בגד חדש וחשוב שיעלה בערפו על הבד הגזור. כך מביטים אנו על מעשיו של הקב"ה ותמהים לעתים על מעשיו, בלי להבין שהכל נעשה בחשבון וכל דרכיו משפט".

פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו (לב, ט) ישב פעם רבי חיים מוולוז'ין ותמה על הנאמר ב'תנא דבי אליהו', שאחת ממדותיו של הקב"ה שהוא שמח בחלקו, ופנה לרבו הגר"א מוילנא כדי לקבל הסבר על כך, שהרי לה' הארץ ומלואה ומה חסר לו שלא יהיה שמח בחלקו? הסביר לו הגר"א ש'חלקו' הנאמר כאן מוסב על ישראל, פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, וכונת המדרש לומר שהקב"ה שמח בעם ישראל בכל מצב שהוא, גם כאשר אין הם נוהגים כרצונו, וכפי שאמרו חז"ל במסכת קדושין "אפלו בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום, הם קרויים בנים, שנאמר 'בנים לא-אמן בם'".

פי דור תהפכת המה בנים לא-אמן (לב, כ) הרבי ר' בונים מפשיסחא, נקלע פעם לעיר המסחר הגדולה דנציג שבגורמניה והתאכסן שם באכסניה אחת בה מקרו גם יוני. בליל שבת, נחרד רבי בונים לראות יהודי מקומי רחוק מתורה ומצוות, נכנס ומבקש לרפש יין משבח. שלח המוזג את שני משרתיו, אחד יהודי ואחד גוי, כדי להעלות מהמרתף את היין המשבח, וכשחזרו ראה רבי בונים מחזה מקריד. המשרת היהודי החזיק את הנר הדולק כדי להאיר את הדרך, ואלו המשרת הנכרי החזיק את נקנו היין המבקש. בראותו זאת, נאנח רבי בונים ואמר: "עכשו מתבארים לי דברי הפסוק 'פי דור תהפכת המה בנים לא-אמן בם'. אלו היה הנכרי מחזיק את הנר ומאיר את הדרך, והיהודי היה נוטל את היין, היה היין כשר והיהודי לא היה נכשל בחלול שבת, ואלו עכשו הפכו את הייצרות ונקשלו בשתי עברות חמורות של חלול שבת ויין סוד".

ואפם עצור ועזבו (לב, לו) - אין בדרוד בא עד שיתאשו מן הנאילה (סנהדרין) בבית הפנסת הגדול שבעיר לבוב, נגש פעם אחד המתפללים לפני התבה, מפני שאותו יום היה יום פטירתו של אביו, אולם שנה מנסח המקום ואמר "ויצמח פרקנה" בעת הקדיש פנסח ספרד, ולא כמנהג אשכנז בו התפללו בבית הפנסת. התרעמו עליו הגבאים ועקב כך התעוררה מחלקת בין המתפללים, וכששמע זאת רבה של העיר, רבי יעקב אורנשטון בעל "ישועות יעקב", נאנח וקרא: "רבונו של עולם! כבר הגיע הזמן שיבוא משיח צדקנו, ונפטר אפוא מה'ויצמח פרקנה"...

לקבלת הגיליון
דוא"ל:
580677@gmail.com

הפצ"ת
ועד הפצת תורה
המתנה הנפלאה ביותר!
בכל חנויות הספרים בכל הארץ
"שבת טיש" ו"מידות טיש"

זמני השבת פרשת האזינו, שבת שובה - ירושלים
הדלח"נ 5.44 צאת השבת 6.55 רבנו תם 7.36

היה היה

אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי

שירת האזינו, מלאה היא בתוכחה לחוטאים שבעים ישראל וענשיהם מפרטים בה, אולם משלבים בה גם רחמיו של הקב"ה, בדברי הזהר, כאב המרחם על בנו ורצועת מלקות בידו, משמע הוא נהימות גדולות וקולות רמים כדי לירא את בנו, אולם מכותיו משלבות ברחמיו. וכך מקאר רש"י את הפסוק הזה בשם רבותינו באגדה, "לא פמדת בשור ודם מדת הקב"ה, מדת בשור ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו, והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם פאלו אוחזן בידו".

מעשה דומה לזה ארע עם רבי חיים אבולעפיה, מחיה הישוב היהודי בטבריה. יליד חברון היה רבי חיים בשנת ת"כ, וצאצא למשפחת אבולעפיה העתיקה והמיוחסת, מזרע מגרשי ספרד. סביבו היה רבי חיים אבולעפיה הראשון מרבני ערי הקדש צפת וחברון, ואחר כך בירושלים, והוא שתהה על קנקנו של משיח השקר שבתי צבי וגלה את נבלותו, לחם בו וגרשו מארץ הקדש. ברינו רבי חיים דגן התבקש לימים לצאת פשד"ר למען הישוב היהודי בחברון וכשהגיע לאזמיר שבתרכיה, התפעלו הכל מידעונו של הגאון הצעיר בכל חלקי התורה. לאחר שובו ארצה, התמנה רבי חיים לרבה של צפת והנהיג את הקהלה ביד רמה. באותם ימים, היתה העיר טבריה העתיקה שוממה וחרבה, לאחר שקשלו הנסיונות לחדש את הישוב בעיר. מעת לעת, היה יוצא רבי חיים מהעיר צפת אל ערי הגליל, כדי להשתטח על קברי תנאים ואמוראים וצדיקים קדמונים ולהעטיר לישועת הכלל והפרט. האזור פלו היה נתון באותם ימים תחת שלטונו של השיח' הערבי בדי עומר זידאן, שרכש את זכות גבית המסים בטבריה וסביבותיה מידי השלטון העות'מני ושלט במקום בשלטון ללא מצרים. יום אחד, יצא רבי חיים יחד עם שמשו אל העיר טבריה, נכנס אל מערת רבי מאיר בעל הנס, והתישב להגות בתורה באין מפריע. בינתיים, יצא השמש אל השוק כדי לרכש לרב מעט פרות למאכל, אולם בהגיעו אל השוק, התנפלה עליו קבוצת פרחחים ערבים והחלו להתנפל אליו. נסה השמש להתגונן מפני הנערים הפוחזים, אולם הלכו החלו לטקל אותו באבנים עד זוב דם.

שפתו של השמש השגורה בפיו היתה תרנית כשפת המדינה של אז, אולם הערבים תושבי הגליל לא הכירו בשפה זו מפני אנותם ושוחחו רק בערבית. פיון שפך, לא הבינו המתנבלים את שפתו של השמש שצחק לעזרה בתרנית, עד שעובר ארח אחד שהפיר את שתי השפות נסה להרגיע את הרוחות ולהפריד בין הנצים, אלא שהשמש החבול והמפכה דרש לקבל פרטים על זהות המתנבלים, כדי שיוכל להגיש נגדם קבלנה אצל שליט המקום השיח' עומר. "אל תפנה אליו" אמר האיש בבחלה, "שכן מנהיג החבורה שהתנבלה לך אינו אלא בנו של השיח' הגדול, וודאי לא תנקה מידו אם תתלונן באינו על מעללי בנו הפוחז". אולם השמש מאן לשמע לעצמו, שכן היטב חרה לו על התעללותם של הנערים וחבורות הדם שגרמו לו, והוא מהר אל ארמון השיח' כדי לספר לו על מעללי בנו ובגפותיו. כשראה השיח' את האיש החבול וזב הדם, ושמע פי הלה הבה בידו בנו על לא עוול בכפו, בערה בו חמתו עד להשחית, וברב חמתו הכריז וקרא בקול גדול: "בי נשבעתי, כי איסר את בני הפוחז במאה מקלות על גבו!" כששמע כי האיש שלפניו הוא שמשו של רבה הנערץ של צפת רבי חיים אבולעפיה, בערה בו חמתו שבעתים ומהר לבקש ממנו להביא לפניו את הרב החשוב כדי לקבל את פניו בכבוד הראוי לו ולפיוסו. בבוא הרב אליו, נפגש השיח' אל מראהו הקדור, קבלו בכבוד גדול והחל לפיוסו על מעשה הנבלה של בנו בהכותו את משמשו, כשהוא מספר לו על שבויעתו להכות את בנו במאה שבטים על גבו.

הענש החמור שבקש השיח' להטיל על בנו, לא שמח את הרב כלל אלא להפך. הוא זכר היטב את דברי חז"ל שיש להשמר בכל נכרי צעיר פשינים שמא יעלה לגדלה וינקם ביהודים, ולכן בקש להביא לפניו את הבן הפוחז. משהגיע הלה, גער בו השיח' בקמיה וכששמע הבן על הענש החמור המקותין לו, נבהל עד עמקי נשמתו ופיניו חורו. צוה רבי חיים להביא חבילה של מאה מקלות, והנער עומד ורועד מפחד. כשהובאו המקלות, בקש רבי חיים מהנער להתבוסף מעט, טל את חבילת המקלות והניחה בבת אחת ברבות ובעדינות על גבו של הנער והכריז: "אדוני השיח'! זה עתה קימתי את שבועתך, שכן נשבעת להניח על גבו של בנה מאה מקלות והנה קימתי זאת!..." אורו פניהם של השיח' ובנו אל מול חמתו הפכירה של הרב היהודי, שמצא דרך תחבולה להתחמק מענש פה חמור לבן האהוב, והם נכרדו בידיות ובכבוד הדדי.

למעלה מעשרים שנה חלפו. בינתיים התפרסם הבן כמושל הגליל, הוא השליט דאהר אל עומר הידוע. הוא זכר היטב את רבי חיים אבולעפיה שהתמנה בינתיים לרבה של אימיר, והזמינו אחר כבוד לשוב ארצה, לחדש בטבריה את הישוב היהודי העתיק לאחר שבעים שנות חרבן, ולהתמנות לרבה של העיר על מקומו של סביסבו רבי חיים אבולעפיה הראשון. רבי חיים נענה להזמנה, ובשנת ת"ק כשהוא ישיש בן שמונים שנה עלה ארצה, והשליט קבלו בכבוד עד שנכתב עליו ש"הלבישו לבוש יקר הערך פלבוש מלכות, וכל אשר שאל ממנו הרב לא חסר דבר". מאז חדוש הישוב בטבריה, התגברה העלייה ארצה והעקבות כך התפתחו ארבע ערי הקדש בארץ ישראל עד שהפכו לברכים של ממש בצפיה לנאפלה השלמה בקרוב.

מאורות

רב אברהם אבלי גומבינר, 'מגן אברהם' י"ג ליום ההולולא ב' בתשרי תמ"ג

מגדולי האחרונים והפוסקים, נודע בפרושו הגדול 'מגן אברהם' על השלחן ערוך, אותו החל לכתב בטרם מלאו לו שלשים שנה. נקרא על שם עיר הולדתו גומביני שבפולין, ולמד בפוזנא אצל רבי יצחק מפוזנא. השתקע בקליש, ומתוך ענוה לא נטל לעצמו תפקיד צבורי ולמד תורה לבחוריו חמד. פעם נקלע הש"ד לקליש, וכאשר שמע מאחד מתלמידיו תשובה נפלאה, התנדע אליו והתפעל ממקיאותו. בהשפעת הש"ד בקשו למנותו לתפקיד חשוב, אולם הוא סרב להתמנות לרב, כדי שלא ינשל אדם מתפקידו, והסכים רק להקרא 'דון בית הכנסת', תאר אותו נשא בכל ימי מגוריו בקליש, בהם חי בהצנע והסתה, כשהוא מתגורר במרתף וכותב פלילות חדושים בפחם עליהקיר, כדי שלא ישכחו ממנו עדיהבקר. שמו נודע לתהלה רק לאחר פטירתו בזכות חבריו, שהנודע בהם הוא פרושו לשלחן ערוך, שבמקורו נקרא 'נר ישראל', ונדפס בידי בנו רבי חיים בשם 'מגן אברהם נר ישראל', יחד עם הפרוש 'מגן דוד' של הפ"ז, תחת השם המשפחתי 'מגני-ארץ'. עליו התחברו כמה פרושים והפך לעמוד יסוד בהלכה. שאר חבריו ששרדו הם פרוש לתוספתא וזיקון, פרוש "זית רענן" לילקוט שמעוני, ודרשות שהשתמרו בספר התנו רבי יצחק מאיר קופמן רבה שלי"קוטנה. במורכב נשתמרו ממנו פיוט לשבעות וקניה לתשעה באב. נפטר בטרם מלאו לו חמשים שנה, ולבקשתו נכתב על מצבתו שבקליש רק שמו ושם ספרו, אך מקוט קברו נעלם אחרי השואה.

יוסיף דעת

הפרשה נקראת בשם 'האזינו' על שם התיבה הראשונה בה 'האזינו השמים ואדברה', ובמדרש רבה מאריך בתחילת הפרשה על חשיבות איבר האוזן לאדם עד שמתור לרפא אדם שחש באזנו בשבת מפני חשיבותה על כל הגוף ובה תלויים רמ"ח האיברים, שנאמר "שמעו ותחי נפשכם", כי על ידי השמיעה תחי נפש של האדם, כך כתב גם רבנו יונה בפרושו על משלי, שהאוזן היא איבר נכבד גם מן העין, ולכן אמרו חז"ל שאם גרם אדם לשני להיות חרש נותן לו דמי כולו, וכן כתב הגר"א שהאוזן היא עיקר הגוף. מעניין נגלות, שהשם און שהוא השם המקורי של האיבר בלשון הקודש ומוזכר פעמים רבות בתנ"ך, הוא מלשון מוזנים, כי באוזניים נמצא שיווי משקלו של האדם ואילו מתקשים במשיעה מאבדים חלילה את איון גופם, ואילו בעולם המדע התגלה הדבר רק לפני כאלף שנה. תופעה נוספת שהחוקרים 'גילו' רק לאחרונה, הינה כוח השמיעה של הצמחים והאילנות, דבר שכבר חז"ל הכירו, כמו המובא במנחות ובסדר התפילה בשחרית: "שהקול יפה לבשמים", ולכן היה כחון קורא 'הדק היטב' בשעת כתיבת הקטורת כדי להשביח את ריח הבשמים, וכמו שמפרש רבנו גרשום במסכת כריתות. ובעניין זה מספרים בדרך צחות על עם הארץ אחד שביקר במוצאי שבת קודש בעת ההבדלה ברכת "שהכל נהיה בדברך" על הבשמים. כשתמחו בפניו על כך משיב: "הרי אומרים בתפילה 'שהקול יפה לבשמים', מאן שברכת שהכל יפה לבשמים במוצאי שבת", ולא ידע סכל זה שהחליף כ"ף בקו"ף ויצא העגל הזה. רבים נוהגים להסיח את פאנתוהם מאחורי אוזנם טרם מתחילים בתפילה העמידה, ומקור המנהג מדברי תיקוני הוהרה שצריך לסלק את השיער שמעל האוזן, כדי שלא תהיה סתימת שערי האוזן בתפילה, וכן ביאר האר"ל לקיים את הנאמר "היו נא עיניך פתוחות ואזניך קשובות", אך בכך החיים כתב שהקפידה היא שלא תהייה שערות כנגד נקב האוזן, ולא על האוזן עצמה.

אָשִׁיב נָקֵם לְצָרֵי וְלַמְשַׁנְאֵי אֲשִׁלֵּם

פִּנְיַי אֹרֵךְ הַחַיִּים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם - נִתְכַּוֵּן שְׂדֵרָךְ עִם שְׁנֵי הַרְכָּבוֹת שִׁמְהֵם כְּגוֹי הָאָדָם, אֶחָד חֵלֶק הַרוּחִינִי שִׁתְּיַחַס בְּשֵׁם הַשָּׁמַיִם, וְאֶחָד חֵלֶק הַגּוֹפְנֵי שִׁתְּיַחַס בְּשֵׁם הָאָרֶץ, וְכַדָּרָךְ שְׂרָמוֹ רְבוּתֵנוּ ז'ל בְּפִסְוֵי יִקְרָא אֱלֹהִים מֵעַל גּוֹ, וְכַשְׂדֵּר לְרוּחֵינִית שְׂבָאֵם קְרָא אֱלֹוֹ וְאִמֵּר הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם, פְּרוּשׁ חֵלְקֵי הַשָּׁמַיִם שְׂלֵוֹיֹתֵם טְמוּנִים בְּנִסְתֵּר, לְזֶה קְרָאֵם לְהַאֲזִין, וְאִמֵּר כְּנִגְדּוֹ דְבִר קִשְׁיָה, כִּי הַנֶּפֶשׁ תִּסְבַּל מְרוּת עֵינָיו הַבּוֹרָא, כִּי תִפְדֵּי חַיִּיכֶם, וְכַנְגְדָה הַגּוֹף שְׂהוּא בְּנִגְלָה, אִמֵּר וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ, פְּרוּשׁ חֵלְקֵי הָאָרֶץ, אִמֵּר כִּי כִּי הַגּוֹף לְהֵוֹת כְּעֵבֵר רְחוּק מֵהַמְשַׁכְּלֹת צָרָה אֲמִידָה רַחַק לְשָׂמוֹ: אִמֵּר כִּי שֵׁם ה' גּוֹ נְתִיבֵת טַעַם לְהִנְאֵר אַחֲרֵיכֶם שְׂהוּא הַבּוֹ גְדֹל לֹאֲלַחֲנוּ, וְהוּא עֲלִיָדָר מִה שְׂאָמְרוּ ז'ל בְּפִסְוֵי יִשָּׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂלֹא יִשָּׁב ה' עַל פִּסַּא הַתְּהִלּוֹת עַד שְׂאָמְרוּ צִבָּא הַשָּׁמַיִם בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא הָיָה לוֹ נַחַת רוּחַ שְׂאָמְרוּ לוֹ אֱלֹהֵי שָׁמַיִם וְאָרֶץ וְאֱלֹהֵי הַמַּלְאָכִים, וְלֹזַה כֹּא דְבִר הַטּוֹב כֵּאֵן וְאִמֵּר הַבּוֹ גְדֹל וְעֲשֵׂה לְדָבָר זֶה שְׂאִינוּ חָפֵץ לְקַרָּא אֱלֹהֵינוּ, וְהוּא אִמֵּר לֹאֲלַחֲנוּ כִּי בְּאַמְצֻעוֹת שְׂקוֹרָאִים בַּתּוֹרָה שְׂהוּא שֵׁם ה', וְהוּא אִמֵּר כִּי שֵׁם ה' אֲקָרָא בְּזֶה כְּשִׁמְשִׁבְחֵי הַעֲלִיּוֹנִים וְאִמֵּרִים בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׂבַח זֶה יֵשׁ בּוֹ גְדֹלָה וְשְׂבַח, מִה שְׂאִין כֵּן כְּשֵׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְאִמֵּרִים הַמַּלְאָכִים בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׂבַח זֶה יָרוּעַ מְאֹד מִטֵּה מִטֵּה וְיִשְׁתַּקֵּעַ הַדָּבָר שְׂרִי הֵם מִכְּחִישִׁים חֵם וְשִׁלּוּם כְּשֵׂאִין עוֹסְקִין בַּתּוֹרָתוֹ שְׂבִאֲמֻצְעוֹתָהֶם חֵם אֲלֹהֵתָו עֲלֵינוּ: וְאִמֵּר חֵלְקֵי ה' עִמּוֹ כֵּן אֵל יִשְׂרָאֵל אַחַר שְׂקַבְלוּ הַתּוֹרָה שְׂאִין יִקְרָאוּ בְּשֵׁם ה', וְאִמֵּר יִעֲקֹב חֵבֶל פְּרוּשׁ חֵבֶל שְׂהוּא רֵאשׁ הַנְּחֵלָה, וְהוּא מִה שְׂהַעֲרִיתָהּ אֲלֵיוּ בְּרָמּוֹ אִמֵּר ז'ל שׂוֹפְרָה דִּיעֲקֹב כּו':

ר' ליבוש היה יהודי תמים וישר דרך, שמצא את פרנסתו מפיט מזיגה שחכר, סמוך לעיר רצפרט שבמזרח הנגררה. תני מנוחה ושלוה עברו על המוזג היהודי שחי בשלום עם שכניו הנכריים, עד שקפץ עליו רגזו של השופט הנוצרי שהשתקע זה מקרוב בעיר. הלה נודע ברשעותו ובשנאתו הגדולה ליהודים, והביט בעינים כלות בבית המזיגה המצליח של היהודי. מוחו הקודח הגה כל העת רעיונות לספול היהודי והורדתו ביגון שאולה, אולם ר' ליבוש היה זהיר במעשיו ושמר את צעדיו היטב, אולם לא לעולם חסן. במוחו של השופט התבשלה תכנית ודונית וערוכה היטב. שדי היה בה להפיל את המוזג ולהביאו לידי מאסר עולם. בהשאי רכש רעל מספן מאד ופנה אל בית המזיגה של ר' ליבוש. המוזג מהר להציג לפניו בקבוק יין שרף משבא ומזג לו בוס מלאה, ועוד ר' ליבוש פנה ללקוחותיו האחרים, מהר השופט ויצק במהירות הבוק את הרעל אל תוך בקבוק המשקה שלפניו, ולא נודע כי בא אל קרבו. לא עברה שעה קלה, ואחד התושבים נכנס אל בית המרוח כהרגלו ור' ליבוש מהר למזג לו מהבקבוק שלפניו, ממנו מזג זמן קצר קדם לכן לשופט. לנם האיש מעט מהבוס, ולפתע אחו בגרונו כשהוא מאדים פלו, ולנגד עיניהם הנדהמות של כל יושבי בית המזיגה, נפל המספן ונפח את נשמתו. בחסות המהומה מהר השופט להתחמק, והעיק אל המקום את השוטרים שמהרו לאסר את המוזג, ונטלו עמם גם את הבקבוק החשוה, בהוכחה לרצח.

נקל לשער את הפחד והאימה שאחזו ביהודי העיר שחששו מפני הבאות. המוזג היהודי עמד וטען בתקף כי אין ידו בפעל, אולם השופט האשימו ברצח בכונה תחלה וטען כי מאז ומתמיד רחש שנאה יוקדת נגד הנוצרים המקומיים ותכנן בקפידה את מעשה הרצח. ר' ליבוש שחרר על-תנאי עד יום המשפט, והוא מהר לרבו הנערץ, רבי נפתלי הירצקא זילברמן מרצפרט, תלמידו המבוק של ה"דברי חיים" מצנן, שנודע כאיש קדוש ופועל ישועות, ויום פטידתו חל ב' בתשרי תרנ"ח. בדמעות שלישי, גולל את ספור העלילה השפלה נגדו ויבכה במר נפשו על הענש החמור שתלו ועומד על צווארו. הרגיעו הרבי והבטיח לו כי אין לו מה לדאג מאומה, כשהוא מינע לו לחזור לביתו ברפכת במחלקה השלישית, וכשיגיע לתחנה שבעיר דברצין יעבר אל המחלקה השנייה, וצוה לו לומר תהלים כל הדרך בכונה גדולה וישועת ה' כהרה עין.

יושב ר' ליבוש ברפכת העושה את דרכה לביתו, בפשפר תהלים בידו ועיניו דומעות כל העת, והוא נושא תפלה ותחנונים לאביו שבשמים שישוענו מצרתו הגדולה. סמוך לעיר דברצין, עבר אל הקרון של המחלקה השנייה, שם התישב ברכתים ושוב החל באמירת מזמורי התהלים בקול שבור ובדמעות שלישי. לא הרחק ממנו, ישב איש נכרי שהיה נראה ממלבושיו פאדם נכבד, והלה הביט בפליאה ביהודי היושב ובוכה בתנוק, בעודו קורא מספר קטן שבידו. נסה האיש לדובב את ר' ליבוש ולשמע מה מציק לו, ורק לאחר הפצרות רבות ספר לו היהודי על העלילה השפלה שנטתה סביבו, בעודו חף מפשע. טענתו הנצחת לחפותו היתה, מכך שזמן קצר קדם לכן מזג משקה חריף לשופט מאותו בקבוק שמוזג לאיש שנפל ומת, ואלו לשופט לא ארע מאומה. משמע שהשופט הוא זה שיצק רעל אל תוך הבקבוק, כדי להעליל עליו את מותו של האיש. הקשיב האיש ברב קשב לדברי ר' ליבוש, התרשם מאמתותם ומהר לרשם בפנקסו את פרטי השופט והיהודי הנאשם. האיש הלוח, היה אחד השופטים של בית המשפט הגדול שבעיר פסט, שהגיע בפיחד כדי לבדק בהשאי אחר מארע ההרעלה, ומן השמים סבבו את הענין שר' ליבוש יפגש באדם זה וישכנעו בדברי האמת שבפיו. מיד עם הגיעו אל עירו של השופט, נכנס האיש אליו באמתלה שהוא אורח בעיר ומענין לעסק כן במקרה, ובקשה בפיו מהשופט לשמש בעבורו פמתוך בענין ויסקרו בצדו. שלף האיש בקבוק משקה חריף מסלו, והשנים ושבו לשתות, כשהאיש עושה את עצמו כשותה ומזרז את השופט לשתות ללא הרף. נכנס יין וצא סוד, וכשהאורח ספר לשופט שהוא סובל מיהודי עירו, הציע לו השופט להפטר מהם כפי שהוא התפטר מהמוזג היהודי בעיר. אל מול התענינותו של האורח, גולל השופט השתוי לפניו את ספור ההרעלה שבצעע כדי להאשים את היהודי, והאיש רשם כמחו את הודאתו המפרשת של השופט, שאדי האלכוהול שבו שחררו את חרצבות לשונו.

שעות מספר לאחר מכן, פקח השופט את עיניו ומוחו החל להצטלל מעט. לפליאתו לא ראה את האורח הסותר לפניו, ותחתיו גלה חבורת שוטרים שהקיפה אותו, כשהם מזמינים אותו להתלוות אליהם אל השופט שהגיע מהעיר פסט כדי לחקר את ענין ההרעלה. בטוח היה הישע כי עתה יבוא הקץ למוזג היהודי שנוא נפשו, אולם פאשר נכנס אל החדר אליו הובא וראה את השופט יושב מולו, חורו פניו. הוא הפירו מיד פסוחר שהופיע אמש בביתו, והלה הראה לו את גליון האשום בו גולל בפרוטרוט את הודאתו של השופט על הרעל שהכניס בבקבוק המשקה של המוזג וצוה על השוטרים להשליכו אל הכלא ולשחרר את היהודי שחפותו התגלתה והוא יצא זכאי בדין. תחלה נסה השופט המרשע להכחיש את הודאתו במעשה, אולם האורח הוכיח לו באותות ובמופתים את תכן שיחתם ופני השופט חפו. בשמחה גדולה חגגו יהודי העיר את נס הצלתו של המוזג היהודי ואת נפילת השופט הישע שיצא חייב בדין ונדון למאסר עולם. נפש תחת נפש. ♦

דְּבַרֵי הַיָּמִים

בג' בתשרי תרכ"א, בישיבתו בטלית ותיפלין לאחר סליחות צום גדליה, נפטר רבי ישראל ליפשיץ מדאציג, בעל הפירוש הנודע "תפארת ישראל" על המשניות. המהדרה השנייה יצאה בידי בנו, והוא חילקה ל"כין" - חלק רבתי, ו"בועז" - החידושים. בפירושו תרגם מלים רבות מיונות ורומית, אותן הכיר עוד בצעירותו, ושיקע נתונים מדעיים מעולם המדע של זמנו, דבר שעורר נגדו התנגדות, אולם פירושו התקבל בכל תפוצות ישראל. בייחוד נוצר פולמוס סביב האגדה שהביא בסוף קידושין על לידתו של משה רבנו וציר דיוקנו, אולם הדברים הובאו במקורות נוספים בהם גם מספרי החסידות הראשונים. בשנת תר"ב, נשא דרשה מקיפה בענין השארת הנפש ותחיית המתים, שמודפסת כיום בסוף סדר גזיקין א', ובו חידושים נועזים ומפתיעים בענין התפתחות העולם וגילו, שרידי בעלי החיים המאובנים שנמצאו בחפירות מוכונים 'דינוטוריס', ולדבריו שרידי 'האדם הקדמון' שנמצאו לטענת החוקרים, שייכים לתקופת העולמות הקודמים שהקב"ה ברא והחריבם כפי שאמרו חז"ל, והם התקע"ד הדורות שהיו קודם בריאת העולם שלנו. רבים לא ראו בעין יפה את דבריו, וה'מנחת אלעזר' ממנוקאטש סבר כי בנו רבי ברוך יצחק מהמבורג הוא שחירבה וחלה אותו באביו, ורבי יהושע אשר משעדליץ היה מכנה את הדרשה בשם 'מעגל מוות' בפירושו לנאמר באבות 'יחיבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם'. הוא מזכיר את המדענים שהשיבו לאנושות, 'כהחסידי יענער שהמציא הפאקע אימפונג (חיסון באבעבוות), ודראקא שהביא הקארטאפפעל (תפוחי אדמה) לאייראפא (לאירופה), וגוטענבערג שהמציא את הדפוס, ורייכלין שהערה למות נפשו להציל שריפת הי"סין בשנת רס"ב".

משפחה

מטעם

ראו | עתה כי אני הוא (כב.לט)

מובא בספרי המקובלים, שיש תתקנה ריקיעים כמנון השמים (ת"מ"ם הסופיות נחשבת בגימטריה לשיש מאות, כידוע בחשוב האותיות הסופיות מנצפ"ך) ועד תת"ק ריקיעים יש למלאך רשות לעלות עם תפלתם של ישראל ובג"ה ריקיעים אין לו רשות לעלות, ולכן נאמר בפירוש ואתה הן לו' אלמנה השמים ושמי השמים, ה"ו בגימטריה נ"ה ריקיעים שהם רשות ה' אלמנה ואין בו רשות למלאכים. ורמז לזה במנון פסוקי ספר דברים שהוא תתקנה פסוקים (לפניו יש תתקנה, כי החשבון תתקנה הוא לפי פסוקי הטעם העליון בעשרות הדברים) שעל ידי דבורו של משה את כל ספר דברים, נבקעו כל תתקנה ריקיעים. ומנון הפסוקים מתחלת דברים עד הפסוק ראו עתה הוא תת"ק פסוקים, ומאותו פסוק ואילך עד סוף התורה יש רק נ"ה פסוקים, ולכן אמר משה ראו עתה דוקא אחר תת"ק ריקיעים כי אז אין רשות למלאכים להכנס ואין לטעות בהנחת ה' בעולם, ומעתה בג"ה הפסוקים שנותרו שהם כנגד נ"ה ריקיעים שבהם יש רשות לקב"ה לבדו, תראו ותדעו שאני אני הוא ואין אלמנה עמדי. ורמז יש גם בטעמי המקרא שבתבות ראו עתה שהם מנה רביעי, כדי לרמז על ארבעת המלאכים שהם המרובה העליונה מובא גבריאל נוריאל רפאל, שהם בגימטריה תתקנה, ולכן מנה רביעי שארבעתם מנחים במרובה העליונה. (בבא מצ"ג)

מדגש

את תבת "פשיערים עליך שא" מסיבד רש"י ועוד ראשונים, בעשר של סערה ומשמעותה כמו הרוחות המועילות לצמיחת הדשא וכך גם תרגם אנקלוס כרוח המנשבת על הדשאים. כן מצינו בדניאל "וישתער עליו" בחלופו הסמ"ה, ויש כמה פעמים בתנ"ך החלפת ש"ן ומינת בשמאלית כמו "שכין" במשלי, ובלשון חז"ל נהפכה ה"ארושין" ל"ארוסין" ועוד. האבן עזרא מבאר מלשון דקים, ורמזו בחי' מבאר גם במובן של צעירים וקטנים, ובאר הפסוק הוא פשיערים עליך שא" - בטפות מטר טגנות על הדשא המתחיל לצמוח, וכרביבים - שהם מטר גדול עלי עשב - שהם כבר עשבים גדולים. ולפי זה מתחלפת הש"ן השמאלית של שיערים באות צד"י, שהגיה המקורי דומה במעט לאותיות ש"ן שמאלית וסמ"ך אלא שהיא קשה ודוקה יותר, וכ' וישפני טמוני הול" כמו צפוני.

ממלח

רבי משה יצחק דרשן המגיד מקלם, ראה פעם ילד קטן שואל את אביו שהתגדל בגימטריה לתורה וצוהה כדי להבין לו בארות נשברים, שאכל בדברי תורה, אולם מבין שלאב לא היה מענה בדבר, קצרה רוחו ואמר לבן: "אני יודע, אולי שאל את סבה, והוא יוכל להסביר לך את הדבר". נאנח המגיד ואמר: "עכשו מובנת לי הכפילות בשרית האזינו שאל אביה ויגדה, זקנה ויאמרו לו: 'ובואו ימים, שהאב יהיה עם הארץ מקלם, וכאשר תקום בו שאל אביה' ובג"ה ישאל אותו דבר מה, תקום בו ויגדה - זקנה ויאמרו לו: 'יאמר לו לך וישאל את זקנה והוא יאמר לך'..."

לקהרת יום הכפורים תש"כ, כפאשר בעת התקדש החג הסתלק רבי יצחק זאב הרב מבריסק, ספר רבי שמואל אהרן יודלביץ בעל מעיל שמואל לבני משפחתו על סדר הסתלקות הרב, שכן זכה לשהות שם באותה עת, ולאחר מכן נלווה אליו בנו רבי דוד בלכתו למקום מסגים. באמצע הדרך אמר לו האב: "דע לך שאני מדאג מאד, ומפנין שנאמר 'דאגה בלב איש ישנה', ואמרו חז"ל ושינה לאחרים, חיב אני לגלות לך את דאגתי, אבל מבקש אני ממך שלא תגלה דבר זה כל ימי חיי". השתומם הבן לשמע הדברים שלא היה רגיל להם, וכמוכן שהסכים לתנאי של אביו, והוא החל לספר: "בתפלת מוסף של יום הכפורים, בשעה שהתפללתי לפני התבה, חשתי פתאום צמאון אדיר שהלך וגבר, עד שחשתי שהגעתי לכלות הנפש מקוש. אמרתי לעצמי 'הריני מוכן ומזמן למסור נפשי לקב"ה', והתבוננתי למיתה מצמא מקוש, אולם לפתע חשתי באור ותענוג גדול, עד שיכול אני להעיד בפניך שכל תענוגי העולם הזה הם פאון וכאפס אל מול התענוג הגדול הזה". התפלל הבן ותהה באזני אביו: "אולי היה זה רק דמיון", אך האב עמד על שלו ואמר: "הרי יודע אתה שרחוק אני מלהיות בעל דמיון והזיה". נצר הבן את הדברים בלבו ולא גלה אותם לאיש, אולם במשך כל השנה ראה שאביו שרוי בפחד, כי חושש היה לדברי המקרא שמי שהקרו לפניו ענג ביום הכפורים ידאג כל השנה, ואם עלתה לו שנה מקטח לו שהוא בן העולם הבא. כשפלתה שנה ורבי שמואל אהרן נותר בחיים, שמח שמחה גדולה וידע שהוא בן העולם הבא, אך הבן המשיך לשמר על סודו של אביו עד לאחר פטירתו ואז ספרו לבני המשפחה ולמוקרי אביו שהשתוממו לשמע הספור הנפלא.

ערב סבות אחד, בשעות אחר הצהריים טרם התקדש החג, הגיע הרב מטפליק רבי שמשון אהרן פולנסקי אל רבי רפאל הפהן קוק רבה של טבריה, ובקש ממנו לצאת עמו מיד כדי לגיס סכום נכבד לצדקה. תמה בפניו רבי רפאל ושאל: "הרי החג כבר ממשמש ובא ועדין לא סימתי להקין את כל ההקנות לחג, עוד לא רכשתי ערבות לארבעת המינים ולא השלמתי את נוי הספקה, ואיך אצא עכשו עמך בזמן כה דחוק?" השיב לו הרב מטפליק: "זה עתה נודע לי על תלמידי חכם חשוב אחד, שביטו ריקם ממש ואין בו אפלו צרכים הכרחיים לחג הקרב ובא. ואלו אנחנו, גם אם לא נספיק להשלים את ארבעת המינים, נוכל הרי לברך על חילוב של אחד שיקנה לנו אותו במתנה על מנת להחזיר, אבל אותו תלמיד חכם אם ישב חלילה בסבתו הירקנית, הרי הקב"ה יצטער יחד עמו". עזב הרב מטבריה את עסקיו ויצאו שני הרבנים בערב של חג, כדי להשיג מצרכי מזון לטובת אותו עני חשוב, ולשמחו בשמחת הרגל.

בירושלים של מעלה שלפני שני דורות, התפרסם רבי זלמן בהר"ו, שהיה עסקן גדול במצות, גאון בתורה ואיש מעשה, כממחה ראשון במעלה בבדיקת ארבעה מינים והיה בקי בהלכותיהם על בורין. נוהגים היו יהודי ירושלים לבוא לרבי זלמן בגימטריה שפיו יום הכפורים לסבות עם אתריהם ולילביהם, כדי לבקש ממנו לבדק אותם ולעמד על שוים על-פי הדורג. ילד אחד בגן שבע היה אז בירושלים, שאביו רכש לו אתרג כדי לברך עליו בחג, ואחר חצות היום של ערב סבות שמע הילד את אחיו הגדולים שבפית המתוקחים ביניהם על חות דעתו של רבי זלמן על אתריהם. הפתע הילד לשמע שיש אדם שבדק אתרגים והחליט ללכת אף הוא אליו כדי שיחנה דעתו על האתרג שאביו רכש בעבורו, אלא שכפחש את רבי זלמן מצאו רץ למקנה כדי להסתיר לכבוד הרגל הממשמש ובא. זמנו של רבי זלמן היה דחוק, כי ידע שבבית יש לו עדו עבודה רבה לקראת החג, וישאר עניני צבור שמטלים על כתפיו, עד שאין זמנו פנוי לבלע רקו, וכאשר רצה הילד לעצרו באמצע מרצתו למקנה עם האתרג אשר בידו, פקעה סבלנותו המיחדת של רבי זלמן ובאבן נדיר לאישיותו דחה את הילד מלפניו באמרו: "הניחה לי עכשו, פי אין לי פנאי אפלו רגע אחד". פנה הילד לביתו בפחי נפש, כשאתרגו בידו ובבלבו צער על שלא זכה לקבל את חות דעתו של רבי זלמן, זמן קצר לאחר מכן, התנשב רבי זלמן בעצמו וחיבב: "מה עשיתי? ילד חמד, תינוק של בית רבן שעסוק במצות וטורח לזקוק בה, בא אלי ואני דחיתיו מלפני?" לא ידע רבי זלמן לשית עצה בנפשו, שכן ידע שזמנו דחוק ומשעבד הוא לצרכי רבים, נסה להרהר בלבו לבוא לבית הילד לאחר הסעדה בליל החג, אולם חשש שמא הילד כבר יעלה על משכבו, ואולי גם עדין יש פעם בלבו ואין מוצין לו לאדם בשעת פעסו אפלו אם הוא ילד קטן, ולכן השפים רבי זלמן קום בבקרו של חג הסכות, עמד ליד סבת משפחת הילד והמתין שם שעה ארבה עד שהילד קם אף הוא, וכשהגיע שזוחח עמו רבי זלמן מעט והרגיע את רוחו, לאחר מכן בקש לראות את אתרגו ובדקו היטב, ואז אמר לו: "אתמול הייתי טרוד עד מאד, וחס ושלום לא התבוננתי לצער אותך, ועכשו לא אזוז מכאן עד שתאמר לי בפה מלא סלחת", התפסס הילד ואמר לו בפה מלא שאין לו עליו תרעמת וסולח הוא לו בכל לבו. שבח רבי זלמן את אתרגו הנאז וברכו בברכת החג עד שפני הילד אורו.

"שחת לו - לא", פעמים מתנהג האדם שלא בדרך התורה ומזלזל במצות, אולם אין הדבר מעיק עליו והוא אינו מוצא סבה לתקן את מעשיו. אך בגי' - מומם, כשוראה שגם בני הולכים בדרך הקלוקלת, כואב לו הדבר ורואה בכך מום, ואינו שם אל לבו שהם מחקים אותו במעשיו...

אַבְדָּנוֹת

פְּרֶשֶׁת הַחֵזֶק

לְשִׁמּוֹן עֶבֶת

כ"ד, ע"ז, רס"א

שֶׁל עוֹלָם, מָה אֲתָה מִבְּקֵשׁ מִבְּנִיָּה. הָאֵם לְנֶצַח תִּשְׂכַּחֵם ח"ו, הֲלֹא אֵין בְּכֶחֶם עוֹד לְסַבֵּל עַל הַגְּלוּת וְהַצָּרוֹת וְהַשְׁעִבּוֹד שֶׁיֵּשׁ לָהֶם.

וְאִם תֹּאמְרוּ, שְׂאִינֶם מְקִימִים הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּרֹאֵי, אֲדַרְבֶּה הֵם מְקִימִים יוֹתֵר מִמָּה שְׂמַחֲיָבִים, כִּי הַדִּין הוּא בְּאִשָּׁה תַּחַת בְּעֵלָה פְּטוּרָה מִכְבוֹד אָב דְּרִשׁוֹת אַחֲרִים עָלֶיהָ (כַּמְבוּאֵר מִקִּדּוּשֵׁין ל: וּבַרְמב"ם הַלְכוֹת מִמְרִים פ"ו ה"ו, וּבִי"ד ס"י ר"מ ס"ז), וְיִשְׂרָאֵל מְסוּרִים תַּחַת רִשׁוֹת וְעַל גְּלוּתוֹ, וְאִם עַל פִּי כֵן אֵינֶם מְשִׁיחִים עַל זֶה וּמְקִימִים מִצְוֹתָי וּמְכַבְּדִין אוֹתָהּ, וְכִי כֵן מִדְּתָהּ, הֲלֹא יִדְעָתָ כִּי יֵשׁ בִּיכְלָתָנוּ לְצֵאת וְלָרִיב עִמָּךְ וּלְבַטֵּל גְּזֻרָתָהּ, כְּמֵאֲמַרְם וְ"ל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר וְהַצִּדִּיק מִבְּטֵל, רַק אֵין אָנוּ רוֹצִים לַעֲמֹד נִגְדָה כְּמֵאֲמַר זֶה הַקְּדוּשׁ, וְכִי צִדִּיק עֲבָדֵי קִטְגוּרֵי עִם קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, לְזֵאת אֲתָה נוֹהֵג כֵּן, לָכֵן אֲמַר לָךְ: אִם לֹא תִרְחַם עַל בְּנֵיךְ ח"ו, אָבוֹא עִמָּךְ בְּמִשְׁפָּט לִפְנֵי פְּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה, עַד כָּאֵן דְּבָרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים.

וְעַל פִּי זֶה פִּרְשׁ הַרְה"ק מְקוֹזְמִיר אֶת הַפְּסוּק (דְּבָרִים ל"ב א) 'הָאֲזִינוּ הַשְּׂמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי פִּי', 'הָאֲזִינוּ הַשְּׂמַיִם וְאֲדַבְּרָה', דְּבוּר הוּא לְשׁוֹן קֶשֶׁה, כִּי הַבְּעֵלִי דַעַת וְצִדִּיקִים הַגְּדוּלִים שֶׁהֵם בְּבַחֲיַת הַשְּׂמַיִם יְכוּלִים לְדַבֵּר לִפְנֵי ית"ש דְּבוּרִים קִשִּׁים. 'וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי פִּי מְרַמֵּז לְהַמּוֹן עִם שֶׁהֵם בְּבַחֲיַת אָרֶץ, הֵם מְכַרְחִים לְדַבֵּר אֲמָרִים רַפִּים וּלְהַתְחַנֵּן עַל נַפְשָׁנוּ מִמֶּנּוּ ית"ש, אֲמָנִם חָטְאוּ אֲכֹן אֲתָה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים עֲזֹר עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמָךְ וְאֵן הַשִּׁיר"ת בּוֹדָא יְרַחֵם עָלֶיהֶם וְיִשְׁמַע תְּפִלָּתָם (גְּדוּלַת מַרְדְּכַי עֵמוֹד 14 אוֹת כב).

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

שְׂדוֹר תְּהַפּוּכוֹת הִמָּה בְּכָךְ שֶׁמֵּהֲפָכִים הַשָּׁךְ לְאוֹר וּמֵר לְמַתּוֹק, וְעַם זֹאת אֵין הֵם מִתְּגַאֲמִים וּמְאָמִינִים בְּעַצְמָן, אֲלֹא סְבוּרִים שְׂכָכֵל שֶׁהֵם לּוֹמְדִים וּמִתְּפַלְלִים וְעוֹשִׂים מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין זֶה אֲלֹא מַעַט מִהַמַּעַט מִמָּה שֶׁהִיא עָלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת ('שִׁיחַ אַבוֹת').

דְּבָרִים כְּלָפֵי מַעְלָה

הָאֲזִינוּ הַשְּׂמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי פִּי (ל"ב, א).

הַרְה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א נכנס פעם לבית המדרש הגדול בברדיטשוב ומצא שם מגיד אורח שעמד על הבימה ודרש באזני הקהל בדרך מגידים הוכיח האיש את קהל השומעים בדברים קשים, וביחוד התעכב על עבירות שבין אדם למקום שהמוני העם לוקים בהן מדעת ושללא מדעת.

בתם הדרשה, אמר רבי לוי יצחק למגיד האורח: אחרי שהשמעת באזני הקהל הקדוש דברי מוסר והוכחת את אנשי ברדיטשוב על עונותיהם כלפי אבינו שבשמים, הגיע הזמן לזעק כלפי מעלה על הצער והיסורים שסובלים עם בני ישראל בגלות הארצה עד שיתעוררו רחמי של הבורא יתברך על עמו ישראל וישיענו מן הגלות הזו (פרפראות לתורה פרשת דברים).

מְלִיצָה טוֹבָה עַל כֹּלל יִשְׂרָאֵל

ספר הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר זיע"א, כִּי פִּעַם אַחַת בָּא לִפְנֵי אָבִיו הַקְּדוֹשׁ הַרְה"ק רבי אַבְרָהָם מְטְרִיִּסְק זיע"א בְּחַג הַסְּכוּת, כְּשֶׁהָיָה אָבִיו הַקְּדוֹשׁ יוֹשֵׁב לְבַדוֹ בְּחֶדְרוֹ, וְשָׁמַע כִּי מִדְּבַר אֵל עֲצָמוֹ וְהִבִּין שְׂאִינוֹ רוֹאֵה אוֹתוֹ, וְיִתְצַב אַחֲרָי הַפְּסָא וְשָׁמַע דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים מִלְּהַבּוֹת אֵשׁ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: רַבּוֹנוּ

שְׁפִלוּת עֲצָמוֹ

וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פְּנֵי מַהֵם אַרְאָה מִה אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תְּהַפְּכֵת הִמָּה בְּנִים לֹא אֲמַן בָּם (ל"ב, כ).

הַסְּבָא מִסְּלַבּוֹדְקָא, הַגְּאוֹן רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, הָיָה מְדַקְדֵק מֵאֵד בְּהַנְהַגְתּוֹ עִם בֵּיתוֹ. מִי שֶׁנִּמְצָא בְּמַחְצָתוֹ יוֹדַע הָיָה לְסַפֵּר נַפְלְאוֹת עַל יַחְסוֹ לְרַבְּנֵית. אֵיזוֹ סְבֻלוֹת גְּלָה לָהּ, כְּמָה הָיָה דוֹאָג לָהּ, מִשְׁתַּדֵּל לְמַנַּע צַעַר וְטָרְחָה מִמֶּנָּה, מוֹשִׁיט לָהּ עֲזָרָה בְּעוֹבְדָתָהּ וְעוֹד כְּהֵנָּה וְכֵהֵנָּה, וְלִפְעָמִים קְרוֹבוֹת מֵאֵד הָיָה זֶה לְמַעַלָּה מִכְחוֹתָיו וּמְכַבּוּדוֹ, וְאַחֲרָי הַכֹּל עֲדִין חוֹשֵׁשׁ הָיָה תְּמִיד שְׂמֵא לֹא יֵצֵא יָדוֹ חוּבְתוֹ כְּלַפֶּיָּהּ, וְהָיָה מְרַבֵּה לְבַקֵּשׁ סְלִיחָה מִמֶּנָּה.

בְּעַקֵּר הֵיטָה מְזַעְזַעַת פְּרִדְתּוֹ מִמֶּנָּה בְּעֵרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים, לִפְנֵי עֲזָבוֹ אֶת הַבַּיִת בְּלָכְתּוֹ לְיִשֻׁבָּהּ, עִם כֹּל יַחְסוֹ הָאֲדִיב כְּלַפֶּיָּה חוֹשֵׁשׁ שְׂמֵא לֹא נָהַג אֲתָה כְּשׁוֹרָה לְפִי עֶרְכָּה וּבְכוּדָה, וְהָיָה מִתְחַנֵּן לִפְנֵיהָ שְׂתִסְלַח לּוֹ, וּבִמְקָרָה שְׂנִדְמָה לוֹ שֶׁהָיָה כְּאִלוֹ מַהֲפַסֶּת, הָיָה נִרְעָד כְּלוֹ וְלֹא הָיָה זוֹ מַשְׂם, לְמַרְוֹת שְׂחִפּוֹ לוֹ בְּיִשֻׁבָּהּ, עַד שֶׁהֵיטָה מִבְּטָאָה בְּפֶה מְלֵא שֶׁהָיָה סוֹלַחַת לוֹ בְּכֹל הַלֵּב ('תְּנוּעַת הַמוֹסֵר' ח"ג פּרָק יט).

אֵין הֵם מִתְּגַאֲמִים

מַעֲשֵׂה בְּאִישׁ חָסִיד, תּוֹשֵׁב אַחַד עָרֵי רוּסְיָה, שֶׁהִגִּיעַ אֶל הַרְה"ק רבי אהרן מקוידנוב זיע"א בְּפְרֶשֶׁת הָאֲזִינוּ. בְּתוֹךְ לְבוֹ הָיָה הַחֲסִיד מְדַכְדֵּךְ עַל מַצְבּוֹ הַרוּחָנִי, וְהָיָה סְבוּר שְׂאֵין הוּא לּוֹמֵד וּמִתְּפַלֵּל כְּרֹאֵי.

בְּבוֹאוֹ אֶל הַשְּׁלַחַן הַטְּהוֹר שְׁעַר הַרְה"ק מְקוֹיִדְנוֹב שָׁמַעוּ מִפְּרֶשׁ אֶת דְּבָרֵי הַפְּסוּק (דְּבָרִים ל"ב כ): 'וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פְּנֵי מַהֵם אַרְאָה מִה אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תְּהַפְּכֵת הִמָּה בְּנִים לֹא אֲמַן בָּם', בְּדֶרֶךְ בְּרַכָּה וְשֻׁבָּה, שֶׁהַקְּב"ה אוֹמֵר שֶׁהוּא יִסְתִּיר אֶת חֶרוֹן אַפּוֹ וְכַעֲסוֹ, מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי הוּא רוֹאֵה אֶת אַחֲרֵיהֶם.

חִידוֹן אַבְדָּנוֹת - נושאים פרטים איזו אות בפרשה זו נכתבת כמלה שלמה?

פתרון החידה - פרשת קרח:

ש. היכן מוזכרים בפרשתנו שקדים?

ת. מטרה של אהרון הצמיח פרחים ושקדים, בעוד שכל יתר המטות נותרו יבשים - בהוכחה לכך שאהרון נבחר על ידי אלוקים (במדבר יז כג)

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת קרח:

ה' יצחק נתן קופרשטוק מירושלים.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגליונות הבאים

הפתורים נכונה יכנסו להגרלה א"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר".

את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.

בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

הַמְדוּר לְיְלָדֵי יִשְׂרָאֵל

הנה אנחנו עומדים בסיומו של חֵדֶשׁ אֶלּוּל - חֵדֶשׁ הַרְחֵמִים. כְּבוֹר הַקְּבִלְנוּ אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשֹׂדֵה, שִׁיֵּצֵא מֵאַרְמוֹנוֹ לְקִרְאָתוֹ וְקִבֵּל כָּל אֶחָד מֵאַתְנוּ בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת וּבְפְנִים שׁוֹחֲקוֹת. עֲכָשׁוּ הַמֶּלֶךְ רוּצָה לְחֹזֵר לְאַרְמוֹנוֹ וְאָנוּ מְלוּיִם אוֹתוֹ לְדַרְכוֹ, מֵתוֹךְ צַפִּיָּה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ מִחֲדָשׁ. חֵדֶשׁ תִּשְׁרִי הוּא הַחֵדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשָׁנָה, לְכֵן בְּיוֹם זֶה אָנוּ כְּאִלוֹ מִתְחִילִים אֶת כָּל הַחַיִּים מִחֲדָשׁ.

רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא הַיּוֹם שֶׁבוֹ גִבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, לְכֵן הוּא מַעֲיֵן יוֹם הַהִלָּדָת שֶׁל כָּל אֶחָד מֵאַתְנוּ. רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא גַם יוֹם הַדִּין, יוֹם שֶׁל חֲשׁוֹן נֶפֶשׁ, עַל כָּל מַעֲשֵׂיוֹ וְעִבּוּדָתוֹ בְּמִשְׁךְ כָּל הַשָּׁנָה. אוּלָם מַעַל לְכָל, רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא יוֹם הַמְּלִכּוּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ לְמֶלֶךְ עֲלֵינוּ. אֲמֵנָם הַמְּלִכּוּנוֹ אוֹתוֹ כְּבוֹר בְּשָׁנָה שֶׁעֲבָרָה וְהוּא תְּמִיד הַמֶּלֶךְ שֶׁלָּנוּ, אֲלֵא שֶׁכָּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹרֵד לְעוֹלָמְנוֹ אוֹר חֵדֶשׁ שֶׁלֹּא הִיָּה כְּמוֹהוּ מַעוּלָם. וּבַעוֹד הָאוֹר שֶׁל הַשָּׁנָה הַקּוֹדֶמֶת מְסַתֵּק בְּלִיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹרֵד אוֹר אֱלֹקֵי חֵדֶשׁ נֶעֱלָה יוֹתֵר שֶׁלֹּא הִיָּה כְּמוֹהוּ לְאַחַר הַתְּקִיעוֹת, וְהַעוֹלָם מִתְחִיל לְחַיּוּת בְּאוֹר נֶעֱלָה יוֹתֵר! יִפֶּה יוֹתֵר! טוֹב יוֹתֵר! לְכֵן צְרִיךְ לְחַדֵּשׁ אֶת הַמְּלִכּוּת הַמֶּלֶךְ. וְכֵשׁ הוּא מִתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ בְּאוֹר חֵדֶשׁ בְּהִיר וּגְלוּי יוֹתֵר, הַקֶּשֶׁר בֵּינֵינוּ וּבֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְחַזֵּק, עַד שִׁתְּגַלֶּה אֵלֵינוּ בְּשִׁלְמוֹת בְּגָאָלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה.

יְלָדִים יְקָרִים, כְּשֶׁנֶּעֱמַד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נֹזְכֵר, שֶׁהֵשֵׁם כָּרַת אֶתְנוּ בְּרִית דְּגַמַּת חֲבָרִים הַפּוֹרְתִים בְּרִית נְאֻמּוֹת בֵּינֵיהֶם. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּנוּ לְעַם וְאָנוּ בָּחֲרָנוּ בּוֹ לְמֶלֶךְ. וְעֲכָשׁוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאַחַר כְּרִיתַת הַבְּרִית, שִׁפְרוּשָׁה, שְׁבוּעַת אֲמוּנִים, הֵשֵׁם מִבְּקֵשׁ מֵאַתְנוּ בְּקִשָּׁה אִישִׁית עֲמֻקָּה - "תְּמַלִּיכּוֹנִי עֲלֵיכֶם". הוּא כְּאִלוֹ מִתְחַנֵּן לְפָנֵינוּ: "אֲנֵא עוֹרְרוּ בִי אֶת הַרְצוֹן לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם" - "אֲמַרוּ לְפָנֵי מַלְכֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתְּמַלִּיכּוֹנִי עֲלֵיכֶם". כִּי אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עַם. וּבְשִׁמְחָה אָנוּ עוֹשִׂים אֶת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, כִּי גַם אָנוּ מִשְׁתוֹקְקִים לְהַמְלִיךְ אֶת הֵשֵׁם עֲלֵינוּ, מֵתוֹךְ יְדִיעָה שֶׁהוּא וְרַק הוּא הַמֶּלֶךְ הַטוֹב בְּיוֹתֵר, וְכִמוֹ יְלָדִים הַקּוֹרְאִים לְאַבִּיהֶם, אָנוּ צוֹעֲקִים: "אֲבִינוּ מְלִכּוֹנוֹ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֲלֵא אֶתְּהָ", וּמִתְחַנְּנִים אֵלָיו בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל בְּקִשָּׁה שִׁמְלֶךְ עֲלֵינוּ, וּמִבְטִיחִים לוֹ שֶׁנִּקְבֵּל אֶת עַל מַלְכוּתוֹ בְּרְצוֹן.

וְאֵינָנו מְסַתְּפִקִים בְּכֵן אֲלֵא כְּמוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁקָּרָא לְכָל הַנְּבָרָאִים: "בּוֹאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעָה נִבְרָכָה לְפָנֵי הֵשֵׁם עוֹשֵׂינוּ", גַּם אָנוּ מִבְּקִשִׁים מֵהֵשֵׁם שִׁמְלֶךְ עַל הָעוֹלָם כָּלוֹ:

"מֶלֶךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כָּלוֹ בְּכַבּוֹדְךָ". אֵיזוֹ זְכוּת נִפְלְאָה נָתַן הֵשֵׁם לְכָל אֶחָד מֵאַתְנוּ - לְשִׁים בְּרֹאשׁוֹ אֶת הַכְּתָר, וְאָנוּ עוֹשִׂים אֶת זֶה מֵתוֹךְ שִׁמְחָה שֶׁל מִצְוָה, וְלֹא עוֹד אֲלֵא שִׁשׁוּאִפִּים לְקֶשֶׁר חֲזָק יוֹתֵר וּגְלוּי יוֹתֵר עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, קֶשֶׁר שֶׁל אַחֲדוּת מְחֻלָּטָה כְּמוֹ בֵּין חֵתָן לְכֻלָּה - "כְּחֻתָן יִכְהֵן פֶּאֶר וְכַכֵּלָה תַעֲדָה כְּלִיָּה". וּמִדְּבָרִים אֵתוֹ בְּתַפְלָה עֲמֻקָּה וּבְקוֹל שׁוֹפָר שֶׁהוּא קוֹל פְּנִימִי שֶׁאֵין לוֹ שׁוֹם תְּחִלִּיף בְּמַלִּים.

וּבְשׁוֹפָר אָנוּ מְזַכְרִים אֶת עֲקֶדֶת יִצְחָק! אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, וְאֵת מַעֲמַד הַר סִינַי! כְּשֶׁהֵשֵׁם הוֹפִיעַ עֲלֵינוּ בְּקוֹל שׁוֹפָר, וּמִתְפַּלְלִים שְׁבוּכּוֹת זֶה יִתְגַּלֶּה הֵשֵׁם אֵלֵינוּ בְּשִׁלְמוֹת בְּגָאָלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה, עַד שֶׁאֲפִלוּ הַבֶּשֶׂר וְלֹא רַק הָעֵינַיִם יִרְאוּ אֱלֹקוֹת - "וְרָאוּ כָּל בֶּשֶׂר יַחַד". עַד שֶׁ"לֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרִיךְ, וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרִיךְ" (ישעיה ל). יְהִי רְצוֹן שְׁנִזְכָּה לְכַתִּיבָה וְחַתִּימָה טוֹבָה לְשָׁנָה טוֹבָה וּמְתוֹקָה! שְׁנַת גָּאָלָה אֲמִתִּית וְשְׁלֵמָה!

סיפור אלוזים

מִשְׁלַל לִימֵי הַסְּלִיחוֹת

יוֹם אֶחָד נִפְלַח חֲמוֹר שֶׁל פְּלֹאחַ (כִּינּוּי בַּעֲרִבִית לְעוֹבֵד אֲדָמָה) מֵהַמוֹשְׁבוֹת, לְתוֹךְ בָּאֵר. הַחֲמוֹר בָּכָה בְּקוֹל מַעוֹרָר רַחֲמִים בְּמִשְׁךְ שְׁעוֹת. הַפְּלַח הַתְּלַבֵּט מֵהַלְעָשׂוֹת. לְבִסוּף הַחֲלִיט כִּי הַחֲמוֹר כְּבוֹר זָקֵן וְאֵת הַבָּאֵר צְרִיךְ בְּלֹא הַכִּי לְסַתּוֹם, מִמֶּשׁ לֹא שׁוּוֹה לְהַתְּאֻמֵּץ לְהַצִּיל אֶת הַחֲמוֹר. הַזְּמִין אֶת כָּל שְׁכֵנָיו לְבוֹא לְעוֹזְרָתוֹ. כּוֹלֵם תִּפְסוּ אֶתִים וְהַחֲלוּ לְשַׁפּוֹךְ אֲדָמָה לְתוֹךְ הַבָּאֵר. בְּהַתְּחַלָּה, הַחֲמוֹר הֵבִין מֵהַ עוֹמֵד לְהַתְּרַחֵשׁ וּבָכָה נוֹרָא. אַחַר כֵּן לְתַדְהַמַּת כּוֹלֵם, הוּא הִשְׁתַּתֵּק. לְאַחַר כֵּמָה הַשְּׁלִכּוֹת עִפְרָה הַצִּיץ הַפְּלַח לְתוֹךְ הַבָּאֵר וְנִדְהַם לְמִרְאָה עֵינָיו. כָּל פַּעַם שֶׁנִּפְלַח עִפְרָה עַל גְּבוֹ, הַתְּנַעַר הַחֲמוֹר וְטִיפַס לְרֹאשׁ עִרִימַת הָעִפְרָה. כָּכָל שֶׁהָאֲנָשִׁים שִׁפְכוּ יוֹתֵר עִפְרָה עַל הַחִיָּה, הוּא נִיעַר אוֹתוֹ מֵעֲלָיו וְהַתְּקַדֵּם כְּלָפִי מַעֲלָה. עַד מַהֲרָה, לְתַדְהַמַּת כּוֹלֵם, יֵצֵא הַחֲמוֹר מֵהַבָּאֵר וְהַתְּרַחֵק מִמֶּנָּה.

הַחַיִּים מִמְטִירִים עֲלֵינוּ כָּל הַזְּמַן "עִפְרָה" מִכָּל מִינֵי סוּגִים. הַטְּרִיק לְצַאֵת מֵהַבוֹר הוּא לְנַעַר אֶת הָ"עִפְרָה" וְלַעֲשׂוֹת צַעַד כְּלָפִי מַעֲלָה. כָּל אַחַת מֵהַצְּרוֹת שֶׁלָּנוּ הִיא מִדְּרָגָה אוֹ צִיּוֹן דֶּרֶךְ. אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִיחַלֵּץ מֵהַבוֹר הָעֲמוּק בְּיוֹתֵר בְּכֵן שֶׁלֹּא נַעֲצוֹר וְלַעוֹלָם לֹא נִיכְנַע.

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידיים בהוצאת "יפה נוף"

מלכות ה'

קדוש אתה ונורא שמך, ואין אלו-ה מפלעדיך, כפתוב, ויגבה ה' צבאות במשפטו, והא-ל הקדוש נקדש בצדקה. ברוך אתה ה', המלך הקדוש

נשים לב למלות התפלה: "קדוש אתה ונורא שמך ואין אלו-ה מפלעדיך" - רבוננו של עולם, אין אלו-ה מפלעדיך! אתה האלקים היחיד, וכל השאר שקר והבל הבלים. אין אף אחד מפלעדיך. מי אמר לנו שקר הוא?

אתם בודאי מסתכלים עלי כעת כאפיקורס. מה זאת אומרת מי אמר? אבל נתבונן ונראה כי בסדר התפלה עצמו יש ראיה, מה הראיה? "כפתוב" ונבטח ספרד: "כפתוב בדברי קדש" - ומה כתוב? "ויגבה ה' צבאות במשפטו והא-ל הקדוש נקדש בצדקה". מה הראיה שאין אלו-ה מפלעדיך? פסוק יפה: "ויגבה ה'... במשפטו". וקשה, מה יש בפסוק הזה? מדוע יש כאן ראיה שאין אלו-ה מפלעדיך? הרי יש די והותר פסוקים בתורה המדברים על מלכות ה'. כדי לענות על כך עלינו להקדים ולהבין מהי מלכות ה'.

מלכות ה' אינה משפעת מבני אדם

מתי נעשה הקדוש ברוך הוא מלך העולם? - לא כאשר ברא את גרגר החול הראשון, לא כאשר ברא את בעל החיים הראשון, וגם לא כאשר ברא את אדם הראשון. אלא מתי? - "אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא" - הוא היה מלך עוד לפני שהכל נברא. כשברא את העולם, ברא אותו לששת אלפים שנה. מה יקרה למלכותו אחרי שלא יהיה עולם? - "ואחרי ככלות הכל לבדו ימלך נורא". הוא היה מלך לפנינו, והוא יהיה מלך אחרינו. אתנו או בלעדינו - הוא אינו צריך אותנו כלל. מציאותנו כלל אינה משפיעה על מלכותו הקדוש ברוך הוא. ואם נשאל, מה בכל זאת קרה כאשר ברא את העולם? התשובה היא: "לעת נעשה בחפצו כל, אזי מלך שמו נקרא" - כאשר ברא את העולם היה מי שקרא לו מלך. היו בני אדם שהמליכו אותו. עם זאת, מלכותו אינה משפעת מזה. אין שום השפעה על מלכות ה' מאת בני אדם.

אלו דברים פשוטים, אלא שלפי זה עלינו להבין את עבודת ראש השנה, בתפלות ראש השנה אנו אומרים מלכיות, זכרונות ושופרות. הגמרא (ראש השנה טו ע"א) שואלת מדוע צריך להגיד מלכיות? ועונה שהקב"ה אמר: "אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם". מן הדברים הללו עולה, שה' יתברך מבקש שבמליך אותו, והתמיהה גדולה - וכי הוא צריך אותנו? הלא קדם לכן אמרנו שאין שום השפעה על מלכות ה' מבני אדם!

מלכות ה' בקריעת הים

אלו היינו יוצאים כעת החוצה, ורואים אדם שמרים ביד אחת מכונית וזורק אותה, האם היינו מסיקים שמדבר בגבור או שהייתם חושבים שהוא מלך? התשובה ברורה: מעשה כזה מעיד על גבורה, ולכן כלם היו מסיקים שמדבר באדם גבור.

כאשר קרע הקב"ה את ים סוף, היה כאן מעשה גבורה גדול, כפי שאנו אכן אומרים: "וראו בניו גבורתו". אך אנו אומרים גם: "מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה", וקשה, איך מוכיחה קריעת ים סוף, שהיא מעשה גבורה, על מלכות ה'? מה הקשר בין בקיעת הים למלכות?

כדי להשיב על כך, נתאר לעצמנו שמכניסים אדם אזוק באזיקים להשפט. על פס המשפט, פסא רם ונשא, יושב משהו, ומודיע לאסיר: "אתה הולך כעת לכלא למשך עשר שנים עם עבודת פרך".

האסיר מתחיל לבכות: "אוי לא, תרחם עלי. אני ואשתי והילדים..." והאיש אומר: "תאמין לי שרחמתי עליך, נתתי לך את המינימום. פחות מזה לא שנה. החק מחייב אותי לתת לך לפחות עשר שנים".

כשישאלו אותנו מי יושב על הכסא, נאמר מיד: שופט. נדמין לעצמנו את אותה סיטואציה, אך הפעם כשהאסיר פורץ בבכי ומבקש רחמים, יאמר זה שיושב על פס המשפט: "אתה יודע מה? אף על פי שנה החק בפעם הזו אני מרחם עליך וסולח לך - אבל תבטיח לי שזאת הפעם האחרונה!"

כעת כשישאלו אותנו מי יושב על הכסא, נאמר: 'מלך'. מדוע? כי מלך אינו מחייב לחק. הוא כל יכול. כשהוא מחליט לעבר על החק, אין דבר שיצטר אותו!

בדברים אלו נוכל לתרץ את שאלתנו על המלכות שהתגלתה בקריעת ים סוף.

חז"ל אמרו (סוטה ב ע"א) שקשה זוגו של אדם כקריעת ים סוף. שאל האלשיף הקדוש: חז"ל באים להסביר לנו כמה קשה להתחנן, ומדמים זאת לקריעת ים סוף, שהיא כל כך קשה. אך ממה נפשך, עבור בן אדם קריעת ים סוף היא לא דבר קשה אלא דבר בלתי אפשרי, אך עבור הקב"ה זה כלל לא קשה! הוא זה שברא את הים, הוא זה שמורים בו את המים. הפה שאסר הוא הפה שהתיר. מה הקשי פה?

אלא, שכאשר עברו ישראל בתוך הים, בא שר של מצרים ואמר לקב"ה: "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה". מדוע את אלו אתה מעביה, ואת אלו אתה מסביע? באותה שעה של קטרוג על עם ישראל אמר הקב"ה: אתה יכול ללכת - אני ממשיך. מה עם החק? מלך הוא מעל החק. מלך פורץ גדר לעשות לו דרך. בדרך כלל מלך שומר על החק, אבל כשיש לו סבה טובה יותר, ביטלנו לעבר על החק.

כלומר, הקשי בקריעת ים סוף היה לא להתחשב בקטרוג, אף על פי שהיה קטרוג. ממילא, כאשר קרע הקב"ה את הים ראו שם גבורה, אך מעבר לזה ראו מלכות - הקב"ה לא התחשב בחק משום שהיה מלך, ומלך אינו מחייב לחק. לפיכך כתוב "מלכותך ראו בניך".

מלך הוא מעל לכל חק

בזאת נתרץ גם את הקשיות הנוספות -

שאלנו, הרי הקב"ה מלך בטרם כל יציר נברא, וגם אחרי ככלות הכל לבדו ימלך נורא, ומדוע הוא אומר "אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם"? והתשובה היא שיש בעולם חק, וכלנו מבינים שאם הקב"ה יבוא לדון את העולם על פי החק, המצב יהיה קשה מנשא. לכן יש לקב"ה עצה טובה בשבילנו: תמליכו אותי עליכם. כשאנו ממליכים אותו, והוא בא לדון אותנו כמלך, הוא יכול לעשות עבורנו טובות ולהצילנו, שהרי מלך אינו מחייב לחק. מלך הוא מעל כל חק!

הזמנתי לסמינר בירושלים, לאחר הדרשה בקשה הרבנית צדקה, מנהלת הסמינר, להראות לי משהו. על הקיר שליד המשרד הייתה צורה גדולה, ובה כתוב שלא הבנתי את פשרו - זוג או גרב. כשראתה את תהיתי: ספרה:

נסענו לטיול עם הבנות. בדרך חזר הייתה אוריה טובה. לקחתי את המיקרופון ואמרתי: "בנות, המזכירה שלנו כבר כמעט בת שלושים, ועדיין לא התארסה. מה אתן אומרות? אולי נקבל על עצמנו קבלה לזכותה?" נערך דיון קצר, ובסופו של דבר קבלו הבנות על עצמן לגרוב גרבים עבים יותר וארזים יותר.

חלפו ימים ספורים, ובאחת עשרה בלילה אני מקבלת שיחת טלפון מאחת הבנות.

"הרבנית", היא אומרת לי, "לא תאמיני מה קרה לי עכשיו... אני לובשת כעת חלוק ארוך עד הרצפה, כל כך ארוך שמכסה את הרגלים לגמרי... לפני כמה דקות בקושה ממני אמי לרדת לחצר הבנוי כדי לסדר ענין כלשהו. יצאתי מהבית, לפתע שמתי לב שאינני גורבת גרבים. לא נורא - אמרתי לעצמי - העקר שהרגלים מכסות, זו בעצם מטרת הקבלה, לא? המשכתי ללכת עוד פסיעה אחת, ופתאום עלתה בי מחשבה: 'בגללי היא לא תתאסר?'. הסתובבתי מיד, חזרתי הביתה, גרבותי גרבים ויצאתי שוב".

תוך שלושה שבועות התאסרה המזכירה! - סימה הרבנית - הבנות הנרגשות הכינו מיד פלקט: וזו או גרוב... לפני זמן קצר התקשרה אלי הרבנית שוב: "הרב זוכר את הספור עם הגרבים?", וזכרתי.

יש לנו כעת נס חדש -

נסענו עם הבנות להרצליה, לשיט בסירת רשתות. האוטובוסים חנו, הבנות ירדו והחלו ללכת לכיון הסירות, אך בת אחת בקושה מהנהג לפתח את תא המטען.

"למה את צריכה את התיק שלך כעת?" התפלגנו.

"יש לי שם סודר" - ענתה - "ואני צריכה אותו כעת".

פלאינתנו ברה: סודר כעת? באמצע הקוץ? לפני שיטי? בשביל מה? "הרי אנחנו עומדות להרטיב" - הסבירה - "אני מרגישה שלא צנוע לעלות אחר השיט לאוטובוס שיושב בו נהג כשהחלצות רטבות, ולכן אני רוצה לכסות את עצמי בסודר".

התפעלנו.

השיט היה נהדר, הבנות נהנו והתרשבו עד לשד עצמותיהן... ואכן לאחר השיט לבשה תלמידה זו את הסודר, והמליכה על עצמה את ה'. בדרך חזרה לאוטובוסים היה על הבנות לחצות כביש - המשיכה המנהלת בספור - כשאותה בת עברה, הגיחה פתאום מכונית. שמענו בום. הבת עפה באויר בקשת של שלש לולאות [סלטות] ונחתה על הכביש במרחק כמה מטרים בקול חבטה. עוד לפני שהתקרבו לתלמידתנו ראינו את המכונית - החלון היה מנפץ והפח התעקם... כל המכוניות עצרו בבת אחת, ואחד הנהגים אמר: "היא לא אתנו. זהו. אין שום סכוי לשרד מכה כזו".

רצתי אליה. היא שכבה על הכביש ולא הגיבה. מרחוק שמענו יללות אמבולנסים, ושני רכבי הצלה נעצרו. כלנו נסינו לדבר אליה - אך לא היתה תגובה...

חלפו מספר דקות. פתאום היא פותחת את עיניה. הפרמדיק שואל: "מה שמך?" והיא עונה. "איפה את גרה?" והיא עונה...

נסענו באמבולנס לבית החולים 'בילינסון', ערכו לה את כל הבדיקות והצלומים - ופלא פלאים! אפלו שבר קטן לא היה בגופה! פח המכונית התעקם, החלון נשבר - ולה לא קרה כלום!

בכל אופן, הרופאים החליטו להשאירה למעקב. הם התקשו להאמין לנס הזה. למחרת בדקו שוב והחליטו לשחררה. אין שום סבה להחזיק בבית החולים בן אדם כזו!...

לפי חסי הטבע, כאשר מכונית פוגעת בבן אדם בצורה קיצונית כזו ומעיפה אותו, התוצאה היא: "הוא לא אתנו". אבל בפעל, אמר הקב"ה: היא המליכה אותי עליה בצורה כל כך משלמת, וכשאני מלך - אני החק. אין מי שיאמר לי מה תעשה ומה תפעל... אין טבע...

כשהקב"ה מלך - אין חקים ואין כללים. בזאת נבין, מדוע הפסוק שבא להביא ראיה למלכות ה' בתפלת ראש השנה, ובא להוכיח ש"אין אלוה-ה מבלעדיו" הוא "ויגבה ה' צבאות במשפט". אנו אומרים: רבוננו של עולם, אם אתה דן אותנו לפי החק, את זה גם שופט יודע לעשות, אך כשאתה דן אותנו בצדקה, אז רואים שאתה מלך, ואין מי שיאמר לך מה תעשה ומה תפעל.

(רבי שלמה לונגשטיין שליט"א - מתוק האור סדר תפילתנו)

"ערב עבדך לטוב" - על ידי ש"אל יעשקני זדים"

פיאסצנה היא עירה קטנה בפולין הדויה. בעירה זו ישב האדמו"ר רבי קלונימוס קלמיש שפירא, האדמו"ר מפיאסצנה. כשכבשו הגרמנים את פולין, אספו את כל היהודים מן הערים

והעירות הקטנות והובילו אותם לגטו ורשה. גם האדמו"ר מפיאסצנה הגיע בראש קהל עדתו אל גטו ורשה, ומיד נעשה לחל תלפיות לכל נדכה ושבזר לב, ומי לא היה כזה?

מדי שבת בשבתו ומדי חג בחג, היה האדמו"ר מפיאסצנה דורש בבית הכנסת שבגטו בפני היהודים המענים והיה מרוה אותם מדברי תורתו. היה זה מזון לנפשם הדויה, ובכך החיה אותם וחזק את רוחם.

"גילין נשפים ואותיות פורחות". גופו של האדמו"ר מפיאסצנה נשרף במחנה הרפוא שרוניקי, אבל דברי התורה שלו חיים וקיימים. דברי התורה והדרשות שדרש בגטו בימי עברה וזעם שרדו את התפת באפן פלאי. הרבי הטמין את כתבי היד שלו בכד בתוך האדמה. כמה שנים לאחר המלחמה גלה פועל פולני את הכתבים מתחת לחפירות של בנין חדש בורשה. הכתבים עצמם נשארו בארכיון של ממשלת פולין, אולם צלום של כתב היד העבר לישראל, וממנו יצא הספר שנושא את השם הסמלי - "אש קדש".

היה לי ענין מיוחד בספר הזה, כי חשבתי שאוכל למצא בו חמור מענין ואותנטי על התקופה הנוראה הזאת, עבודות ומעשים מתוך התפת, ספורי מסירות נפש וכדומה. קויתי שאוכל להעזר בחמרים הללו במפגשים עם צבור חלוני, שיתנדע אל מסירות נפשם של יהודים אשר עלו על המוקד בקדשה ובטהרה.

אולם כשפתחתי לראשונה את הספר צפתי לי 'אכזבה' גדולה. מעולם לא היתה לי אכזבה מתוקה כל כך. שום דבר 'מיוחד' לא היה שם בספר. בעצם, המיוחד בספר הזה הוא שאין בו שום 'דבר מיוחד'...

הספר גודש דרשות ודברי תורה משובבי נפש ויש בו חדושים עמקים, כדרכה של תורה. אלא שהחדוש הגדול הוא - שהספר הזה יכול היה להפתב בכל מקום אחר ובכל זמן אחר. אתה לומד בו ולא שם לב שהוא נכתב בתוך התפת, בתנאי גטו, תחת עיני הפקוחות של השטן הנאצי. מה העסיק את הרבי בהיותו בתת-תנאים של הגטו? מה הטריד את מנוחתו כאשר העני והרדיפות הכו בו ובאחיו היהודים המענים תושבי הגטו? זה מה שהעסיק והטריד אותו: מה התפון רש"י בפרושו על פסוק מסים בחמש; מה ההסבר של הגמרא בסגיא זו ובסגיא אחרת; באור במדרשים, דברי חסידות ומחשבה, זהו וקבלה. זה מה שהעסיק אותו באותם ימים נוראים וקשים! מדהים לראות היכן היה מנח ראשו של אותו איש מורם מעם, ענק בתורה ובמחשבה, בהיותו בתוככי התפת הנורא.

אף על פי כן, בדרשות של החגים, בעקר ראש השנה, נתן לשמע הדים לתקופה ולנסבות הקשות שבו היה שרוי. בראש השנה תש"ג עמד הרבי ודרש לפני התקיעות לקהל עדתו, כמקבל בקהלות ישראל, ואלו היו דבריו:

בקהלות ישראל נוהגים לומר לפני התקיעות כמה פסוקי תהלים. אחד הפסוקים הוא: "ערב עבדך לטוב אל יעשקני זדים". מה פשר הבקשה הזו?

כל יהודי - אמר האדמו"ר מפיאסצנה - צריך לקים שני דברים: "סור מרע" ו"עשה טוב". ה"סור מרע" נתון בדינו; אם באה לדינו עברה - אנו נמנעים מלעבר אותה. לעמת זאת, ה"עשה טוב" לא תמיד נתון בדינו. איך אפשר לקים את החלק של ה"עשה טוב" כשהתנאים לא מאפשרים זאת? כשאנחנו מצויים בגטו, תחת על הגויים אשר מונעים מאתנו לקים מצוות - הרי עם כל הרצון הטוב שלנו לא נוכל לקים את ה"עשה טוב". איך אפשר לקים מצות תלמוד תורה כשמבקר עד ערב אתה מתענה ברעב ועובד עבודות כפיה? איך אפשר לקים מצות צדקה כשאין פרוטה לפרטה? איך אפשר לקים מצות תפילין כשהתפילין נלקחו ממך ואין לך אפשרות להשיג זוג תפילין אחר?

אנו פונים אל אלקים ואומרים לו: על ה"סור מרע" אנו ערבים, כי הדבר תלוי בנו, אך על ה"עשה טוב" אין אנו יכולים להיות ערבים. לכן אנו מבקשים ממנו: "ערב עבדך לטוב" - אתה עצמך תהיה ערב לעשה טוב, ואיך? על ידי שתדאג לכך ש"אל יעשקני זדים". כשתהיה לנו אפשרות לקים את ה"עשה טוב" - אז נוכל להיות ערבים גם על כך.

(רבי מרדכי דוד נוגרשל שליט"א - דורש טוב ראש השנה)

גליון 648
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

תורה למשפחה קייטן על האישור לפרויקט תלמידי

סיפורי חז"ל

ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה
 כשרצה שלמה המלך להכניס את הארון
 לבית המקדש אמר, "שאו שערים
 ראשיכם והנשאו פתחי עולם", שהיו
 הפתחים שפלים. ואמר "הנשאו פתחי
 עולם ויבא מלך הכבוד", אמרו השערים
 מי זה מלך הכבוד? שחשבו שעל עצמו
 אומר כן, מיד בקשו השערים לירד עליו
 ולרוצץ את ראשו, אילולא אמר "ה'
 צבאות הוא מלך הכבוד סלה". חזר
 ואמר "ה' עוזו וגבור ה' גבור מלחמה
 שאו שערים ראשיכם" אמר לשערים
 התגדלו שמלך הכבוד עליכם, מיד חלקו
 לו כבוד ונשאו עצמן ונכנס הארון. אמר
 להם הקדוש ברוך הוא, אתם חלקתם לי
 כבוד, חייכם כשאני אחריב את ביתי,
 אין אדם שולט בכם, תדע שכל כלי
 המקדש גלו, שנאמר "ויתן בידו את
 יהויקים מלך יהודה ומקצת כלי בית
 האלקים", אבל שערי בית המקדש
 במקומם נגזו, שנאמר "טבעו בארץ
 שעריה"

(במד"ר ט"ו י')

פרשת השבוע

שאלו הבארון בתמיהה ובחרדה
 רבינו, למה? חייך רבי ישראל ואמר,
 הדבר פשוט הוא, בתורה כתוב
 וישמן ישרון ויבעט, כשיהודי
 עולה לגדולה ונעשה עשיר, הריהו
 בועט בתורה וריבונו של עולם
 נשכח מלבו, ואילו אצלו נהפוך הוא,
 בלי עין הרע אתה עשיר מופלג, ואף
 על פי כן ביתך בית יהודי כשר לכל
 דבר, והכל מתנהל בו ברוח ישראל
 סבא, נו הרי זה שלא על פי התורה.

כי גוי אובד עצות המה (ל"ב ט"ו)
 היה אומר הרה"ק רבי שמואל
 שמעלקא שמעלקא מניקלשבורג
 זיע"א, שהיה מפורסם לבעל מנגן
 מיוחד במינו לאמר, כשאני נמצא
 במצב של אובד עצות, מפזם אני
 ניגון חדש, ובכוח הניגון החדש
 מתחדשות אצלי עצות רבות, ובכוח
 השראה זאת, יש גם בכוחי לייעץ
 לאחרים עצות טובות, אשר חזקה
 עליהן שיצליחו אם ישמעו לעצותי
 אלה. ניגון חדש זה בא מעולם חדש,
 אשר אין המקטרגים דרכו שם, ואין
 בכוחם לקלקל את העצות
 המתחדשות על ידי ניגון זה.

הצור תמים פעלו (ל"ב ד')
 מסופר על רב גדול שלא נמנה על
 עדת החסידים, שמתה עליו בתו ר"ל,
 ומרוב צער לא יכול היה לשבת
 בביתו, ונסע אל הרה"ק מקוצק
 זיע"א, ולא הודיע לו כלום לסיבת
 בואו. שאלו הרבי פירוש בגמרא,
 ופירש לו הרב, שאלו הרבי א"כ הרי
 יהיו תמוהים דברי התוספות והרב
 פלפל ויישב גם את דברי התוספות.
 שאלו הרבי שוב, לפי זה יהיה קשה
 ממקום פלוני, והרב התאמץ והשיב
 על כל שאלותיו. אז אמר לו הרבי
 מקוצק, א"כ שהכל בסדר ובצדק,
 ודאי שגם הקב"ה ישר וצדק פעלו,
 ובוה התנחם הרב וחזר לביתו.

וישמן ישרון ויבעט (ל"ב ט"ו)
 מסופר: כשבא הרה"ק רבי ישראל
 סלאנטר זיע"א לפראנקפורט, הזמין
 אותו הבארון רוטשילד שהיה ירא
 שמים, לבקר בארמונו. כשעמד
 להיפרד ממנו לאחר שתהה על תוכו
 של הבית ואורחותיו, פנה רבי ישראל
 אל הבארון ואמר, ימחול נא לי אבל
 עלי לומר לו את האמת, שאין אורחו
 של הבית כל כולו על פי התורה.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:55 ת"א: 6:57 ר"ת: 7:33

האזינו - שובה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:44 ת"א: 5:59

דרשה לשבת שובה כזו לא שמעתי מימי חיי

היה זה באחד מ"עשרת ימי תשובה" הג"ר מאיר ליהמן זצ"ל קם השכם בבוקר התפלל ואכל ארוחת בוקר, והתכוון לצאת לתחנת הרכבת, הוא עמד לנסוע אותו היום בראש משלחת שעמדה להיפגש עם שר החינוך בעיר הבירה, מלבד הרב היו במשלחת עוד שני יהודים מחשובי הקהילה, ושלתם נדברו להיפגש בתחנת הרכבת. רגעים אחדים לפני צאת הרכבת המהירה, הרב כבר לבש את המעיל העליון ועמד לצאת לכרכרה, כאשר שמע מהפרוודור קול בלתי מוכר מדבר עם הרבנית: "אני מוכרח לראות את הרב תיכף" "אולם בעלי מוכרח לצאת ברגע זה לתחנת הרכבת, בוא מחר" ניסתה הרבנית להיפטר מהאורה הבלתי קרוא. אולם ההוא לא הירפה "לא לא, לא אוכל לדחות הענין עד מחר" הכריז הקול בתוקף רב, "עלי לראותו תיכף ומיד, מדובר בהצלת נפשות פיקוח נפש", בשמעו את הדברים האלה פתח הרב את הדלת וביקש את האיש להיכנס פנימה.

"שלום עליכם רבי" פתח הזר שהיה ישיש נמוך קומה ובעל שערות שיבה, "האין כבודו מכירני?" "עליכם שלום" השיב הרב קצרות, "לא, אין לי הכבוד להכיר את כבודו, אולם במה הענין מה "בוער" כל כך לכבודו שמוכרח להיכנס אלי באופן כה דחוף? אתה מוכרח לעשות זאת בקצור נמרץ כי יש לי מעט מאד זמן." "תהיה בריא ושלם רבי" השיב הישיש בנחת "אולם המדובר כאן בפיקוח נפש" הרב עמד וחיכה לפרטים נוספים, ואילו הישיש התיישב בנחת, פתח ואמר: "באמת מפליא אותי שכבודו אינו מכירני, לפני שנה בשבת שובה שמעתי דרשה של כבודו, זו היתה דרשה, ממש בלעתי כל מלה, דרשה כזו לא שמעתי מימי חיי, אם ברצונך, אחזור עליה כאן מלה במלה".

"לא, לא מה אתה שח, אני מוכרח לרוץ לתחנת הרכבת, אני מבקש אותך מאד לדבר לענין, יש לי רגעים ספורים בלבד" "כן כן" גיחך הישיש "רגעים ספורים, לכולנו רגעים ספורים, אני מספר על הדרשה רק כדי להסביר מדוע באתי דווקא אל כבודו, הודות לדרשה זו יש לי אמון מלא אל כבודו, איי איי זו היתה דרשה, לי יש זיכרון טוב מאד רבי, דרשה זו חדרה והתפשטה בכל אברי, חבל באמת חבל שאין לכבודו זמן, הייתי חוזר על הדרשה מלה במלה ולא הייתי מחסיר אות או תג".

"ידידי היקר" קרא הרב אל היהודי בקוצר רוח "אני אמרתי לך כי עלי לרוץ לתחנת הרכבת, אם לא תגיע לענין עצמו בלי הכנות מיותרות, אאלץ לעזוב אותך כאן", "בריא ושלם היה רבי" חזר הישיש על פזמונו בלי ניד עפעף, "הלא כל רצוני לספר לכבודו את כל הענין, לפני כשלושים שנה התחתנתי וחייתי עם

ווגתי כעשרים וחמש שנים, היא היתה כה טובה ועדינה אשת חיל אמיתית, אולם לפני חמש שנים עזבה אותי פתאום ונפטרה לעולמה לא עליכם". "ר' יהודי" קרא הרב בכעס עצור "אם באת לבקשני שאחזיר אותה לחיים, הרי שחבל הן על זמנך והן על זמני, אנא תבוא בזמן אחר כשאינני ממהר כל כך, ואקשיב בסבלנות לקורות חיך, אולם עתה עלי למהר לרכבת העומדת לנסוע בעוד רגעים ספורים," הישיש תפס את הרב בשרוולו ואמר: "אנא הבן אותי נכון רבי, מדובר כאן בהצלת חיי אדם, אני מבקש את כבודו לשמוע אותי, השם יתברך נתן לנו ילדים טובים ההולכים בדרכי האבות, אולם הם נסעו לאמריקה ואחרי שנשארתי אלמן, כותבים לי כי אין טעם לשבתי כאן גלמוד ושאבוא אליהם והם ישאוני על כפיים.

ואכן נסעתי לי לאמריקה אולם שם לא מצא חן בעיני וחזרתי, זה היה לפני שנה, ובאמת איך שחזרתי שמעתי את הדרשה של כבודו איי איי, זו היתה דרשה" "שוב אתה מדבר על הדרשה" קרא הרב והעיף מבט מלא יאוש על שעונו, "טוב חסל סדר דרשה רק שישמעני כבודו, ובכן חזרתי מאמריקה בדיוק לברית של בתי הצעירה כלומר של נכדי הקטן, כיבדו אותי לשמש סנדק, אולם יום לפני הברית חלה הילד ונפטר בפתאומיות, "פתאומיות? אני באמת משתתף בצערך" אמר הרב "אבל בשביל זה באת אלי, התחשוב שאני יכול להציל את הילד?"

"לא, לא, לא בגלל הילד שמת באתי אל כבודו, אלא שלבתי נולד אתמול בן למזל טוב" "שיהיה במזל טוב לחיים טובים ארוכים, ומה אתה רוצה סוף סוף ממני?" "בתי ביקשה אותי שוב להיות סנדק ואני מפחד שהילד, חלילה לבל אחטא בשפתי חלילה, האם עלי לקבל להיות סנדק?" "שיהיה מישהו אחר הסנדק, סליחה אני מוכרח לרוץ, שלום, אני מאחל שהברית תתקיים בשעה טובה". באומרו זאת יצא הרב במרוצה דרך הדלת, בחוץ המתינה לו הכרכרה זה זמן רב, הישיש המופתע רץ אחריו, וכשהרב כבר נכנס לכרכרה הוא עוד שאל שאלה אחרונה: "רבי איזה שם לתת לילד? זוהי שאלת חיים בשבילי" "שם נחוץ לך" קרא הרב בחוסר סבלנות, "חיים, צבי, דב, זאב, זרח, ברוך" אחרי שגמר בשעה טובה עם הישיש, נשם הרב לרווחה הוא אמר לבעל עגלה, כי אם יצליח להגיע לתחנת הרכבת בעוד מועד, יכפיל לו את שכרו.

כשהגיעו לתחנת הרכבת, נכנס הרב בצעדים מהירים אל תוך התחנה פנימה, אולם הוא רק הספיק לשמוע את השריקה האחרונה של הרכבת שכבר עזבה את הרציף, נבוך ונכלם עמד הרב בתחנת הרכבת, מה יגיד עכשיו השר שהוא מחכה למשלחת בשעה היעודה, ואילו ראש המשלחת מאחר, וכל כך למה, בגלל יהודי שצריך שם בשביל נכדו, הרב עמד מיואש כאשר שמע פתאום שמברכים אותו לשלום, התברר כי שני חברי המשלחת לא רצו לנסוע בלי הרב, והם חיכו כאן בתחנה לבואו,

משל ונמשל

שנה בה ימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה

משל לפני אחד שהלך מעיר לעיר, כשהוא מחזר על הפתחים ומקבץ נדבות. על אם הדרך פגש בעני נוסף, והם הלכו יחדיו. ההלך סיפר לו, שעד לא מכבר היה בעל בעמיו, אלא שהתהפך עליו הגלגל והוא ירד מנכסיו. באין ברירה, החל לפשוט יד, אבל אין הוא יודע את כתובות הנדיבים בעם, אין הוא יודע מי מהם מכניס אורחים. כבר שבע ביונות רבים, גם שיסו בו כלבים. ריחם עליו העני הוותיק ואמר לו: "בוא והלווה אלי, ואדריךך בדרכך החדשה. בתוך זמן קצר תלמד את רזי המקצוע ותכיר את כל הנדיבים ומכניסי האורחים". הגיעו השניים לעיר הגדולה עיפיים ורעבים. אמר העני הוותיק: "בוא אתי ותכיר את גדול מכניסי האורחים!" נטלו, הוליכו לאכסניה גדולה והכניסו לטרקלין האוכל. ישבו לשולחן והמתינו בסבלנות. מעט אחריהם, נכנסה קבוצת סוחרים קולנית. אף הם התיישבו ליד השולחן וקראו לבעל הבית שתייצב בפניהם. הלה מיהר ובא, והם דרשו שיגיש להם מכל טוב: מנות ראשונות, אמצעיות ואחרונות. תוספות ופרפראות, מעדנים ומשקאות. בעל הבית ציווה, ומשרתיו מיהרו לערוך את השולחן, ועיני העני רואות וכלות. "זהו מכניס אורחים מאין כמותו, נקרא לו ונמסור את הזמנתנו!" "הס", אמר לו העני הוותיק, "שב בשקט, ואל תוציא הגה מפין!" "אבל מדוע?" התקומם הלה. "ראה, אם דורשים – מקבלים. הנה, בעל הבית מתקרב לעברנו. אני אבקש את מה שהם קיבלו!" "דום!" לחש חברו בבעתה. בעל הבית קרב אל שולחנם, והעני הוותיק קם בהכנעה. חברו עשה כמותו בלי להבין מאומה. "אני רואה שהבאת עמך חבר", אמר בעל הבית במאור פנים ונתן להם שלום. "חכו מעט, מיד יערכו לפניכם את השולחן!" לא עברה שעה קלה, ומשרתיו ערכו את השולחן לפנייהם וגדשו אותו בכל המטעמים. הם אכלו ושתו והללו את הנדיב. אבל העני לא נרגע. הוא תבע לדעת מדוע הורה לו חברו לשתוק. מדוע הם, בשולחן הסמוך, תבעו וקיבלו הכל במהירות. ואילו עליהם נגזר להמתין בשקט, בסבלנות, בלא לומר מילה. "מיד תבין", ענה לו חברו, "הנה, הבט וראה!" הוא הביט וראה כיצד סיימו האחרים את סעודתם הדשנה ושוחחו בהרחבת הדעת. בעל האכסניה ניגש אליהם, שאל אם היו שבעי רצון, האם רצונם בדבר מה. מששבו הללו את האוכל ואת השירות, הגיש להם את החשבון. חשבון בעבור הלחם, הדגים, הבשר, התוספות, הלפתן, על הכול! העני ראה והבין...

הנמשל: "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך" אנחנו לא באים לתבוע את הטובה ואת הברכה בזכות מעשינו. חשים אנו שלא בזכותנו וביושר לבבנו מגיעה לנו שנה טובה ומבורכת, שנה בה ימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה.

(מתוך מאמר)

הרב סיפר להם את סיבת איחורו, ולמרות המצב הבלתי נעים פרצו השניים בצחוק רם כאשר שמעו את פרטי השאלה של "פיקוח נפש", לא היה מה לעשות והם נאלצו לחכות לרכבת הבאה שתצא בעוד שעתיים, הם ייאלצו להתנצל איכשהו בפני השר, נדברו כי ייפגשו בעוד שעה וחצי, והלכו הביתה.

בשוב הרב בשעה היעודה היתה תחנת הרכבת כמרקחה, נתקבלה ידיעה כי רכבת מהירה התנגשה ברכבת שניה, וקרתה תאונה קטלנית איומה, בה נהרגו רבים ועוד יותר נפצעו, כאשר התעניין הרב לדעת איזו רכבת היתה זו שהתנגשה, עבר רעד בגופו, היתה זו הרכבת המהירה אותה הוא איחר לפני שעתיים, בינתיים הגיעו גם שאר חברי המשלחת, וגם הם נדהמו לשמוע את הידיעה המרעישה, וכאשר נזכרו בשיש ה"טרדן" שוב לא צחקו, הם האמינו כי הישיש היה איזה מלאך שהשם יתברך שלח כדי להציל אותם מהסכנה, בהגיעם אל שר החינוך קיבל אותם בסבר פנים יפות, הוא חשב שהם היו על רכבת האסון והצטער מאד על כך, וכשסיפרו לו את אופן הצלתם המופלא, הוא שמח מאד על כך, בכלל כל השליחות הצליחה באופן יוצא מהכלל.

שנים לאחר מכן ביקר פעם הרב בעיירה קטנה, וכל יהודי המקום יצאו לקראתו לקבל את פניו, בין הבאים הכיר הרב את הישיש הלו, הישיש ניגש בריצה אל הכרכרה בה נסע הרב ואמר: "שלום עליכם רבי האם כבודו מכיר אותי? לפני כמה שנים שמעתי דרשה של כבודו בשבת שובה אי, אי, אי, זו היתה דרשה וזהו נכדי" באמרו זאת, הוא הרים ילד בריא מראה, הושיבו על ברכי הרב ואמר:

"בחור כארו זה הנכד שלי, חיים צבי דב זאב זרח ברוך". "כל כך הרבה שמות נתת לו?" שאלו הרב בהשתוממות. "בריא ושלם היה רבי" קרא הישיש "הלא שוב שכח כבודו כי הוא בעצמו אמר לי לתת לילד את השמות הללו, לי יש זיכרון טוב, אני לא שכחתי" אני זוכר עדיין כל מילה מהדרשה של כבודו". הרב לחץ את ידיו של הישיש ודמעות חמות זלגו מעיניו.

צ'ין אדם לחברו

ילד קטן גומל חסד גדול בעיירת מולדתו של החפץ חיים' היה שואב מים שהיו ילדים שנהגו להתעלל בו, בחורף המקפיא, לאחר ששואב המים היו מסיים את מלאכתו והיה משאיר את דליו ליד הבאר, באו ילדים שובבים אלה ומילאו את הדליים במים, בלילה היו המים קופאים ובבוקר כשהיה בא שואב המים כדי ליטול את דליו, היה עליו לעמול קשות במשך שעה ארוכה כדי לשבור את הקרח ולרוקן את הדליים. ישראל מאיר הקטן נוכח שתוכחתו ודבריו לילדים שיפסיקו מעשים אלו, אינה מועילה, ולכן הוא מצא עצה אחרת. בשעה מאוחרת, לאחר שהילדים עזבו את המקום ושבו לבתיהם, היה ניגש לבאר ושופך את המים מהדליים לפני שהם קפאו. בזכות מעשי חסד אלו, היה שואב המים מוצא בבוקר דליים ריקים, והוא לא העלה בדעתו שילד קטן בעל לב טהור, גומל לו חסד כה גדול.

אל נא תבלעו אותי חיים

שח הרה"ק רבי ברוך מקוסוב זיע"א: יש אנשים הנוהרים לא לאכול תולעת, אולם אין הם נוהרים מלרדוף אנשים, ולבלעם חיים, ואף למצוץ את לשדם, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "ואנכי תולעת ולא איש" עדיף שתביטו עלי כעל תולעת ואל נא תבלעו אותי חיים.

להקל יסורים מיהודי

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א שמעשה והתיימר אחד הלמדנים להוכיח, על פירוש מסויים של רבי איסר זלמן שאינו נכון. ולא

נתקררה דעתו עד שפרסם דבריו בירחון תורני והשתמש בביטוי שפירושו של רבי איסר זלמן משבש את האמת. משראה אחד התלמידים את דברי הלמדן המבקר, נודרו ובא אצל רבו עם תשובה ניצחת שיוכיח את צדקת דבריו של רבו. עיין רבי איסר זלמן בדבריו ואמר: אינני מתיר לך לפרסם דברים אלו, אותו למדן מבקר, הוא יהודי מר נפש ומדוכא ביסורים, ועתה כשיכול להתפאר בכך שנצחני בהלכה - ישמש לו הדבר פורקן ועידוד כל שהוא לצרותיו, ואם יש בי היכולת לעשות לו טוב על לבו השבור ובכל להקל מעט מיסוריו, למה לא אעשה כן?.

לפייס דעתה של אשתו

מסופר על הרה"ק רבי אריה לוי זיע"א, שפעם באו אליו בני זוג ששלום הבית אצלם לא היה מהמשובחים, כדי שישכין שלום ביניהם. לאחר שבסייעתא דשמיא עלה הדבר בידו, שיגר לו אותו אדם תרומה לשיבה. החזיר לו ר' אריה את התרומה בצירוף מכתב בו כתב: במקום שתשלח צדקה לשיבה מוטב שתקנה לאשתך בכסף זה בגדים ותכשיטים ותפייס את דעתה.

א שמעק טאביק

פעם אחת נתן הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א א שמעק טאביק (טאבאק להריח) להרה"ק רש"ב מפרשיסחא זיע"א, שאל רש"ב את רבי יחזקאל: מה שמת בתוך הטאבאק שזה כל כך מריח טוב? ענה לו הרה"ק בקומיר: שמת בתוכו את ה"ולא ירע לבבך בתתך לו".

תילולא דצדקיא

שבת קודש ג' תשרי
הגאון רבי ישראל ליפשיץ ב"ר גדליה
(תפארת ישראל)
הרה"ק רבי יצחק דוד בידרמן ב"ר משה מלעלוב
יום ראשון ד' תשרי
הרה"ק רבי אברהם דאנציג ב"ר יחיאל מיכל
(חיי אדם - תקפ"ב)
הרה"ק רבי יואל הלפרין ב"ר יצחק אייזיק
מאוטטראה המכונה בעל שם
יום שני ה' תשרי
נפתלי בן יעקב משבטי י-ה (ב' אלפים שכ"ז)
יום שלישי ו' תשרי
הרה"ק רבי אריה לייב הסבא משפאלע
ב"ר ברוך (תקע"ב)
הרה"ק רבי מרדכי ב"ר דוד מטאלנא (תרל"ב)
יום רביעי ז' תשרי
זבולון בן יעקב (ב' אלפים שי"א)
יום חמישי ח' תשרי
הרה"ק רבי נח ב"ר מרדכי מלעכוויטש (תקצ"ד)
הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדראביטש ב"ר משה
מאיהעל (תרט"ו)
יום שישי ט' תשרי
הרה"ק רבי דוד הלוי מסטעפין ב"ר שמואל
(תלמיד הבעש"ט - תקע"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

טאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטבין שליט"א
מדרש "בם אני אודי" רפרס יוסף הדרש" על המעשרים.

הלכות מזוזה (ו')

א) נחלקו הפוסקים האם יש איסור להיכנס לבית של חבירו שאין שם מזוזה, ולהלכה אין איסור, (שדי חמד כללים מערכת מ' כלל קט"ו, ועיין פתחי תשובה סימן רפ"ה ס"ק א'). ויש שהקפידו בזה שלא להיכנס לבית חבירו שאין בו מזוזה. (בספר הנפלא שער יוסף להגרי"א שליט"א, הביא שבספר תולדות אדם מובא שהגר"ז מואלאוין החמיר בזה ולא נכנס לבית חבירו שאין שם מזוזה, יעוין שם, ועיין ברוח חיים י"ד סימן רפ"ט ס"ב)
ב) מותר להוריד את המזוזה בשביל צביעת הבית או ליופי, כגון שרוצה לשפץ את הבית, [ומשאיר בבית רהיטים שחייב להשאיר את המזוזה], כיון שהוא עומד להחזיר את המזוזה. (כן הורה הגר"ע פריד שליט"א להגר"י אביטבול שליט"א).

גמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת
לב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א
לכל הגלוים אליו ולכל בית ישראל

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר
דפוס אישי מקצועי
08-8422112 ההגנה 54 רחובות
P6422112@gmail.com

גליון 647
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

דרשו ה' בהמצאו בין ראש השנה ליום הכפורים

מעשה שסיפר רבי חייא בר אבא, שהיו בימיהם זקנים, שכל מי שהיה נותן להם צדקה בין ראש השנה ליום הכפורים, היו מקבלים, ואחרי זמן זה לא היו לוקחים, ואמרו הטעם, שכך הם עושים, כי זה המנהג ביניהם, או אפשר הטעם שלקחו דוקא רק בעת הזאת, לפי שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד יום הכפורים, ומכח רמו זה, לא לקחו צדקה רק בין כסא לעשור. ועוד אפשר, שהטעם הוא שרצו לזכות את הרבים בזה, כי זה הזמן הוא יותר מרוצה ומקובל, כדכתיב 'דרשו ה' בהמצאו', היינו בין ראש השנה ליום הכפורים. ויש מפרשים, שלכן לקחו רק בעת הזאת, לפי שהיו נותנים להם די פרנסתם, והיה די להם, לכן לא רצו לקחת עוד.

(מעשי הגדולים מסכת פאה)

כתיבה וחתימה טובה
ושנה טובה ומבורכת

לכ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

פרשת השבוע

לתקוע, כבר הסיר כל המסך המבדיל.

הכרזה לפני התקיעות

מסופר על הרה"ק מסטריקוב זיע"א, שהיה מורה לבעל תוקע להכריז לפני התקיעות, שהעולם יכוונו לצאת ידי חובת מצות עשה, "יום תרועה יהיה לכם".

לשנה טובה תכתבו

אמר ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א, כי על ידי הריעות של ישראל בליל ראש השנה, אשר אחד אומר לחברו גוט יום טוב, ולשנה טובה תכתב, עומד הקב"ה מכסא דין ומעלה מדת הרחמים, ובוזה פירש מאמר הכתוב (תהלים מ"ז - ו') עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר, כי תרועה לשון ריעות, היינו שבאותו הריעות שמברכין בני ישראל אחד לחברו בליל ראש השנה, נעלה מדת אלקים שהוא מדת הדין מעל כסא הדין, וה' יושב על כסא רחמים בבחינת הוי' שהוא מדת הרחמים, הוא בקול שופר.

דמעות של שמחה בליל ראש השנה הרה"ק בעל התניא זיע"א אמר פעם, שהעבודה בליל ראש השנה, צריכה להיות בשמחה. נכנסו אליו הרה"ק ה"צמח צדק" והרה"ק רבי נחום בנו של האדמו"ר האמצעי זיע"א, ושאלו אותו, מכיון שבראש השנה צריכה להיות העבודה בשמחה, אם כן מדוע הוא בוכה? השיב להם בעל התניא: אלו הם דמעות של שמחה.

הכנות ה"קדושת לוי" לתקיעות

מסופר בשם הרה"ק כעל "דברי חיים מצאנז" זיע"א, על צדיק אחד שרצה לילך להתפלל בר"ה, וראה שכל החלונות בשמים סתומים וחתומים, ושום שער אינו פתוח לתפילת בני ישראל, ולא רצה להתפלל, כי מה יפעול עם תפילותיו? בתוך כך ראה שנעשה סדק במסך המבדיל, ושאל מה זאת? השיבו לו שהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א מכין את עצמו לתקיעת שופר. והורחב הסדק יותר ויותר, עד שנתבטל מכל וכל, עד שכשהלך הבארדיטשאווער

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:55 ת"א: 6:57 ר"ת: 7:33

ראש השנה

זמני כניסת החג
ירושלים: 5:47 ת"א: 6:02

ניצח את השטן עוד לפני ראש השנה

בתקופה של חודש אלול, שמי התכלת של ירושלים כאילו מתקרבים לכדור הארץ, לפנות בוקר מלאים שמי ירושלים בענני טל-שחרית, המרעננים אותה, מרככים את אדמתה, ומביאים עדנה ליושביה מן היובש ומן העייפות הקיצית המעיקה. בכל יום עם עלות עמוד השחר נשמעים זמירותיהם המסתלסלות של אומרי הסליחות הספרדים שבתי הכנסת בירושלים מלאה מהם, ועמם קול השופר, המעורר ישנים מתרדמתם, ותובע ודורש מכל יהודי לשוב בתשובה לפני מלך רם ונישא לקראת יום הדין ההולך וקר. מבין כל הקהל הקדוש העוסקים בהכנות לקראת הימים הנוראים מתבלטים במיוחד החונים ובעלי התקיעה, כל אחד מתאמן בתפקידו המיועד, רובם ככולם מיהודי ירושלים כבר הבטיחו לעצמם ולמשפחותיהם מקומות בבתי הכנסת אשר בשכונות, כמה משליחי הציבור החונים בבתי הכנסת הגדולים גם יצאו מבתים להינפש לפני עבודת הקודש המצפה להם.

ר' שלמה חיים שטרן, מוותיקי בעלי התקיעות, הקבוע בחוקתו בבית הכנסת של עדת החסידים שבשכונת מאה שערים עוד מיום יסודו, השתייך עוד לדור הקודם אשר ידע כי שכר מצוה מצוה, במשפחתו הוא כבר בעל תוקע בדור עשירי, והוא נמנה על אלה אשר אושרו האמיתי הוא, רק על אשר זיכרו ה' יתברך ונתן לו את האפשרות והכישורונות, לזכות את הרבים בכל מצוה שהיא, ומכאן שגם הכנותיו של ר' שלמה חיים זה, היו שונות לגמרי מאלה של הצעירים, כל חודש אלול היה לו לחודש של תשובה אמיתית ונהג בו בהתנהגות מיוחדת, הרבה בתורה ותפילה ומיעט במאכל ושינה, ואם העיר לו מאן דהוא שעליו להזוהר על בריאותו בימים אלו במשנה והירות, כדי שיעצור כח לתקוע בראש השנה, נהג להשיב באנחה עמוקה: וכי ראוי אנכי להיות בכלל בעל תוקע, אלא שאנוס אנכי לציית לתביעת הקהל לעמוד על משמרתו, ואם כן זכות הרבים בוודאי תעמוד לי ומן השמים יתנו ליעף כח.

מובן מאליו כי ר' שלמה חיים לא העלה מעולם על דעתו, לתבוע ואף לא לקבל שכר על עבודת הקודש שלו, וזאת למרות שמצבו הכלכלי לא שפר עליו כלל. והנה בחודש אלול תרס"ח, נודע לאשתו של ר' חיים שלמה, כי גבאי בית הכנסת הגדול שהוקם בשכונה החדשה "זכרון משה", מחפשים אחר בעל תוקע הגון במחיר של עשרים לירות (סכום עצום בזמנו), רעיון זה של תוספת בלתי צפויה של סכום כספי נכבד בחודש המועדים, כאשר הוצאות הבית גדולים, קסם לה מאד, הנה הילדים המתבגרים מתחננים זה שנתיים לזוג נעליים וכו'. לכן החלה להפציר בעלה שיואיל לקבל את משרת בעל תוקע ב"זכרון משה", ר' שלמה חיים התחנן לזוגתו וטוען: וכי מה יתן ומה יוסיף כמה לירות הללו, אם כבר נקבע בשולחן ערוך שאין רואים סימן ברכה בכסף כזה, ואיזה פנים יהיה לך שאעזוב

את מקומי הקבוע שעוד ירשתי מאבי ז"ל, אשר התפלל ותקע בבית הכנסת שלנו במשך שלושים שנה, האין נוכח ביום הדין בדבר זה לפני יושב מרום?

אך האישה בשלה: באיזה פנים אתראה בחגים בין משפחתי, הילדים גדלים והולכים, עוד מעט יגיעו לפרקם, ואין הם אפילו מלבוש אחד ראוי לשמו כדי לצאת בו, ראה נא בעלי היקר, מה עושים אנשים חשובים ונכבדים, נוסעים לאנגליה, ויש המרחיקים עד לאמריקה, חוזרים עם סכומים נכבדים, ואילו אתה מ"מאה שערים" ועד "זכרון משה" בעיניך כאילו ללכת לקצה העולם. אני אינני יכול לחקות את האנשים הנכבדים שאת מספרת עליהם, השיב ר' שלמה חיים, אינני חשוב ובעצם איני ראוי אפילו לשמש בעל תוקע גם ללא תשלום, אך יהא ליבך סמוך ובטוח כי הכל-יכול בוודאי יושיענו לקראת השנה החדשה הבעל"ט, גם ללא אנגליה, ללא אמריקה ואפילו ללא זכרון משה. אך אשתו לא שקטה על שמריה, היא גייסה לעזרתה כמה חסידים נשואי פנים מבית הכנסת בו מתפלל בעלה, וביקשה מהם לדבר על ליבו שיעתר לעצתה, וביני וביני שלחה גם להודיע לגבאי "זכרון משה", כי בעלה הבעל תוקע הידוע, המנוסה והירא שמים, יהיה מוכן לקבל על עצמו את התקיעות, באין ברירה ריכך ר' שלמה חיים את התנגדותו, ואחרי המאמצים המשותפים של אשתו ושל המתפללים שנרתמו יחד למסע שכנוע זה, נעתר לבקשתם, אם כי לא מרצונו הטוב.

ביום ראשון של סליחות שם רבי שלמה את פעמיו ל"זכרון משה" להתפלל ולתקוע שם, כדי ששכר התקיעות שעתיד הוא לקבל עבור ראש השנה לא יהא כשכר יום טוב. אך התפילה שלא במקומו הקבוע בבית הכנסת שלו, והנוסח השונה בבית כנסת זה ערערו אותו והוציאוהו משיווי משקלו, ביום א' דסליחות של שנה זו ערער לגמרי סדר יומו כפי שהיה רגיל לו מימים ימימה, ולבו ומוחו לא היו עמו. אחר התפילה שב לביתו ותהה לעצמו: אם היום כך, מה מצפה לו כבר בראש השנה? ואחרי יום מטורף כעין זה אשר עבר בו, גם עבר עליו ליל ביעותים, הוא הסתובב על משכבו אנה ואנה מבלי יכולת להירדם, וכאשר הצליח סוף סוף לחטוף תנומה, ראה בחלומו את אביו מדבר אליו: ירשת ממני את השופר ואת התקיעות, שמור נא על ירושה זו, זכור כי להלכה שופר שציפו את פיו זהב, יש בו חציצה ופסול לתקיעות.

לפנות בוקר כאשר נטל ר' שלמה חיים את ידיו וירד ממשכבו, כבר היה דרכו ברורה לפניו, החלטתו היתה נחרצת, הוא ישאר על מעמדו בבית הכנסת שלו, ולא ימירנו בעשרים הלירות של "זכרון משה", מיד כששב מתפילת שחרית פנה אל אשתו ובקשה לוותר על התקיעות ב"זכרון משה". עתה כבר לא נוקק לדיבורים, האשה בראותה את היום והלילה שעברו עליו, הספיקה להיווכח מה שעוללה לבעלה הצדיק ואמרה: "רואה אנכי כי הענין נוגע ללבך ולחייך ממש, ואם באמת תחילה חשבתי כי ייטב לי, מי יודע חלילה מה שאגרם בזה? עשה אם כן כהבנתך, ובטוחני על אבינו שבשמים כי יכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומבורכת גם בלעדי עשרים הלירות של התקיעות".

משל ונמשל

על מהות תקיעת השופר המשיל הרה"ק רבי לוי יצחק
מבארדיטשוב את המשל הבא:

אחד המלכים הגדולים והנשגבים יצא פעם לצוד ציד ביער בלוויית נאמניו. לפתע סטה סוסו של המלך מדרך הישר, והחל לדהור בין עצי היער מבלי דרך שביל או מבוא, ככל שניסה המלך לרסנו לא עלה הדבר בידו, במשך שעות רבות דהר הסוס בדרכיו, עד שאפסו כוחותיו והוא נעצר על מקומו. המלך החל להביט סביבו, מנסה למצוא מקום מוכר או לפחות סימן כלשהו, אך מאמציו עלו בתוהו, ככל שניסה להתקדם כדי לצאת מהמבוך, תעה יותר. לפתע פגש ביערן שהכיר את היער מוצאותיו ומובאותיו כאת כף ידו, זה הכיר באיש שמולו כי הוא הוא המלך הגדול, מיד העניק למלך אוכל ושתייה, הכין לו מקום שינה, ולאחר מכן ליווהו לדרכים המובילות אל עיר הבירה. ליווהו לדרכים המובילות אל עיר הבירה, המלך מצדו לא הרפה ממנו, וביקשו לבוא עמו אל ארמון המלכות, שכן ברצונו להעניק לו יקר וגדולה, כסף וזהב לרוב. כשהמלך הבין כי איש חכם ונבון לפניו, גידלו ועשאו לשר נכבד בעמיו. חלפו שנים והשר מעד בדרכיו כנגד המלך, הובא השר הנכבד לפני המלך, וזה דן אותו למוות בעונו כי רב הוא. ביום המיועד נטלו התליינים את השר מתא כלאו, והביאוהו אל הגרדום, במקום נכח גם המלך לוודא שפסק הדין יבוצע כדת וכדין. שעה קלה לפני ביצוע פסק הדין, הורה לו המלך לבקש את בקשתו האחרונה, השיב השר למלך, יחי המלך ירום הודו, איני מבקש מכם שום דבר, מלבד בקשה אחת לי ממנו, אבקש כי המלך ילבש כעת את אותם לבושים, שלבש בעת שהסתובב ביער לבדו עזוב ותועה, ואני אלבש את בגדי היערן שלבשתי באותה שעה, יותר מזה אינני מבקש שום דבר. הבין המלך הפיקח את כוונתו, חיך ואמר, חיך, בחכמתך הרבה ניצלת, "זוכר אני לך כעת את אותה שעה שהצלת את חיי". בו במקום הורה המלך על חנינתו של השר.

כן הוא הנמשל אמר הרה"ק מברדיטשוב זיע"א, בעת תקיעת שופר אנו מזכירים את הברית שכרת הבורא עם אברהם אבינו בעת עקדת יצחק, על ידי תקיעת השופר, בטוחים אנו כי בורא העולם יזכור לנו את מסירות הנפש של אברהם אבינו ויצחק בנו שנעקד על גבי המזבח, וכן את מעשי מסירות הנפש שנעשו בכל הדורות, בזכות אותן שעות גורליות, ייטיב לנו השם יתברך הכתיבה והחתימה לכלל ישראל כאחד, בגשמיות וברוחניות.

ר' שלמה חיים בכל זאת לא היה שלם עם החלטתו, צער אשתו נגע ללבו, והוא החליט להתייעץ עם רבה של "זכרון משה" הגאון רבי יצחק צבי ריבלין זצ"ל, הוא קיווה שהרב יבין לרוחו היטב ממה שהבינו הגבאים והבעלי בתים, וינחהו בדרך הנכונה. אומר ועושה, נכנס לרב ושטח לפניו את כל התלבטויותיו ומה שעבר עליו ביומיים האחרונים כולל החלומות, וביקש לשחררו מתפקידו.

שמע הרב את דבריו, נתפעל מתמימותו וצדקתו ונענע: רואה אני שאין כאן שאלה בהלכה, כי אם הנך מבקש בקשה גם כן, אין כל ספק כי אכן מחול לך, ואתה משוחרר מתפקיד זה כבקשתך, בית הכנסת יצליח בעזרת השם למצוא בעל תוקע שני, אם כי מסופקני אם יהיה מומחה וירא שמים כמוהו. אך בכל זאת אתה שואל את דעתי, הייתי מייעץ לך לבל לנטוש את התקיעות כאן, ומה שראה בחלום אלו מהרהורי לבו ביום, השכר הנקוב עבור התקיעות הריהו בהיתר גמור וברור, ראשית הלא תוקעים גם בימות החול של חודש אלול, ושנית הכסף נתן בתור מתנה, אדרבה האם יכול כבודו להוכיח כי נתווסף משהו על שופרו הפוסלו מטעם חציצה? ר' שלמה חיים היה נבוך לשמע דבריו הברורים של הרב ובקול חרישי התנצל ואמר: חלילה לי מלומר כי בהסכמתו של מאן דהוא ליטול שכר עבור התקיעות נעשה הכסף חציצה בין פיו לשופר, כוונתי היא, כי במחשבתי בלבד נעשית חציצה זו, והנני מרגיש כי לא אוכל לכוון את הכוונות הנחוצות אשר גם על יהודי עלוב כמוני לכוון בהם בשעה שתוקע שופר ברבים, ומה אעשה? כאשר ראה הרב כי החלטתו נחושה, לא ניסה להתמקח עמו יותר, הוא איחל לו "כתיבה וחתימה טובה" ונפרד ממנו לשלום. ר' שלמה חיים יצא מבית הרב שמח וטוב לב, שם פעמיו לבית הכנסת שלו להודיע לגבאים כי הוא חוזר בו מכוונתו לעזוב את חוקתו ויתקע אצלם כימים ימימה.

בראש השנה של השנה ההיא הצטיין ר' שלמה חיים בתקיעותיו יותר מאי פעם, הפסוקים "מן המצר" וכו' הדהדו בעוצמה רבה מתמיד ועוררו את לבות המתפללים, קולות התקיעות היו ללא עיכוב ופגם, צלולים וברורים. ל"תקיעות דמעומד" בחזרת הש"ץ אירח בית הכנסת אורח דגול, היה זה רבה של "זכרון משה" רבי יצחק צבי ריבלין שבא במיוחד להאזין לתקיעותיו של ר' שלמה חיים. כאשר פנה גבאי בית הכנסת לאחר התפילה אל האורח ושאלו: נו, מה דעת הרב על התקיעות? נענה הרב ואמר: – "זכי מה הפלא בכך, הלא בעל תוקע זה כבר נצח את השטן עוד לפני ראש השנה".

צ'ין אדם לחברו

האדם לא נברא רק בשביל עצמו מסופר: שנה אחת בערב ראש השנה, באו לישיבה בראדין בעלי בתים וגבאים מעיירה סמוכה, לבקש את אחד התלמידים בישיבה שיצאו לו מוניטין בתור דרשן, לבא לעירם ולדרוש בראש השנה דברי כיבושין כנהוג לפני תקיעת שופר. אבל למרות הפצרתם סירב הבחור לעזוב את כותלי הישיבה, וויתר על הצעת הבעה"ב להעניק לו שכר טרחתו, ובלבד שיסתופף בצלו של הרה"ק ה"חפץ חיים ויע"א בימים הנוראים. אז פנו הבעה"ב הגבאים אל ה"חפץ חיים" בבקשה להשפיע על תלמידו זה לנסוע עמהם לעירם. ה"ח"ח שאל את התלמיד לסיבת סירובו לעשות טובה ליהודים, והלה ענה, שקשה לו לעזוב את הישיבה הק' ואת רבו בימים הקדושים הללו. ענה ה"חפץ חיים" לתלמידו במתק שפתיים, צריכים לזכור, שהאדם לא נברא רק בשביל עצמו, צריך הוא גם לעזור לזולתו. כמוכן שאחרי דברים אלו הסכים התלמיד ונסע לשם.

ולב אלמנה ארנין

סיפר יהודי אחד: בהיותו נער למד בישיבת סלובודקה בבני ברק, הוא היה יתום מאביו והתכוון לשהות בישיבה בימי ראש השנה. אך בערב ראש השנה הוא נקרא לפתע לחדרו של ראש הישיבה גאון המוסר הרה"ק רבי אייזיק שר זיע"א ששאל

אותו, היכן אתה מתכוון להיות בראש השנה? הילד נבהל מעצם השאלה, והשיב בלחש "בישיבה". הסביר לו רבי אייזיק כי לא כן עליו לעשות, יש לך אימא אלמנה, היא תבוא בראש השנה לבית הכנסת, מעזרת הנשים תשלח מבט לעבר היכל התפילה, את בעלה היא לא תראה בין המתפללים, גם לא את בנה, ולבה יעגם עליה מאד, עליך איפוא לנסוע מיד הביתה, ולהתפלל באותו בית כנסת שבו תתפלל אמך האלמנה. כאשר החל שלמה הצעיר להתחנן שברצונו לחוש בראש השנה את אווירת הישיבה, השיב לו רבי אייזיק בנחישות, שלא מצאנו בשום מקום שהוא, כי חובה להרגיש אווירה של ישיבה, אבל יש פסוק מפורש שבו נאמר 'ולב אלמנה ארנין'.

למחול לכל יהודי

מסופר על הרה"ק רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, שמימיו לא הלך לישון ובלבו קפידא על מישוהו, מלבד פעם אחת, שבמקרה ההוא קרה שאותו אדם שפגע בו מאד מאד, שלא בצדק, וכאשר הגיע רבי"צ לומר קריאת שמע שעל המיטה, שאז אומרים, הנני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי או חטא כנגדי, היה קשה לו, לא לומר את התפילה הזו זה לא בא בחשבון, ואז ישב זמן רב, עד שהצליח לנקות מלבו כל טינה כלפי אותו אדם, ואז אמר את הרבש"ע כבכל יום.

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ה אלול הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק מולאטשוב (תקמ"א) הרה"ק רבי דוד הלברשטאם מקשאנוב ב"ר חיים מצאנו (תרנ"ג) יום ראשון כ"ו אלול הרה"ק רבי שמואל אבא מויכלין ב"ר ועליג (תרל"ט) יום שני כ"ז אלול הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר - ק"ס) הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחזו (תקצ"ז) הרה"ק רבי שלום רוקח מבבלא ב"ר אלעזר (תרט"ז) יום רביעי כ"ט אלול הרה"ק רבי משה ב"ר ישראל פערלוב מסטאלין (תש"א) הרה"ק רבי אברהם יעקב ב"ר יצחק מרדכי מגוואדוויץ - סטאלין (תש"ב) הרה"ק רבי נחום שלמה ב"ר משה מקאוניץ (תש"ב) יום חמישי א' תשרי שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה) רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב) הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרי"ב) הרה"ק רבי מאיר לייבוש (מלבי"ם) ב"ר יחיאל מיכל (תר"מ) הרה"ק רבי יעקב דוד (היריד"ז) ב"ר זאב (תרע"ד) יום שישי ב' תשרי הרה"ק רבי נחמן צבי אפשטיין אב"ד קאלי ב"ר יצחק (תק"צ) הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב) זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

סאת הרה"ג נגליאל הכהן רביטביץ שליט"א מוד"ס "בם אני אוד" רמ"ס יוסף הדר"ש על המעשרים.

הלכות מזוזה (ה)

מחלוקת הפוסקים האם חיוב מזוזה הוא בכל רגע ורגע) כמבואר בתוספת ב"ק נו: ד"ה בהדיא, ובמרדכי מנחות סימן תקמ"ד, ספר החינוך מצוה תכ"ג, ובמג"א סימן כ"א סק"ב (או שחיוב מזוזה הוא כל יום ויום, כמו במצות מילה שכל יום ויום שלא מל, עובר על מצוות עשה שיש בה כרת) (ספר יוסף אומץ יו"פא סימן תע"ז, ומקורו בדברי הרמב"ם בפ"א מהלכות מילה ה"ב), ולהלכה כיון שהוא דאורייתא, יש לחוש שחיוב מזוזה הוא כל רגע ורגע, וכן כתב מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, בהקדמה להלכות מזוזה שהוא עשה בכל רגע, וכן פסק מורינו הגר"ע פריד שליט"א, ועוד, והאריך בכל זה בספר שער יוסף להגרי"א שליט"א, עיין שם.

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחטות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לזכות

הר"ר פינחס צבי בן פיגא מלכה וכל

משפחתו הי"ו

להתברך בכוח"ט ובשנה טובה ומבורכת

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: אמן

פרשת
האזינו

מבית
שבת טיש

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

חז"ל הפליגו מאד במעלת עניית אמן, עד שאמרו שאין גדול לפני הקב"ה, יותר מאמן שישאל עונים, והעונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גורעו, ואפילו קטן בא לעולם הבא משעה שיאמר אמן. וכן אמרו שגדול העונה יותר מן המברך, והמשילו את הדבר למלחמה שהחילים הפשוטים מנצחים את המלחמה יותר מראשי המלחמה עצמם. בזה מובא, שפאשר אדם עונה אמן, נפתחים לפניו כל השערים בשמים ומכריזים עליו שפלוני הביא דורון לכבוד ה' וכו', ומאידך מובאים שם דברים חמורים על מי שאינו עונה אמן פראוי, ודרשו עליו את הפסוק "ובי יקלו", וכן "לכם הפתחים בוי שמי", וענישו הוא שאין פותחים לו מן השמים לבקשותיו, וכשהוא יוצא מהעולם הזה מכריזים עליו למלמעלה לסגור הפתחים לפניו מפני שלא פתח את הברכות בעולם הזה. שלש משמעותות יש לאמן: שבועה - שנאמר "והשביע הפהו וגו' ואמרה האשה אמן אמן", קבלה - שנאמר "ואמר כל העם אמן" ואמונה - שנאמר "ויען בניהו בן יהוידע את המלה ואמר אמן פן יאמר ה'". שיש המלה אמן הוא אמת, כמו שאמר אברהם אבינו "וגם אמונה אחתי בת אבי הוא", ותרגם אנקלוס "וברם בקשטא" שפרשו אמת, וכן ישבה לשון תפלה ותקנה כי הדברים יתקמו. לכן יש לכוון בעניית אמן על ברכות שבה של הקב"ה, כי הדבר אמת, ואלו על תפלות ובקשות מוכנים שיתקמו דברי המברך, ולעתים מוכנים את שתי הפנות, אמת הוא ויהי רצון שהדבר יתקם, כגון בברכות שיש בהן בקשות ותפלות יחד עם שבחי הקב"ה.

חייב עניית אמן על כל ברכה, שחלק מהפוסקים מחשיבים אותו לחיוב מן התורה, נדרש בידי חז"ל מהפסוק שבפרשתנו: "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו", שכן אמר משה לישראל: "בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה, אתם הבו גדל בעניית אמן", דהינו שהשומע את הברכה מוסיף בעניית אמן גדל לשבחו של הקב"ה. וכה גדול שכוון של העונה אמן, עד כי אמרו חז"ל שגדול העונה אמן יותר מן המברך עצמו, וכן כתבו הראשונים שבכל עניית אמן על אחת מברכות התפלה, הריהו כאלו ברוך "ט ברכות, ובתפלה אחת עם הצבור עונה אמן פראוי הוא מקבל שכר של ז' ברכות. ועוד אמרו חז"ל שהעונה אמן היא שמה רבא בכל כחו, נקרא אפלו גורדיו של שבעים שנה לרעה, וכן נאמר בזה הקדוש, שבכח עניית הקדוש לשבחו שלשלאות של ברזל, ולבטל כל גזרות קשות ורעות. חז"ל במדרש רבה מסבירים מהו אמן: "אמר רבי יהודה בר סימון, אמן ישבה לשלשה דברים. שבועה, קבלה, אמונה". ובכך שאנו עונים אמן אחר ברכת "שהכל נהיה בדברו" למשל, אנו מעידים על כי נשבעים אנו, מקבלים ומאמינים באמונה תמימה, שכל מה שמתרחש בעולם, הכל נעשה בדברו של הקב"ה ועל פי הנהגתו. וכן בכל הברכות. ולכן גדול שכוון של העונה אמן יותר מן המברך, מפני שהעונה אמן קבל על עצמו את דברי המברך, בשלשה דברים, בקבלה, באמונה ובשבועה. רבנו בחיי מסביר גם הוא מדוע העונה מקבל שכר גדול יותר מהמברך, כי זה שמברך מעיד על הקב"ה שהוא מקור הברכה, אולם העונה מקים את השטר כמו עד שחותם על השטר, ושטר בלא עדות אין לו חשיבות, לכן עקר השכר מקבל העונה המאשר את דברי המברך. באחת משיחותיו של 'הסבא' מקולם, פתח והזכיר את דברי התנא באבות: "פה שעה אחת של קרת רוח בעולם הבא, מפל חיי העולם הזה", והקשה: "בזכות מה זוכים לקרת רוח בעולם הבא? שפא תאמרו בעבור אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו'? חס ושלום לומר פן, שהרי כשהאדם נענה ואמר 'ברוך הוא וברוך שמו' נותן שבח לקב"ה, לא יכולים כל ההנאות שבעולם למלא את שכוונו וכדאי היה לו לקב"ה לברא את העולם פלו למשך ששת אלפי שנה, רק כדי שיהודי אחד יוכל לענות אפלו פעם אחת 'ברוך הוא וברוך שמו'. אלא שאת קרת הרוח מקבל האדם, אפלו על שישב פעם אחת בלי מורא שמים, ונזכר לפתע כי 'שוית ה' לנגדי תמיד' ומיד התישב באימה ובראה, ועל זה אמרו במשנה פה שעה אחת של קרת רוח בעולם הבא, שאפלו על מעשה כזה יקבל שכר רב בעולם הבא שעין לא ראתה, אולם על עניית אמן וברוך הוא, זהו דבר שאין לו שעור לשכרו". 'הסבא' המשיך ואמר: "ידעו לכם, כי אלה פעמים 'ברוך הוא וברוך שמו', אינם מגיעים לשכר של עניית אמן אחת, ובשביל עניית אמן אחת פדאי לו לאדם לברא ולבוא לעולם הזה, ואפלו לסביל את יסורי איוב במשך שבעים שנה, רק בשביל לענות פעם אחת אמן. ואלו אלה פעמים עניית אמן, אינם מגיעים לגדל השכר של אמן על ברכת 'האל הקדוש' או 'שומע תפלה', ששמעתם גדולה לאין שעור, או לקדשה וברכו שפקדשים בהם את שמו יתברך. ואלה פעמים עניית אמן כזו, לא מגיעים למעלת השכר של עניית אמן 'הא שמה רבא' פעם אחת". ואחר כל זאת השלים ואמר: "ואלה פעמים אמן 'הא שמה רבא', אינם מגיעים לשכר של דבר תורה אחד לשמו"...

השורש של המלה אמן, הוא אמונה. כי פאשר אנו עונים אמן, אנו משרישים בלבנו אמונה תמימה בקב"ה ובהנהגתו בעולם, וכן דרשו ואמרו שאמן היא נוסריקון 'אל מלה נאמן', כי בעניית אמן אנו מצהירים על אמונתנו שהקב"ה הוא מלה נאמן בכל דרכיו ומעשיו. נתחזק אפוא באמירת אמן בקול רם ובכונה, ובכך נוכל לקרע שערי שמים ולהחיש את גאולתנו ופדות נפשנו.

רבים מעמי הארץ המקלים בכבוד ה' תבקע הארץ לקולם לענות אמן פששליח הצבור
אומר 'חיים תאמצנו' בימים הנוראים
ומזרזים עצמם ואת בניהם הקטנים לענות אמן.
ואולם בשמעים ברכות וקדישים, אין קול ואין עונה.
קורא אני עליהם 'בנים לא אמן בם' - 'לא אמן בם'
אשר עשו את הטפל עקר, ואת העקר טפל...

(חמדת ימים)

נמשל

למה הדבר דומה

והבין כי חילוי תרים אחריו, ואף הוא החל לתקע לעמיתם. הקלה השתתרה בלבן של המלך כשראה את חילוי מתקרבים, ואז קרה האסון. מרב שמחה ועליצות, נפגף המלך ברשת שבידיו, כדי להראות לשריו את הטרף שהצליח ללכד, והשועל הערמומי מהר לנצל את ההזדמנות. בבת אחת זנק החוצה, ונשף את רגלו של המלך בנשיכה עזה וחדה. המלך חש לפתע כאב עצום, ועוד בטרם הספיק להוציא מלה מפיו, זנק השועל החמקמק, ונעלם בין עצי היער הסבוכים. החילים עוד הספיקו לראות את מלכם נופל ארצה, כשהוא אוחז את רגלו ופניו מעוותים מכאב, מהרו להרימו ולהשכיבו על אחד הסוסים ואצו לשוב לארמון המלוכה. פגוע ונכלם שכב המלך על גבי הסוס, רגלו הציקה לו בישורים קשים ולבו בער מחמת הכשלון הגדול על השועל הנחדר שחמק מביני ידיו ברגע האחרון. אולם כשהגיע אל הארמון והביט על רגלו, כמעט נפל לבו מקרבו. הרגל התנפחה לממדים מדאיגים, והיא הלכה והאדמה מרגע לרגע. רופאי הארמון הזעקו מיד אליו, אולם הם פכרו את ידיהם ביאוש ולא ידעו פמה לרפא את פצעו החמור של המלך. מיום ליום הלך מצבו והדרדר, עד שסכנת מות נשקפה לחייו. יום אחד הגיע אל ארמון המלך איש בלתי מפר מקצה המדינה, ששמע מחלתו של המלך הגיעה לאזניו, והציע: "הרשו לי לנסות לרפא את המלך, שכן ציד ותיק אני במשך שנים ארוכות וידעו רבות יש לי ברפואת ארסם של בעלי חיים שונים". כלם נדו בראשם באי אמון והרהרו: האם יצליח האיש הזר, בפקודם שבו נכשלו טובי הרופאים? אך כטובע הנאחז בקש, אפשרו לאיש להוכיח את דבריו. הלך מהר ולקט צמחים מסמים שמצא בשדות, אחר כתיש אותם והכין מהם אבקה מיחדת אותה הניח על גבי תחבושות בד ועטף בהן את רגלו של המלך. חלפו מספר שעות, והקלה של ממש נכרה ברגל של המלך. הנפיחות החלה לרדת לאטה, וכעבר שלשה ימים, החלים המלך לגמרי והתהלך על רגליו כאחד האדם. כלם התפעלו מאד, ושוחחו בהתרגשות על העבודה, שתרופה כה פשוטה הביאה מזרז ורפואה לחולה האנושי, ואלו התרופות היקרות של מיטב הרופאים לא הועילו מאומה. המלך היה כפונבן אסיר תודה לאיש הזר, כבדו עד מאד ונשארו על כל השנים אשר אתו.

הנמשל

במשל נפלא זה שהתרחש גם בפציאות, השתמש המקובל המפרסם רבי אלעזר אזכרי, בעל "ספר החרדים", כדי להמחיש ולהמשיך, פמה מועילה כל אמירת 'אמן' שהיא שמה רבא' ואיזו עצמה וכח יש להם כדי לקרע את גזר דינו של האדם. לפעמים מחפש האדם סגלות שונות וברכות מצדיקים, אבל הוא שוכח שיש פתרון הרבה יותר קל ופשוט: לענות "אמן" שהיא שמה רבא מברך' בקול רם ובכונה ראויה. כי הרי על סגלה זו אמרו חז"ל, שכל מי שעונה אותה בכלי פהו קורעים לו גזר דינו. בשביל מה צריך אפוא לטרח לחפש תרופות יקרות? כשיש לנו תרופה קרובה וישועה בטוחה, להתפלל בכונה ולענות אמן בכונה ראויה!

השמים היו בהירים ונקיים מפלעב, מזג האויר היה נעים, והרוכבים נשמו מלוא ראותיהם אויר צח ונהנו מיפי הבריאה. בראש הרוכבים היה מלך קסטיליה שבספרד עם שריו החשובים, ומסביבם שומרים נאמנים. מנהג היה להם לאנשי האצלה, לצאת למסעות ציד ביערות, ולהתרחות זה בזה בציד בעלי חיים שונים. לפם לא היה מתפנץ כלל מצער, למראה צבי גוסס שזה עתה נעצו בו את חציהם וחניתותיהם, והמשגים של 'צער בעלי חיים' או הפחד מהפחדותם של בעלי החיים, ענגן אותם פקלפת השום. הציד היה בשבילם פרקן ליצר ההרס שבקרבתם, ומפיון שלא הייתה להם דאגת פרנסה, אותה הותירו בשביל הנתינים המסכנים שעמלו מבקר ועד ליל, בזבזו את זמנם היקר ברדיפה ללא תכלית אחר בעלי חיים שונים ברחבי היערות העבותים. לאחר תם מסע הציד, היו חוזרים אנשי האצלה עם שללם בידם, וכל אחד היה מתגאה בחיות שהצליחו לצוד. את ראשיהם המפחלצים של החיות, היו תולים לראיה בארמונם, ומתגאים בקרניהם היפות. המלך רכב בראש החבורה, שכן בקש להראות בכך את אמוץ לבו ואת חסר הפחד שבו לחדר אל נבכי היער, ודחה בבוז את האזהרות של מפקדיו הנאמנים, כי הדבר עלול לעלות לו ביקר רב. בשאגות טרף, פתח המלך את מסע הציד, ודרבן את סוסו הנאמן, שפתח בדהיה מהירה אל תוככי היער. בעיניו החדות בלש אנה ואנה, כשידו האחת אוחזת במושכות, ובשניה הוא אוחז בנשקו הדרוך. מפעם לפעם, ראה המלך צבאים ואילים בעלי קרניים נהדרות, החולפים ביעף בין עצי היער, אולם הללו היו רחוקים ומהירים מדי, ולשוא בזבוז עליהם כמעט את כל החצים שבאשפתו. המלך הלך והעמיק ביער, בעודו הולך ומתרחק משאר בני החבורה שנותרו מאחוריו. כחוזתו הלכו ואזלו, ואף הסוס האט את מרוצתו מתוך חלשה ועיפות, וכאשר גלה כי נותר לבדו ביער, היה זה מאחר מדי. המלך היה מתרגל ומציד לעתות חרום שכאלו, ועל אהת שלף חצוצרה קצרה שהיתה נעוצה בחגורתו, ותקע בה ממשכות לסמן מצוקה ובקשת עזרה, אולם לשוא היו תקיעותיו. הוא היה כה רחוק מבני חבורתו, עד שהתקיעות לא הגיעו לאזניהם. ובעוד המלך מנסה להרהר על מצבו העגום, ראה לפתע זוג עינים מבריקות מבטיטות בו מאחורי אחד העצים. תחלה נבעת לרגע, אולם לאחר זמן מה הבין, כי אין זה אלא שועל יערות העומד וצופה בו בעיניו הערמומיות והפקחיות. פרותו של השועל היתה מנמרת בצבעים מבהיקים, וכל פלו אמר הוד והדר. "מעולם לא ראיתי שועל כה יפה", אמר המלך, והחליט ללכדו ולהביאו אל ארמונו, כדי להתפאר בציד המצלח. מפיון שבעל נסיון רב היה בציד בעלי חיים, הצליח במשמתו הסבוכה, והשועל נפל כפרי בשל בתוך פח היוקשים שהטמין לו. התישב המלך לנוח מעט, בעוד השועל מוטל למרגלותיו, ובניתים נסה שוב ושוב לתקע בחצוצרה שבידו, כדי להזעיק את חילוי הנאמנים ולשוב לביתו. היום הלך והעריב, והפחד החל לכרסם בלבן של המלך, שחשש להנתר בליה בעיר המספן, פן יהיה לטרף בפי בעלי החיים הטורפים. והנה סוף סוף שמע המלך מרחוק תקיעות חצוצרות,

מְרָאָל

הַלְכוּת וְהַלְיכוּת

- אָמְרוּ חַז"ל, שְׁאִין גְּדוּל לִפְנֵי הַקָּב"ה יוֹתֵר מֵאֲמוֹן שִׂישְׁיָאֵל עוֹנִים, וְמִי שֶׁעוֹנֶה אֲמוֹן בְּעוֹלָם הָאָה זֹכֶה לַעֲנוֹת אֲמוֹן לַעֲתִיד לְבוֹא, מִדָּה כְּנִגְדַּ מִדָּה. (מדרש רבה)
- גְּדוּל הָעוֹנֶה אֲמוֹן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָה, מִפְּנֵי שֶׁהַמְּבָרָה דוֹמָה לְשֵׁטֶר עֲדוּת עַל־כִּי הַקָּב"ה הוּא מְקוֹר הַבְּרָכוֹת, וְמִי שֶׁעוֹנֶה אֲמוֹן מְקִים אֶת הַשֵּׁטֶר בְּעֵדֵי חֲתִימָה, וּבְזִכְרוֹתָו נִשְׁלָמֶת הַבְּרָכָה, וְלָכֵן שְׂכָרוֹ גְּדוּל מִהַמְּבָרָה. (רבנו בחיי)
- גְּדוּל שְׂכָרוֹ שֶׁל הָעוֹנֶה אֲמוֹן, וְמִי שֶׁעוֹנֶה אֲמוֹן בְּכָל־כַּחֲסוֹ, פּוֹתְחִים לוֹ שֶׁעָרִי גִּוְעָדוֹ, וְמִי שֶׁעוֹנֶה אֲמוֹן יְהֵא שְׂמָה רַבָּא, קוֹרְעִים לוֹ גְּזֵרֵי דִין אֶפְלוּ שֶׁל שְׂבָעִים שָׁנָה וּמוֹחֲלִים עוֹנוֹתָיו, אֶפְלוּ שְׂמִיץ מִיָּגוֹת וְעִבּוּדֵי־זָרָה, וְהַפְּנִיָה 'בְּכָל־כַּחוֹ' שֶׁעוֹנֶה בְּכוֹנֶה, בְּקוֹל רָם וּבְקִבְיָעוּת. (מסכת שבת)
- יֵשׁ לְבָרָה הַבְּרָכָה בְּקוֹל רָם, כְּדִי שֶׁהַשּׁוֹמְעִים יוֹכְלוּ לְשִׁמְעַת וְלַעֲנוֹת אֲמוֹן, וְלֹא יִהְיֶה כְּגוֹזֵל הַמְּצוֹת. (ספר חסידים)
- יִלְמַד בְּנָיו הַקְּטָנִים שֶׁיַּעֲנוּ אֲמוֹן, כִּי מִיָּד כִּשְׁהַתִּינוּק עוֹנֶה אֲמוֹן. יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. (הרמ"א)
- מִי שֶׁמְּכַוֵּן לְכָל־בְּרָכָה וּבְרָכָה הַיּוֹצֵאת מִפִּי הַמְּבָרָה, וְעוֹנֶה אֲמוֹן בְּכוֹנֶה וּבְדִינוֹ, גּוֹרֵם לְמַעֲלָה קְדוּשָׁה הַרְבֵּה מְאֹד, וְשֶׁפַע רַב־טוֹב לְכָל־הָעוֹלָמוֹת. כִּי הוּא פּוֹתֵחַ הַמִּקְוֹר הַעֲלִיוֹן, מְקוֹר מַיִם חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁפּוֹתֵחַ הַמַּעַן לְהַשְׁקוֹת לְכָל־הַצְּרִיכוֹת הַשְּׂקָאָה. וְהַקּוֹל יוֹרֵד בְּשָׂמִים מִמַּעַל וּמוֹדִיעַ, שֶׁפְּלִיזוֹ הַטּוֹבָה וְהַשְּׂמֻחָה גְּרַם פְּלוֹנִי זֶה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וְכִשְׂשִׁיָאֵל נִתּוּנִים בַּצָּרָה וּמִתְפַּלְלִים, הַכְּרוֹז יוֹצֵא בְּכָל־הָעוֹלָמוֹת פְּתָחוֹ שְׁעָרִים וְיִבּוֹא גוֹי צְדִיק שֶׁמֶר אֲמָנִים, כְּמוֹ שֶׁהֵם פּוֹתְחִים שְׁעָרֵי הַבְּרָכוֹת וְהַשְּׂפָעָה מִלְּמַעֲלָה וְתִקְבַּל תְּפִלָּתָם. (השל"ה הק')
- אֲמוֹן שֶׁל הָאֵל הַקְּדוֹשׁ חֲשׂוּבָה מִשְׂאָר אֲמָנִים, שֶׁהוּא סִיּוּם שֶׁלֵּשׁ בְּרָכוֹת הַשְּׂבַח שֶׁל הַקָּב"ה בְּשִׁלְשׁ הַבְּרָכוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת, וְכֵן שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה שֶׁהוּא סִיּוּם הַבְּרָכוֹת הָאֲמֻצָּעִיּוֹת, וְדִינָם כְּדִין קְדוּשָׁה, וּמִתֵּר לַעֲנוֹת אֶפְלוּ בְּאֲמֻצָּע קְרִיאַת שְׂמֵעַ, מְלַבֵּד בְּפִסּוּק הַרְאִשׁוֹן. (שולחן ערוך)
- כָּל־אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁשׁוֹמֵעַ בְּרָכָה מִחֵיב לַעֲנוֹת אֲמוֹן, אֶפְלוּ אִם הוּא שׁוֹמֵעַ מִפִּי קָטָן. וְאִם אֵינוֹ עוֹנֶה חֵיב מִיתָה, כִּי אֲמוֹן נוֹטְרִיקוֹן אֵינוֹ מוֹסֵר נַפְשִׁי, שֶׁכָּל־אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חֵיב לְמוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל עֲגִיבֵת אֲמוֹן. (ווי העמודים)
- אִם רוֹאֶה הַמְּבָרָה שֶׁהַשּׁוֹמְעִים מְזוֹלְזִלִים וְאֵינָם עוֹנִים אֲמוֹן, טוֹב לְבָרָה בְּלַחֵשׁ, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילָם. (בְּרַיִשׁוֹחִי)
- יִשְׁתַּדֵּל כָּל־אָדָם לַעֲנוֹת בְּכָל־יוֹם תְּשׁוּעִים אֲמָנִים, כְּפִי הַרְמָזוּ בְּתַבַּת צַדִּיק: ק' צ' אֲמָנִים, ד' קְדוּשׁוֹת, י' קְדִישִׁים, ק' בְּרָכוֹת. (שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה)
- הַשּׁוֹמֵעַ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מְבָרָה בְּרָכָה, גַּם אִם שָׁמַע רַק אֶת סִיּוּם הַבְּרָכָה בְּלִי הַזְּכָרָתָהּ, חֵיב לַעֲנוֹת אֲמוֹן. וְכֵן יֵשׁ לַעֲנוֹת עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁנִּתְקַנּוּ בְּלִי שֵׁם וּמְלֻכוֹת, כְּגוֹן אַחֵר 'בְּרוּךְ שֶׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ' וְכֵן אַחֵר 'אֵל יִחְסְרָנוּ', וְכֵן עוֹנִים אֲמוֹן עַל־בְּרָכָה שֶׁמְבָרְכִים אָדָם אַחֵר מִיִּשְׂרָאֵל כְּגוֹן שִׁיתְחַזֵּק וְצַלִּיחַ. (נוטרי אמן)
- אֲמוֹן הוּא מִלְשׁוֹן אֲמָנָה, דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא מֵאֲמַת אֶת־הַדְּבָר, וְנוֹטְרִיקוֹן אֵל מְלֶכֶךְ נֶאֱמָן. כְּנִיַּת אֲמוֹן כּוֹלֵלֶת גַּם הַסְּכָמָה וְאֲמַתוּת, וְגַם תִּקְוָה וְתִפְלָה. וְנִחְלָקוּ סוּגֵי הַבְּרָכוֹת וְעֲגִיבֵת אֲמוֹן לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים: הַרְאִשׁוֹן, בְּרָכוֹת שְׂבַח וְהוֹדָאָה, וּבְהֵן הַכְּנִיַּת בְּעֲגִיבֵת אֲמוֹן כִּי אֲמַת הִיא הַבְּרָכָה וְאֵינוֹ מֵאֲמִין בָּהּ, כְּגוֹן בְּרָכוֹת הַשְּׁחַר, בְּרוּךְ שֶׁאֲמַר וְיִשְׁתַּבַּח, שֶׁלֵּשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת שֶׁל תְּפִלַּת הָעֲמִידָה, מוֹדִים וּבְרַכַּת הַנְּהַיֵּן. הַשְּׁנִי, עֲגִיבֵת אֲמוֹן עַל־בְּקָשׁוֹת, הַלּוֹאֵי וְיִהְיֶרְצוּן שִׁיקָם דְּבָר זֶה, כְּגוֹן אֲמוֹן שֶׁבִּקְדִישׁ אוֹ בְּרַכַּת רַחֲמֵי־נָא שֶׁבְּבִרְפַת־הַמְּזוֹן, זְכָרְנוּ בְּיַעֲלָה וְיִבּוֹא וּבְרַכַּת כְּהִנִּים. וְהַשְּׁלִישִׁי, בְּרָכוֹת שֶׁהֵן שְׂבַח וּבְקָשָׁה יַחַד, וְצְרִיב לְכּוֹן אֶת שְׁתֵּי הַכְּנִיַּת יַחַד, אֲמַת וְהַלּוֹאֵי, כְּגוֹן בְּרָכוֹת אֲמֻצָּעִיּוֹת שֶׁבְּתְּפִלַּת הָעֲמִידָה, רְצָה וְשִׁים שְׁלוֹם. (שם)
- בְּשָׁעָה שֶׁשְׁלִיחַ הַצְּבוֹר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה, יֵשׁ לְהַאֲזִין לְכָל־בְּרָכוֹתָיו וְלַעֲנוֹת אֲמוֹן, וְחִמּוֹר מְאֹד עוֹנוֹ שֶׁל הַמְּשׁוֹחַח, עַד שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו שֶׁגְּדוּל עוֹנוֹ מִנְשׂוֹא וְגוֹעֲרִים בּוֹ. (שולחן ערוך)
- אֲסוּר שִׁיחָה בְּשַׁעַת חֲזַרְתַּ הַשִּׁי"ן, הוּא גַם לְמִי שֶׁכָּבַר הַתְּפִלָּה וְשָׁמַע אֶת חֲזַרְתַּ הַתְּפִלָּה, וּבְזָה נִכְשָׁלִים רַבִּים שֶׁלְאַחַר שֶׁהִסְתַּיְמָה תְּפִלָּתָם וְשׁוֹהִים מְעַט בְּבֵית־הַכְּנִסֶּת, מִתְּיָרִים לְעֻצָּמָם לְשׁוֹחַח בְּעַת תְּפִלַּת אַחֲרָיִם, וְהוּא עוֹן חִמּוֹר. (שְׁלִמַת חַיִּים)
- אֵין לַעֲנוֹת אֲמוֹן בְּלִי לְדַעַת מַהִי הַכְּנִיַּת הַנְּכֻנָּה בָּהּ וְקִשְׁרָה אֶל־הַבְּרָכָה, וְאִם אֵינוֹ מְכַוֵּן כֵּן הִרְיָה 'אֲמוֹן יְתוּמָה', מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְנַתְקֶת מִן־הַבְּרָכָה, וְכֵן נִקְרָאת 'אֲמוֹן יְתוּמָה' אִם שׁוֹהָה מְלַעֲנוֹת אֲמוֹן עַד שֶׁכָּבַר עֶבֶר שְׁעוֹר תּוֹרֵד כְּדִי־דְבוּר מְסִיּוּם הַבְּרָכָה, וְאִם מְסַפֵּק הוּא שֶׁמָּא כָּבַר עֶבֶר שְׁעוֹר הַזְּמַן מְסִיּוּם הַבְּרָכָה, לֹא יַעֲנֶה וְיִשְׁתַּקֵּה. וְמִי שֶׁמְקַדֵּם לַעֲנוֹת אֲמוֹן קִדְּם שְׂמִסִּים הַמְּבָרָה לְגַמְרִי, הִרְיָה 'אֲמוֹן חֲטוּפָה'. (נוטרי אמן)

מהלל

מספורי חז"ל

התנא רבי עקיבא ראה פעם אדם שחור כפחם עובד קשה מאד, סוּחב משאות כבדים ורץ כמו סוס. גזר עליו רבי עקיבא לעמוד ושאל: "למה אתה עובד כל כך קשה? אם עבד אתה ואדוֹנְךָ עוֹשֶׂה לְךָ כֶּה, אֲנִי מוֹכֵן לְפָדוֹת אוֹתְךָ בְּמִמּוֹן. וְאִם עֲנִי אֶתְּךָ, מוֹכֵן אֲנִי לְהַעֲשִׂיר אוֹתְךָ". אָמַר לוֹ הָאִישׁ: "בְּבִקְשָׁה מְמֹדָה, אֵל תִּעַבֵּב אוֹתִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַרְגִּיז אֶת הַמְּמֹנִים עֲלַי". שָׂאֵלוּ שׁוֹב רַבִּי עַקִּיבָא: "מִי אֶתְּךָ? וְמָה מַעֲשִׂיךָ"? סִפֵּר לוֹ הָאִישׁ שֶׁהוּא בִּכְלָל לֹא אָדָם חַי, אֲלֵא נִשְׁמָה שֶׁיִּדְדָה מֵהָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת הָעוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה. נִבְהַל רַבִּי עַקִּיבָא וְשָׂאֵל: "מָה עָשִׂיתָ?" וְהָאִישׁ סִפֵּר, שֶׁבַחְתִּיו הָיָה גּוֹבֵה הַמְּכַסֵּס וְהָיָה לוֹקֵחַ מֵהַעֲשִׂירִים מֵעַט וְדוֹחֵק אֶת הָעֲנִיִּים, וְלֹכֵן נֶעֱנַשׁ לְרַדֵּת שׁוֹב לְעוֹלָם וְלִהְיוֹת יוֹסֵר בְּיִסּוּרִים קָשִׁים. שָׂאֵלוּ רַבִּי עַקִּיבָא: "הֲאִם שָׁמַעְתָּ אֶצֶל הַמְּמֹנִים שְׂלָחָה, אִם יֵשֶׁלְךָ תִּקְנָה כִּי צִדַּק לְכַפֵּר עַל-עוֹנֶיךָ?" הָשִׁיב הָאִישׁ: "כֵּן, שָׁמַעְתִּי שֶׁאֲמָרוּ עָלַי שְׂאִין לִי תִקְנָה, אֲלֵא אִם כֵּן יִהְיֶה לִי כֹן שִׁבּוֹא לְבֵית-הַפְּנִסֵּת וְיֹאמֵר 'בְּרַכּוּ אֶת-ה' הַמְּבָרֵךְ' וְיַעֲנֶה 'אֲמֵן' יֵהָא שְׁמָה רַבָּא עַל-הַפְּרָכּוֹת, וְאָז יִפְטְרוּ אוֹתִי מֵעֲנָשׁ". קָבַל רַבִּי עַקִּיבָא עַל-עֲצָמוֹ לְחַפֵּשׂ אֶת-בְּנוֹ הַקָּטָן שֶׁל הָאִישׁ וְלִלְמַדוֹ תּוֹרָה, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת-נִשְׁמַת אָבִיו. הֵלֵךְ לִשְׂאֵל עַל-הָאִישׁ וְכִלְמָס אָמְרוּ עָלָיו שֶׁהִיא רְשָׁע גְּדוֹל, אֲךָ רַבִּי עַקִּיבָא לֹא הִתְיָאֵשׁ וְלָקַח אֶת-הַבֵּן וְנִסָּה לְלַמְדוֹ תּוֹרָה, אֲךָ הִילָךְ לֹא הִבִּין כְּלוּם. יָשַׁב רַבִּי עַקִּיבָא בְּתַעֲנִית אַרְבַּעִים יוֹם, וְלֹא-חָרַם מִכֵּן יִצְתָה בַּת-קוֹל: "רַבִּי עַקִּיבָא! לָךְ וְלַמִּדָּה אֶת-הַיָּלָד". הֵלֵךְ וְלַמְדוֹ לְקַרְא קְרִיאַת שְׁמַע, שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וּבְרַכַּת הַמְּזוֹן, וְהַעֲמִידוֹ לִפְנֵי הַקֹּהֵל לומר "בְּרַכּוּ אֶת-ה' הַמְּבָרֵךְ". בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתִּירוּ אֶת-הַפִּתִּים מִן-הַפְּרָעָנוּת, וּמִיָּד בָּא לְרַבִּי עַקִּיבָא בְּחִלּוֹם וְאָמַר לוֹ: "יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֵי ה' שֶׁתְּנוּחַ דַּעְתְּךָ בְּגוֹיֵעַדוֹ, שֶׁהַצִּלָּתָה אוֹתִי מִדִּינָה שֶׁל-גִּיהֵנּוּם". פָּתַח רַבִּי עַקִּיבָא וְאָמַר: "ה' שְׁמָךְ לְעוֹלָם, ה' זְכָרְךָ לְדוֹר וָדוֹר".

פעם בקשו בני קהלת פוזנא למנות עליהם פרח את רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים', אולם הוא בקש להמתין לו עד שילמד את חכמת עבור החדש, אצל רבי יצחק אבוהב מוונציה, ובמשך שלשה חדשים רכש ממונו את כל ידיעותיו בחכמת עבור החדש. יום אחד, בשעה שישבו ועסקו בתורה, עמד בנו של הפאראר, ילד קטן כבן חמש, וברך "בורא פרי העץ" על פרי שאחז בידו. כל בני הבית ענו אחריו אמון, למעט רבי מרדכי יפה, שהיה שקוע במחשבותיו ובלו משים לא ענה אמון על הברכה. חרה הדבר לרבי יצחק אבוהב, ומחמת חמור הענין נזף באורחו הגדול ואף נדהו כדיו. נבהל רבי מרדכי והמתין שלשים יום כדין תלמיד שנדהו רבו, ולאחר מכן הגיע לפייס את מארחו, אלא שהוא לא קבל את סליחתו. "מדוע פה גדול עוני, עד שאינו מוחל וסולח ליי?" שאל בכאב וצער, ורבי יצחק השיב: "דע לך, שאוהב אני אותך יותר מאהבת אב את בנינו, אולם באותה שעה שלא ענית אמון על ברכתו של בני, נגזרה עליך מיתה מרהשמים". נחרד

חז"ל דרשו את הפסוק "פתחו שערי יבא גוי צדיק שמר אמנים": 'אל תקרי שמר אמנים, אלא שמר אמנים, שבשביל אמון שעונין רשעים מתוך גיהנם נצולים מגיהנם'. כיצד? עתיד הקב"ה להיות יושב בגרעון ודורש, וכל הצדיקים יושבים לפניו, וכל פמליא של מעלה עומדים על רגליהם מימינו של הקב"ה, חמה עם המלאות, ולבנה וכל הפוכבים משמאלו, והקב"ה דורש להם טעמי תורה חדשה שעתיד הקב"ה לתן להם על ידי משית. וכיון שפגיע לאגדה, עומד זרובל בן שאלתאל על רגליו ואומר ותגדל ויתקדש, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל באי עולם עונים אמון, ואף רשעי ישראל וצדיקי אמות העולם שנשתירו בגיהנם עונים ואומרים אמון מתוך גיהנם, עד שמתרעש כל העולם כלו וקולם נשמע בפני הקב"ה, והוא שואל עליהם ואומר: "מה קול רעש גדול ששמעתי"? משיבין מלאכי השרת ואומרים: רבוננו של עולם! אלו רשעי ישראל וצדיקי אמות העולם שנשתירו בגיהנם שעונין אמון מתוך גיהנם. מייד מתגלגלים רחמיו של הקב"ה עליהם, ואומר מה אעשה להם יותר על-דין זה? שפבר סבלו הרבה ענשים ויסורים אשר היצר הרע גרם להם. באותה שעה נוטל הקב"ה מפתחות של גיהנום ונותנם למיכאל וגבריאל בפני כל הצדיקים, ואומר להם לכו ופתחו שערי גיהנם והעלו אותם מתוך גיהנם שניאמר "פתחו שערי יבא גוי צדיק שמר אמנים". מייד הולכים עם המפתחות, ופותחים ארבעים אלה שערי גיהנם ומעלים אותם מתוך גיהנם. (מדרש אותיות דרבי עקיבא)

על הפסוק "מה ה' אלקיך שואל מעמך", דרשו חז"ל: "אל תקרי מה, אלא מאה", שבכל יום צריך האדם לענות 'אמן' לפחות מאה פעמים, כי בכך אנו משרישים בלבנו אמונה תמימה בקב"ה, ובכל אמון נוסף שאנו עונים בכך אנו מחזקים את האמונה שלנו ומעמידים מלאכים שיגנו על-עם ישראל כלו. ומספרים על רבי ישמעאל, שפעם פגש את אחד מן מלאכי מרום שאמר לו: "בוא ואגיד לך מה יהיה בעתידים של ישראל". הלך רבי ישמעאל אליו וראה שהוא יושב ובוכה בדמעות שלישי. שאלו רבי ישמעאל: "מדוע אתה בוכה"? הכניסו המלאך לחדרי חדרים וגנזו גנזים בשמים, הוציא משם פנקסים גדולים והראה לו שרשומות בהן גזרות וצרות קשות ואכזריות שעתידות לבוא על ישראל חלילה. נבהל רבי ישמעאל ושאל: "כיצד יוכל ישראל להתמודד עם צרות פה גדולות?" אמר לו המלאך: "זה רק חלק קטן מהגזרות שתבואנה עליהם חלילה, בוא מחר ואראה לך צרות גדולות בהרבה מצרות אלו, ומשנות בחזקון". נבהל רבי ישמעאל שבעתים, וקרא בקול מר: "רבוננו של עולם! הרי אין תקנה חלילה לעם ישראל פנגד גזרות פה קשות!" אמר לו המלאך: "דע לך, שבשעה שישאל נכנסים לבתי כנסיות ועונים אמון יהא שמה רבא ואמון, סוגרים אנו את כל הגזרות הקשות בחדרים הללו, ואיננו מניחים להן לצאת ולהזיק לישראל". (מדרש פרקי היכולות)

מתפל

אמרות ופתגמים

• אמן בגימטריה צ"א, כמנין שם הוי"ה עם הפנוי אדנו"ת, והעונה אמן כולל את שני שמותיו של הקב"ה, ולכן גדול העונה מן המברך שמזכיר את שם ה' רק בכנוי. (בעל המורה)

• אין גדול לפני הקב"ה, מאמן שישאל עונים. (מדרש רבה)

• במי הקב"ה נפרע להם לישראל מן העפוי? בבני אדם שמשפיימים ומעריבים לבית הפנסת ועונים אמן ומברכים את הקב"ה בכל יום תמיד, ובמי שהוא משפיימים ומעריב לבית הפנסת כדי להשלים עשרה. עליהם הוא אומר "פדה בשלום נפשי מקרבלי כירבבים היו עמדי". (תנא דבי אליהו)

• בשביל המדה הזאת של עניית אמן, נקראו ישראל צדיקים. שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שמר אמונים". (כד הקמת)

• יאמר אמן, מפני שהוא סוף הברכה, ועל־ידו מתקיימת הברכה כשטר מקיים שחזותמים עליו העדים בסופו כדי לקיים כל־הכתבה קדם. (סדר היום)

• אחי ידידי, מצאתי לפניך מרקחת לחלי הנפש, והדבר הוא מקבל מהקדוש האריז"ל, שאפלו שיש באדם שמץ של מינות מוחלין לו, והיא עניית אמן בכל־כחו. (הרד"ס)

• נכון וישר מנהג ארץ־ישראל, וכך צוה האריז"ל, ללכת הנבאי לגבות הצדקה מן הברך דוד, ולא כמו שעושים בשאר הארצות שהולך הנבאי בעת חזרת הש"ץ, ואז אין מחשבת העם על שמיעת התפלה לומר אמן פדינה. (שנילחות הברית)

• יש להזהר מאד בעניית אמן, כי מה יענה ליום פקדה כשישאלוהו למה לא עניית אמן. ועל זה בא הרמז "מלא פניהם קלון", סופי תבות אמן. (דומי האב)

• פאשר מלמד האדם את־בנו לענות אמן, ואמן יהא שמה רבא, ולומר את־הברכה פתקונה ובמתינות, ומשריש אמונה בלבו למי מברכים, הרי הוא מקיים בזה מצות עשה מדאורייתא של "והודעתם לבניך ולבני בניך". (קיום התורה)

• רגיל היה אחד הצדיקים לומר: "אלו הייתי יודע, שעניתי בכל־ימי חיי לפחות אמן אחד פראוי לפני בורא כל העולמים, לא הייתי דואג כלל". (הנהגות צדיקים)

• תניא רבי אומר "פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו". אמר להם משה לישראל, בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם "הבו גדל". מפאן אמרו חז"ל השומע אחד מישראל מברך חייב לענות אחריו אמן. (מסכת יומא)

• כל העונה אמן בכל־כחו, פותחין לו שערי גרעון. שנאמר "פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שמר אמונים", אל תקרי אמונים אלא שאומרים אמן. (מסכת שבת)

• אל תקרי שמר אמונים אלא שאומרים אמן, שבשביל אמן אחד שעושים רשעים בגיהנם, נצולין מפנו. (ילקוט שמעוני)

• האומרים בכל־יום תשעים אמונים, נותנים דורון לקב"ה בימיו שהיא צדקה. (תיקוני זוהר)

• תנו רבנן: אין עונין לא אמן חטופה ולא אמן קטופה ולא אמן ותומה. ולא יזרק ברכה מפיו. בן־עזאי אומר, כל העונה אמן ותומה יהיו בניו יתומים, חטופה יתחטפו ימיו, קטופה יתקטפו ימיו. (מסכת ברכות)

• בשעה שישאל לנכסים לבהי־כנסיות ולבהי־מדרשות ועונים יהא שמה הגדול מברך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר, אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו פה, מה לו לאב שהגלה את־בניו, ואי להם לבנים שגלו מעל שלחן אביהם. (שם)

• כל־איש מישראל מחייב לומר הברכות בקול רם, כדי שישמעו בני הבית או שאר העומדים אצלו, ויכינו לענות אמן. שמלת אמן היא עדות על־הברכה שהיא אמת, ואם יאמר בלחש הרי הוא כמעלים עדות על־הדבר. (דרך משה)

• בראשית ראשי תבות: בקול רם אברך שם י"ה תמיד. צריך לברך הברכות בקול רם כדי לזכות אחרים באמן. (החיד"א)

• עניית אמן היא גמול המצוה, ומצוה נקראת על־שם גומרה, ולכך גדול העונה יותר מן המברך. (תוספות הרא"ש)

• אמן סגולה לפרנסה. שהרי אמן עם 3 האותיות בגימטריה 94, כמנין דמים. (ספרי)

• כל העונה אמן, זוכה לאמרו בסעודה של־לחיות, שנאמר "ברוך ה' לעולם אמן ואמן". (ספרי הנבוך)

כל הנוכחים לענות אמן על־ברכתו שתתקיים, אולם היהודי לא השיב שכן היה באמצע התפלה. החל הפקור לצעק ולילל, כי בגלל העדר עניית אמן של אותו יהודי, לא תתקיים ברכתו החשובה שברך את המלך. מרב כעסו, צוה המלך להרג את היהודי הנכבד, ולגרש את יהודי הארץ. חבר נאמן היה לאותו חסיד, וכשנודע לו על הריגתו הצטער מאד, ולא הצליח להבין מדוע נענש חברו, שהיה איש צדיק וחסיד, בענש כה קשה. לבסוף התגלה אליו חברו ההרוג וספר לו, כי פעם ברו בנו הקטן ברבת המוציא על־הלחם, והוא לא ענה אמן על־ברכתו, ומפני שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים פחות השערה, נגזר עליו ענש כה קשה, ובקש ממנו לספר את הדבר בצבור, כדי שכלם יאירו בעניית אמן פראוי. "ועכשו תבין", סים רבי יצחק אבוהב את ספורו באזני אורחו, "מדוע כה חרה לי בשלא ענית אמן על ברכת בני, וכל־כפונתי היתה לטובתך שיתפפר עונך". (דרך משה)

רבי מרדכי תרדה גדולה ופרץ בבכי מר, ולבסוף חמל עליו רבי יצחק ואמר לו: "מוכן אני למחל לך על עונך, בתנאי שפלימיך תספר את המשגה אשר עשית, ותודיע ברבים את גדל חטאו של־מי ששומע ברכה ואינו עונה אמן. וכדי לחזק את־הענין, עליך לספר את־המעשה הזה שאספר לך. בימים שלפני גזרות תתנו", היתה ספרד מלאה ביהודים, ובהם תלמידי חכמים רבים. אחד מהם היה איש צדיק וחסיד, שהיה גם עשיר גדול וקרוב לפלכות. פעמים מספר רצה מלך ספרד לגרש את יהודי ארצו, אך בכל־פעם היה אותו חסיד משפיע עליו לבטל את גזרתו ומפר את־כל גזרותיהם של שונאי ישראל. פעם נודע לאיש, כי המלך שוב מבקש לגזר גזרה קשה על־היהודים, ונסע מיד אל המלך כדי להשפיע עליו שלא יעשה כן. בהגיעו אל המלך, ראה שעומד לפניו כמר נכבד, ובינתים נעמד להתפלל מנחה. באמצע תפלתו, סים הפקור לברך את המלך, וצוה על־

מספר

ספורי צדיקים

אצבעותיו בגוש נקשה בתוך הנוצות. מבלי משים החל לנבר בין הנוצות, עד שלבסוף גלה אבן נוצצת ששוכנת פבד בתוך ערמת הנוצות הממרטות. הוא מהר לנקות את האבן ולהבריקה, ולנגד עיניו התגלה יהלום גדול שהפיץ זהרורי אור לכל עבר. סחורות רבות עברו תחת ידיו של מנשה בימי חייו, אולם יהלומים ואבני חן לא היו בגדר עסוקיו ובקיאותו בטיבן לא הייתה רבה, אבל גם הוא הבין כי היהלום שבידיו שוה סכום נכבד. הוא מהר אל סוחר היהלומים הראשון שהזדמן בדרכו והציג לפניו את האבן. הלה פתח את האבן מכל כוון, הביע את התפעלותו והציע לרכשה בסכום של חמשים דינרי זהב, טבין ותקילין. קבל מנשה את ההצעה בשמחה והודה לה על המתנה היפה שקבל מיד לאחר קיים המצוה בהשלמת המנגן לקדיש. אולם פאשר חזר לביתו וספר לבני המשפחה על מאורעותיו ועל הנס הגדול שארע עמו, החלו הללו לטעון כי יתכן שסוחר היהלומים רמה אותו ואולי יכול היה לקבל על האבן סכום גדול בהרבה ממה שנתן לו, והפצירו במנשה לחזור אל הסוחר ולתבע את הפחיר הפלא של האבן, או לבטל את העסקה ביניהם. מנשה לעמות זאת סרב ואמר: "מעולם לא הפרתי הסכמים ותמיד שמרתי על דברתי. גם הפעם לא אבקש מהסוחר להשיב לי את האבן, ומה יצא הדבר". אך בני המשפחה עמדו על שלהם וטענו שיש פאן מעשה רמיה ולא רדיפת בצע. "הרי זו מקח טעות" טענו, "ומצד הדין מתר לה לדרש את מלוא הסכום הפוגע לה". מנשה שקע בהרהורים, ולבסוף אמר: "הבה ונפנה אל רבנו הגדול, רבי יוסף חיים, וככל היוצא מפיו אעשה". עד מהרה עמד מנשה לפני ה'בן איש חי' וספר את ספרו מתחלה ועד סוף. בסיומו הביט בו הרב בעיניו החכמות ואמר: "מנשה יקרי. זכית לענות חמש פעמים 'אמן' על הקדיש, וחזו"ל למדונו שכל אמן שויו עשרה זהובים. משמים זכו אותך אפוא בחמשים דינרי זהב, כנגד חמשת האמנים שענית. אולם כל זה הם רק הפרות שבעולם הזה והקרון קצת לעולם הבא. לה לביתך כי זה שכרך שאכית בו ב'ישר'". (שבת טיש ב)

ספר רבי זליג ראובן בנגיס ראב"ד ירושלים, כי קבל עדות איש מפי איש, על מנהג מיוחד שהיה לו לרבי חיים מוולוז'ין, שלא לברך ברכה בלי שיהיה לידו מי שיענה אמן אחריה, כפי שנאמר באהר הקדוש, כי מי שמברך ברכה ואין מי שיענה אמן, הרי זה כמו "אגרתא דלא פתיחא", כלומר: כמכתב שלא נפתח. והנה קרה לו פעם בשעה שלאחר חצות הלילה, שהיה צמא מאד ובקש לשתות, אבל כלם כבר ישנו ולא רצה פמוכו להעיר מישהו משנתו לשם כך. לפתע נכנס אחד מבחורי הישיבה שבא לשאל על איזה פשט בגמרא, ורבי חיים ברוך ברפת 'שהכל', שתה לצמאו וברך 'בורא נפשות', ואחר כך דבר עם הפחור בלמוד ונפרד ממנו לשלום. הדבר הסב לרבי חיים שמחה גדולה, וכמוכן שהודה לבחור על שגרם לו לרות צמאונו ולברך לה' תברך. למחרת בבקר, משנכנס לישיבה, נגש אל הפחור והודה לו פעם

שתפוחם של צמד הסוחרים הבגדיים, מנשה חפמי ועזרא בצרי, הייתה שתפוח של אמת. השנים עשו חיל בעסקיהם המשתפים וראו ברכה מרבה בכל אשר פנו. אנשי אמת היו השנים ומעולם לא העלימו זה מזה מאומה וישרם היה לשם דבר. יום אחד, הגיעה אל צמד השתפים הצעה לרכישת אוצר גדול של חפצים עתיקים במקור מיוחד ומוזל. ההצעה קסמה לשנים והם קוו להרויח דרפה סכום רב, ובין הצדדים נקבע זמן נקוב כדי להוציא את העסקה אל הפעל. למחרת היום, יצאו שני הסוחרים אל השוק המקומי, כדי לפגש את סוחר העתיקות ולרכש ממנו את הסחורה. בדרךם עברו על פני בית כנסת קטן, שעמד בירכתי השוק. בפתח בית הכנסת עמד ששון השמש וכשראה את צמד הסוחרים אורו עיניו. "אנא מכפם", פנה השמש התמים בהבעה מתחננת, "יש לנו תשעה אנשים יחד עמי וחסר לנו עשירי להשלמת מנגן לאמירת קדיש. הצטרפו בבקשה אלינו ובזכותכם נוכל לומר את הקדיש בצבור". מנשה ועזרא הביטו זה בזה וההתלבטות הייתה קשה. הם ידעו שגורלה של העסקה כלה מנחת על פי הפואזנים, כי מרב הסבויים שסוחר העתיקות לא ימתין להם וימכר את הסחורה לאחרים שיקדימו אותם. "אני ממש'יך" קרא עזרא בהחלטיות "איני רוצה להפסיד את העסקה הגדולה. עוד היום גדול והמתפללים יוכלו למצא אדם אחר במקומנו להשלמת המנגן". מנשה לעמותו החליט להשאר. החלטתו הייתה איתנה והוא פסע נמרצות אל בית הכנסת הקטן, בעוד עזרא ממש'יך בדרך. "אתה מפסיד ברגע זה את חלקך בעסקה" צעק אחריו עזרא בעקשנות בלתי מסבירת, שלא עלתה בקנה אחד עם השתפוח האמיצה שהייתה ביניהם, אך מנשה היה איתן בהחלטותו. "לא אמיר מצוה כה גדולה ושכר המנגן פלו בשביל בצע כסף" חשב בלבו. עם סיום הקדיש, אץ מנשה הסוחר לדרפו, בתקנה להספיק את העסקה או חלק ממנה, אולם מה רבה הייתה אכזבתו כשגלה, כי עזרא הקדימו, רכש את כל החפצים היקרים והותיר במקום רק מספר גרוטאות חסרות ערך. לרגע התעצב הסוחר, אולם הוא מהר להתחזק בבטחון ואמונה ואמר לעצמו כי שכר המצוה שזכה בה, שוה לאין ערוך מאשר הסחורה כלה. כדי שלא לחזור בידיים ריקות, נפנה מנשה לבדק את הסחורה שנתתה, אולי ימצא שם בכל זאת משהו בעל ערך והנה צדה את עינו פריט עתיקה מקשטת ברקמה אפונתית. משום מה החליט לרכש את הפריט, למרות שהייתה כבר ישנה וחסרת תועלת, והמוכר אף לא דרש בעבורה אלא סכום פשוט. כשהגיע לביתו, בדק מנשה את הפריט וכשגלה כי הנוצות מעטות מדי והפריט אינה תפוחה דיה, החליט לפרם את התפירות שחברו את צדי הפריט, במטרה למלא את הפריט בנוצות חדשות ולגרם לה להיות נוחה יותר. פרים מנשה את התפירות ולצערו גלה, כי הנוצות אבדו מזמן את צבעם ותארים ואין בהן תועלת כלל. "חבל שרכשתי את הפריט", אמר לעצמו, "היא לא שוה אפלו את הסכום הקטן ששלמתי". הוא בקש לזרק את גוש הנוצות שנשר מתוך הפריט, ולפליאתו נתקלו

נוספת על־כך שאפשר לו לברך ברכה בעניית אמן שלו, אבל
הבחור התבונן ברבו ותמה תמיהה גדולה, מתי באתי לרב
בלילה, איפה באתי? הוא לא ידע דבר וחצי דבר מפל הספור.
הדבר היה לפלא, וכנראה שמרב צדקתו של רבי חיים, זמנו לו
מן השמים שליח בדמות הבחור, כדי שייכל לברך והלה יענה
אמן על ברכתו. מיה אנו יכולים ללמד, כי גם הבחור היה כלי
מפאר, כי אם פתחו בדמות שלו כדי להתחפש כשליח משמים,
בודאי שלא היה בחור פשוט, ואכן רבי חיים היה נוהג בו כבוד
גדול. (שאל אביר ויגד)

פעם ישב רבי ברוך פרנקל תאומים מליפניק בעל "ברוך טעם",
בסעדת ברית מילה, ולפתע נתחזק. שאולוהו לסבת השחוק,
וענה סתומות שראה מה שראה בגן עדן העליון. העו אחד
המסבים ושאל: "אף אני רוצה לראות מה נעשה בגן עדן".
השיבו הגאון: "ומי מפריע בעדך? הלא חז"ל אמרו שהעונה
אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן, ענה אפוא אמן בכונה,
ותוכל גם אתה לראות". (אוהל ברוך)

רבי מרדכי גיפטר, ראש ישיבת טלז בארה"ב, עמד פעם לנסע
לניו יורק לחתנת אחד מתלמידיו. באמצע הנסיעה נאלץ
הטיס לנחת בשדה תעופה אחר, עקב סופת שלגים כבדה.
עמד הרב יחד עם שמונת תלמידיו ותרו אחר עשירי למגן
לתפלת ערבית. עמדו להתפלל בצד ואחד מעובדי התחזוקה
שאדם: "מדוע אינכם אומרים קדיש? הרי אני יהודי!" וספר
להם שאביו בא אליו בחלום וכעס עליו מדוע הוא לא אומר
קדיש עליו, ואף הודיע לו בחלום שהוא ישלח אליו מגן יהודים
כדי שייכל להגיד קדיש לעלוי נשמותו. אז הבינו הרב ותלמידיו
מדוע נשלחו למקום שמים למקום מרחק זה, כדי להחזיר נפש
אחת מישראל לאבינו שבשמים. (לקח טוב)

כשהיה האדמו"ר מגור, בעל "פני מנחם", ילד קטן, שחק פעם
בבית הכנסת בשעת התפלה והחמיץ את עניית 'אמן' ו'אמן
יהא שמה רבא'. בסיום התפלה קרא לו אביו בעל ה"אמרי
אמת" ואמר לו: "יודע אתה, בני? בשעה שאדם עונה 'אמן'
הוא מכתיר את הקב"ה בכתר המלכות הנעלה ביותר. אבל
היום, מכיון שהחמצת 'אמן' בקדיש, חסרים בכתרו של הקב"ה
יהלומים אחדים". הילד פינחס מנחם הקטן תלה באביו מבט
רציני, וכל הלילה מרר בבכי מרוב צער, על פי חסר מכתרו של
הקב"ה מספר יהלומים, ודברי אביו הגדול הטביעו בלבו חותם
בלתי־מפחה והשפיעו עליו עמקות עד סוף ימיו. (מלה אחת - אמן)

אדם אחד הגיע אל הגרי"ז מבריסק, וספר בדמעות על־אשתו
שנפלה למשכב לא־עליו, וזקוקה לרפואה. "מדוע באת אל?"
שאל הרב, "עליך לפנות אל הרופאים ולעשות כפי הוראתם".
ככה האיש: "כבר הלכנו לגדולי הרופאים, אולם אף אחד לא
יכל לעזר. פלם אומרים שאין להם אפשרות לסייע, ולכן באתי
לבקש ברכה מהרב". אמר הרב בענוה: "איני רבי פועל ישועות,
אני רב פשוט שישב ולומד, ואין בכחי להמשיך ישועה שלא
בדרך הטבע". פרץ האיש בבכי מר וקרא: "אנא! רחם־נא עלינו,
הרופאים אומרים שהם אינם יכולים להושיע אותנו, וכעת גם
הרב אומר שאינו יכול לעזר. אל־מי נפנה כעת?" נכמרו רחמיו

של־הרב מבריסק על־האיש האמלל ואמר: "אמנם איני יכול
לפעל ישועות, אך אתן לך עצה טובה. ערב שבת היום, ויהודים
רבים טובלים בשעה זו במקוה טהרה לכבוד שבת. לך לשם
וספר לכלם על־המצב הקשה בו אתם שרויים, והרי ישראל
רחמנים בני רחמנים הם וכלם ודאי יצטערו לשמע את צערה,
ובודאי ירחמו עליך ויאחלו לך רפואה שלמה מעמק לבם.
עליך להקפיד לענות אמן על־כל ברכה וברכה, שיפו ברכה
הנאמרת מעמק הלב שאחריה אומרים 'אמן', מסגלת לבקע
שערי שמים, גם אם נעולים הם חלילה". עשה האיש כדברי
הרב, ענה אמן בכונה על־כל ברכה וברכה, ומן השמים רחמו
עליו ונעשו להם ישועות ונפלאות שלא בדרך הטבע והאשה
החלימה בדרך נס. (ש)

אחד התלמידים של המשגיח רבי אליהו לופין, התלה אליו
פעם לנסיעה ברכבת מירושלים לחיפה. משסימו לומר תפלת
הדרך, בקש רבי אליהו את סליחתו ויצא מן־הקרון. לאחר
דקות ספורות חזר, ובקש משוטר שעמד בסמוך אליו לכנס
את־כל־השוטרים. לאחר שאלה נקבצו סביבו, אמר הרב:
"עומד אני עכשו לברך את־ברכת 'אשר יצר'. הטו אפוא און,
וכשאיסי, אמרו פלם יחד 'אמן'". למרות שהשוטרים לא
היו שומרי תורה ומצוות, הסכימו פלם בלב ובנפש חפצה.
קרא הרב את־הברכה בהטעמה ובקול ערב, מלה במלה,
וכשסיים הדהדה בקרון קריאת 'אמן', שנשמעה בלהט מפי
עשרות השוטרים וכל־השוהים במקום שענו בכונה גדולה.
בעבר רגעים אחדים, נשמעה חריקת בלמים והרכבת נעצרה
בפתאומיות. השוטרים מהרו לצאת מהקרון, כדי לבדוק מה
ארע, וכל הנוסעים היו מבהלים ולא הבינו מה קרה. רק לאחר
כמחצית השעה של המתנה מורטת עצבים, חזרו השוטרים
כשהם מרגשים מאד, ועל־פניהם נפרת סערת רגשות גדולה.
השוטר הראשי נעמד וספר בקול רועד: "גלו פצצה על־פסי
הרכבת! אלו היתה מתפוצצת חלילה, איש מנוסעי הרכבת לא
היה נצל, כלנו נצלנו בנס". פלם הפנו מבט אל־הצדיק, היטב
זכרו כיצד הקפיד שכלם יענו 'אמן' על־ברכתו, ועתה הבינו
מדוע בקש לזכות שוטרים רבים ככל האפשר בעניית 'אמן'.
העיד אחד השוטרים, כי די היה בברכתו של־הרב שנאמרה
בכונה ובריאת שמים, כדי להחזירו בתשובה שלמה. (לב אליהו)

בשכונת בודו־פארק שבניו־יורק, התגורר איש יקר ערך ושמו
רבי יחזקאל שרגא הכהן. הוא נודע בזהירותו הרבה בעניני
ברכות, והיה מקפיד לברך את־כל־הברכות בקול רם, כשהוא
הוגה כל־מלה בבהירות, ומזכה אחרים בעניית 'אמן'. תדיר היה
מעורר את האחרים לעשות כן ולברך בקול רם, כדי שייכל
לענות 'אמן' על־ברכתם, וחשש תמיד שמא יחמיץ ויפסיד
אפלו 'אמן' אחד. לאורחיו שהיו באים לביתו, היה מגיש מזון
ושתיה, והיה מבקש מהם לברך בקול רם כדי שייכל לענות
'אמן' על־ברכתם, וגם בבית הכנסת היה עונה 'אמן' על ברכות
המתפללים, כך שמדי יום היה עונה 'אמן' מאות פעמים!
כאשר הזדקן ונחלש, היה תמיד מבקש שיניחו ליד מטתו
עוגות או פרות, כדי שמבקרו יוכלו להתכבד ולברך ולזכותו
בעניית 'אמן'. היו פמה אנשים שהעירו לו, כי אולי הוא מגזים
בהקפדתו לענות אמן, אך הוא השיב להם בפסקנות: "אינכם

יכולים לשער את ערכה של עניית אמן אחת, שבכחה לבקע רקיעים ולקרע גזר דין! רבי יחזקאל שרגא הכהן זכה להאריך ימים ושנים טובות, והלך לעולמו בשיבה טובה בגיל תשעים ואחת. בהשגחה פרטית חי כמגן הגימטריה של 'אמן', שהוא צ"א. (אמן)

ספר המגיד רבי יעקב גלינסקי, על גיסו רבי זלמן אסטולין, שעלה ארצה אחר שנות יסורים ותלאות בברית המועצות, והגליה לסביר הרחוקה, כשהוא מנתק מפלאפשרות של תפלה בצבור, שמיעת קדיש ועניית אמן. עם הגיעו ארצה, התאכסן תחלה אצל גיסו, ובבקר הלך לבית הכנסת הגדול לתפלת שחרית, כשהוא מדדה בקביו וצהלתו על פניו. אולם השעה מתאחרת, ורבי זלמן אינו חוזר. החלו לדאג לשלומו, ופנו לחפש אחריו. והנה מצאוהו בבית הכנסת, עומד במסירות נפש על רגליו החולות, ומקשיב למנגינים נוספים כדי לשמע עוד קדיש, עוד קדשה ועוד עניית אמן. תמה רבי יעקב ושאלו: "רבי זלמן, וכי יום הכפורים היום?" אולם גיסו השיב בהתפעלות: "הרי יש לי הזדמנות כה יקרה לקנות מאות פעמים של עניית אמן ויהא שמה רבא, בשעה קלה. והרי כשהייתי בסביר, עברו עלי ימים ושנים, ולא הזדמנו לי לענות אמן אפלו פעם אחת, ואיך תרצה שלא אעמד פאן ואזקה באוצרות כה גדולים?" (נוטרי אמן)

לאחר עליתו של רבי מנחם מנדל מויטפסק לארץ ישראל, התבטא פעם ואמר: "כל זמן שהייתי מתגורר בגולה, הייתי משתוקק להתפלל כראוי תפלה אחת לפני אבינו שבשמים, אולם מאז פאתי לארץ הקודש וחשתי באויר המפכים של ארץ ישראל, ראיתי כי להתפלל תפלה כראוי הוא דבר בלתי אפשרי, והלואי שאזקה לפחות לענות אמן כראוי". (הנהגות צדיקים)

ספר ה"שפע חיים" מקלויזנבורג, כי בהיותו פלוא במשך השעה חדשים במחנה רכזו בתקופת השואה, היה רואה תמיד מול עיניו, פלג מים זכים שאמרו מעבר לגדר. עיניו יצאו וכלו אל המים, אלא שהגדר הייתה מחשמלת, ומי שנגע בה היה מתחשמל למות. "התפללתי כל אותם הימים הארפים לקב"ה, ובקשתי ממונו שיזכה אותי לברך לפחות פעם אחת, על מי המעיין החיים", ספר הרבי, "וברגע שציאתי לחרות

והשתחררתי מהמחנה הארוך, רצתי בתשוקה אדירה אל פלג המעיין כדי לטבל בו, ולהרוות את צמאונני ממימי הזכים. וכאזנה ברכת 'שהכל' נלהבת ועלאית שברכתי בהתרגשות טרם שתית המים, לא ברכתי מעולם, והלואי ואזקה עוד פעם אחת בחיי לברך ברכה בהתרגשות כזו". (לפיד האש)

ספר בנו של המגיד רבי שלום שבדרון, כי אביו היה מדבר תמיד על החשיבות הרבה להזהר לענות אמן, ואמן יהא שמה רבא פראוי, ורגיל היה לספר מעשה זה ששמע מאחד מדידיו, רב חשוב ונשוא פנים. בשכונתו של הלה, התגורר אדם אחד שאזכה לשוב בתשובה שלמה, והחל לדקדק במצוות קלה כבחמורה, קבע עתים לתורה והשתתף קבוע בשעורו של אותו רב. יום אחד, עבר הרב ברחובה שלייער, וכשעבר ליד חנותו של הספר המקומי, ראה לתדהמתו את אותו בעל תשובה יושב בפנים, והספר מגלח את זקנו בתער. נבהל הרב והתחלחל, אך כדי שלא לבייש את האיש, המתין שעה ארפה עד שיצא החוצה. ביציאתו, פגשו הרב והוכיחו על שהוא מגלח את זקנו בתער, ועובר על פמה אסורים חמורים מן התורה. הביט בו בעל התשובה ואמר בתמימות: "ראה, אני הרי לא גדלתי מנעורי על ברפי התורה והמצוות, ולכן אין לי ידיעה ברורה במצוות קלות וחמורות. אולם רואה אני בבית הכנסת, שעל הכתלים תלויים שלטים באותיות מאירות עינים, ובהם אזהרות חמורות על החשיבות של עניית אמן, ואמן יהא שמה רבא בקול, ומאידך על חמור השיחה בעת תפלה ובאמירת קדיש. והנה אני רואה אנשים רבים שפזולזלים בדרך, אינם עונים אמן ומשוחחים בתפלה. ולכן חשבתי לתמי, כי יש אסורים רבים שהם בגדר חמרה ואין צריך להקפיד עליהם, וכשם שרבים אינם מקפידים על עניית אמן כראוי, כך איני מקפיד על אסור גלוה בתער". מובן, כי הרב הזדעזע לשמע הדברים, ומהר לשבר את אזונו של האיש על חמור הענין של אסורים מן התורה, אולם לא היו מלים בפיו כדי להסביר כיצד אנשים פזולזלים באסורים כה חמורים של עניית אמן ושיחה בטלה בתפלה. ומכאן היה רבי שלום שבדרון מוכיח ואומר, פמה צריכים אנו להזהר במעשינו, כדי שלא יבואו אחרים ויכשלו בגללנו באסורים חמורים, ובפרט בעניית אמן שענשה גדול, ומאידך שכרה רב מאד. (כתר מלכה)

ממלכה

יהודי פקח, שהגיע לאמריקה לנסות בה את מזלו, הלך לבית הכנסת ובקש לירד לפני התבה, שכן יום פטירתו של אביו היה אותו היום. מיד עטו עליו כמה מן המתפללים וגרשוהו מן העמוד, ואחד מהם ירד במקומו לפני התבה. נסה האיש את מזלו בבתי כנסיות שונים עד שגלה, כי רבים להוטים שם אחר העמוד ומחזיקים את עצמם חזנים מפלגים ומיטיבי נגן, בעוד שגורזם נחר וקולם צורם בקול העורב. נענה האיש במר נפש ואמר: "אין כל תמיחה בכך, שהרי כך היה גם ביציאת מצרים. רק עברו בני ישראל את הים, ומיד נאמר בהם אז ושייר..."

במוצאי שמיני עצרת, בא החזן של העיר פרנקפורט אל רב העיר רבי אברהם אביש, והתברר בפניו: "ראה נא כמה גדול פחי וכמה מקבלת תפילתי במרום. שהרי בשעה שהתפללתי היום תפלת גשם, התקדו השמים בעבים וגשם עז נתד ארצה". מפיון שהפיר רבי אביש זה מכבר בטיבו של חזן זה, וידע שהוא קל דעת ומזלזל במצוות, עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפיניחם, אמר לו בבטול: "אל יגבה לבך עליך, שהרי אנשים כמותך הורידו כבר לעולם בדרו של נח כאשר מלאה הארץ חמס, לא רק גשמי ברכה ונדבה, אלא גם מבול של ממש..."

פתגם שגור בפי העולם כי החזנים טפשים הם, ודורשי רשומות היו אומרים, שחזן ראשי תבות 'חזנים זינען נאראנים' (חזנים הם טפשים), ואף חשבו ומצאו שתבת נגן עולה במספר קטן שטות. שאלו פעם את רבי משה מקברין מהיכן ראיה לכך מן התורה? והשיב: בפרשת נצבים כתוב: "בפיה ובלבבך לעשותו", הרי לנו שהיכל הזמרה "בפיה", קרוב הוא להיכל היראה והתשובה "בלבבך", והרי החזנים שרויים בהיכל הנגינה ויכולים הם בדלוג אחד לעבר ולהפנס אל היכל התשובה, ואם אינם עושים זאת - ודאי טפשים הם...

שמירת הלשון

לצאן קדושים

דבר הלכה:

המתפרנס מן הצדקה, שאומרים עליו כי אינו נצרך

אם מספרים על אדם המתפרנס מן הצדקה כי אינו נצרך, אסור להאמין לדברים, ותכבים להמשיך ולתמך בו עד שיתברר הדבר לאחר בדיקה יסודית.

רדם, נא ה' א- להינו על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך, ועל הבית הנדון והקדוש:

כאיל תעריג על אפיקי מים, כן נפשי תעריג אליך א- ליהים. צמאה נפשי, לא- ליהים לא- ה', מתי אבוא, ואראה, פני א- ליהים:

המול על מעשיך, ותשמח במעשיך, ויאמרו לך חוסיד, בצדקך עמוסיד. תקדש ארון, על כל מעשיך, כי מקדשיך, בקדושתך קדשת, נאה לקדוש, פאר מקדושים:

אין עריך לך ה' א- להינו בעולם הזה, ואין וולתך מלכנו, לתי העולם הבא. אפס בלתיך גאלנו לימות המשיחית, ואין דומה לך מושיענו לתחיית המתים:

מאת: הרב יעקב חיות

ו-ה אכסף נעם שבת המתאמת ומתאחדת בסגלך. משך נעם וראתך לעם מבקשי רצונך. קדשם בקדשת השבת המתאחדת בתורתך. פתח להם נעם ורצון לפתוח שערי רצונך: היה הנה שמור שומרי ומצפים שבת קדשך. כאיל תעריג על אפיקי מים כן נפשי תעריג לקבל נעם שבת המתאחדת בשם קדשך. הצל מאתרי לפרש מן השבת לבלתי תהיה סגור מהם. ששה ימים המקבלים קדשה משבת קדשך. ומהר לבם באמת ובאמונה לעבדך: ויהיו רחמיך מתגללים על עם קדשך. להשקות צמאי חסדך מנחם היוצא מעדן. לעשר את ישראל בתפארת המפארים אותך (יום שבת) על ידי שבת קדשך. כל ששה ימים להנחילים נחלת יעקב בחורך: השבת נעם הנשמות. והשביעי ענג הרוחות. ועדן הנפשות. להתעדן באהבתך וראתך. שבת קודש נפשי חולת אהבתך. שבת קודש נפשות ישראל בצל כנפך יחסינו. ורנן מרשן ביתך:

Four boxes with decorative borders containing text: להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999; להצלת נתיאל יעקב גולית בלוקת הי"ו; להצלת נדוראי וליאוו בני שולח הי"ו; להפאת ההצלות אמישי כן מרגלית הי"ו; להצלות פנחס ואוראל כחן הי"ו; להצלות הילדים איליא, אליה, ואודי הי"ו.

Table with 10 columns and 1 row of names: משה אלוו, הרב שאול, אסור רבי, צביה בנינים, כמונה, הדר ז'ל בת, יוסף, יוסקטוריה, תמר, חן [תנח], שוכר בת, שולח ואמיר, משה אלוו, הרב שאול, אסור רבי, צביה בנינים, כמונה, הדר ז'ל בת, יוסף, יוסקטוריה, תמר, חן [תנח], שוכר בת, שולח ואמיר.

רוח ה' נתיחם בני עדן הם וכל בני ישראל השוכבים עינם בכלל הדחמים והסליחות. וכן יהי רצון ונאמר אמן. ת.ג.צ.ב.ה.

היגיון משפחתי

עם פסגן דאנא רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

♦ המורה הסתובב והמטוס פגע בפניו ♦

בזמן שנהג כצדיק אמתי, ובחר לספג את הגערות בשתיקה, על מנת שלא יתגלה קלונו של התלמיד שהטיס את המטוס.

כשדמעות בעיניו בקשתי את סליחתו. חיים אמר שהוא סולח. המשכתי להתחנן: "אנא תמחל לי בלב שלם", והוא אמר: "אני מוחל באמת ובלב שלם".

והנה, מסיים התלמיד, באותו זמן היה חיים בן שמים עשירה, וכעת, לאחר שחלפה שנה, הוא כבר בר מצוה, והתעוררתי: עתה בימי התשובה והדין - האם עלי לשוב ולבקש ממנו מחילה, שהרי קטנים לאו בני מחילה הם, או שמא כבר חלה מחילתו?

תשובה: דעת הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל (החוט שני)

יום כפור עמ"ק"א, שמחילת הקטן מועילה, ואף על פי שבדיני ממונות אין מועילה מחילתו של קטן, ויכול הוא לחזור בו, מכל מקום לגבי חטא שביין אדם לחברו, שענין המחילה הוא מה שמסיר את הקפדתו מלב, מועילה המחילה גם בקטן. והוסיף שבמה שמפיס את הקטן, נחשב הדבר כ'תשובת המשקל' על מה שחטא כנגדו, ומתכפר עונו על ידי זה (והביא שם בשם החזו"ן איש שקער ענין הפיוס הוא שעל ידי זה שמכניע את עצמו לבקש ממנו מחילה, נחשב הדבר כ'תשובת המשקל' על מה שחטא כנגדו).

אולם הובא בשם מורי חמי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל (אשרי האישי ח"ג פ"כ אות ד'), שאדם שפגע בקטן, אין מועילה מחילת הקטן, שהרי קטן אינו בר מצוה והוסיף שמכל מקום יבקש ממנו מחילה בקטנותו (מפני המגנה), ולקשיגדיל, יבקש שוב. כדברי מורי חמי שמעתי גם בשם מרן הסט"פ זצ"ל. וכדאי לחפש לשיטת הסט"פ זצ"ל, ולבקש מחילה מהתלמיד פעם נוספת.

לסכום: יש לחזור ולבקש מחילה מהגיד שנהיה בר מצוה.

תלמיד בתלמוד תורה מסים שגר אל הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א את השאלה הבאה בעשרת ימי תשובה:

לפני כשנה רשמתי על גבי לוח הכתה טבלה ארכה, ובקשתי מהתלמידים להעתיקה. סימתי את כתיבת הטבלה, וברגע שהסתובבתי לעבר התלמידים, פתאם התנגש ישירות בפני מטוס מגר.

פני האדמו, ואבדתי קצת את העשתונות. מבטי נפל על אחד התלמידים, חיים שמו, שחינך נסוף על שפתיו, והיה נראה שהמטוס הגיע מהכיוון שלו. התקדמתי לעברו, ואכן הבחנתי שהמחברת שלו ריקה (לאחר שבקר דקות ארוכות העמיקי התלמידים מהלוח).

הובחנתי אותו על המעשה הנופתי בו. חיים הסמיך והחזיר קליפות. עיניו נשטפו בקמעות.

משום חמרת המעשה, ולמען חנוכו וחנוך הכתה פלה, הוריתי לחיים: "קום ולך הביתה, תחשב על מה שעשית ויחזר מחזר טוב יותר".

התלמיד יצא והלך לביתו.

והנה, בתם השעור, נטלתי את מטוס הנגר שהיה מנח על שלחני, ולפתע הבחנתי שבין קפולי המטוס כתובות מלים. הקפולים ישרו, והצטרפתי לגלות את הכתוב על גבי הנגר: "שלומי, תבוא אלי הביתה היום בארבע דניאל".

מהרתי לפנות אל דניאל, לקחתי אותו למקום מסתר ובקשתי שיגלה לי את האמת, מי הטיס בשעור את המטוס. הוא השפיל את עיניו, והודה שהוא אחראי למעשה, "פונתי את המטוס לעבר שלומי, אף פתאום הגיע משב רוח והמטוס שנה כוון...".

עכשו מהרתי לביתו של חיים, על מנת להתנצל בפניו על שפגעתי והעלבתי אותו בצורה קשה ביותר, בו

מנוחה לשיבת

אורי וספר אשדוד

מעלת בעל התשובה

שני אחים נערים שובבים בילו את זמנם בבטלה - האחד קנה לעצמו מזון ומשקה ואכל ושתה לשובע נפשו, ואילו אחיו הסתובב עד שטיפס על שולחן, ונפול ממנו ונחבט בחווקה.

כאשר שמע אביהם על מעלליהם העניש אותם כהוגן.

לבסוף נכמרו רחמי האב על הבנים, וברצותו לפייסם נתן לראשון מטבע, ולשני - שני מטבעות.

התמרמר הראשון ופנה אל אביו בשאלה: מדוע קיבלתי רק מטבע אחד, ואילו אחי קיבל שניים?

"אחייך" - ענה האב - "לא רק שהחטיסר כאשר נפל מהשולחן, עוד הכיתי על לחייו, לכן קיבל שני מטבעות ועוד אתה בילית בנעומים, אכלת ושתיית, אלא שלבסוף נענשת, על כך קיבלת רק מטבע אחד".

כן הוא גם הנמשל: אמר המגיד מדובנא, בעל התשובה - מעלתו גדולה, כי צערו כפול ומכופל, הראשונה בזמן שאדם חוטא צערו רב, ולאחר מכן בשבוע מחטאו שוב עולה לנגדו רוב חטאיו והוא מצטער ובוכה בכי רב...

לכן אמרו חז"ל במסכת ברכות (דף ל"ד) "אמר רבי אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדים".

שבת שלום!

הצטרפות למורה זה בנו למייל: 0732224999@gmail.com

שירים חסידים

כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתנה ולו ירעד ער עולם. לך אתה את הארץ הזאת. וברך כל מיני תבואתה לטובה ותן ברכה על פני האדמה. כי אתה הוא מלך מלכי המלכים, מלכותו נצח, נוראותיו שיהו, ספרו עזו, פארוהו צבאיו, קדוהו, רוקמוהו. רון שיר ושבח, חוקף תהלות תפארתו.

באהל הנמחה בברי מעלה: מראה כהן. בכרקום היוצאים מויו החיות: מראה כהן. כגדלי גרילים בארבע קצוות: מראה כהן. כדמות הקשת בתוך העגן: מראה כהן. אמת מוח נהדר היה כהן גדול, בצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום בלי פגע.

ותים עלינו ועל כל ישראל, ואכרו אמן. יהי החדש הזה. מנבואת אבי תזוה. וישמע בבית זה. קול ששון וקול שמחה. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. כי השביע נפש שקטה, ונפש רעבה מלא טוב. יחד יהוה, כולם קדושה לך ושלשו. ימים על ימי מלך חוסף שנתויו כמו דר ודר. יערב נא שיהי עליך, כי נפש תערג אליך.

בנה המקדש, עיר ציון תמלא, ויש נשיר שיר חדש, וברננה נעלה. וברך ה' מציון, וראה כטוב ורושלים כל ימי חייך. וראה בנים לבניך, שלום על ישראל. ויהי רצון קדמך דתפתח לבאי בארצותך ותיהב לוי בנין ויתשלים משאליו דלפני, ולבא דכל עמך ישראל לטוב ולחיים ורושלים אמן. ויהי שלום רבא מן שמיא.

<p>להקדשות ניתן לפנות למשרכת 073-222-4-999</p>	<p>להקדשות ניתן לפנות למשרכת 073-222-4-999</p>	<p>להקדשות ניתן לפנות למשרכת 073-222-4-999</p>	<p>לעילוי נשמת אורה שאשר בת ניסים מלמד ע"ה הנצב"ה</p>	<p>לעילוי נשמת מארי שלמה שאשר בן מארי סעודי שאשר זצ"ל הנצב"ה</p>
--	--	--	---	--

רחל תקוה	יאר בן רחל	יצחק הרוש	סימי טפירו	שמעון בן	מאיר וגנור	מיכאל בן	לוי בן	חיים בן	שלום ביוטן	חיים ויאזה	בלה בלוטה	הרב יוסף בן
בת גאמילה	תמוז ז"ל	בית גאמילה	בית גאמילה	זרה	ז"ל בן אמבר	מיכל ז"ל	שלמה	מרים	בן סוליקה	כח ז"ל	לילי למשפחת זלוף	חיים קרוני

בן המלך

מורשתו של מורטארה

ה' אלול

מה אכפת לי אם הם כותרים להיות יהודים, למה הדבר מרגיז אותי כאן? אישיו כל כך ולא נתנו לי מנות, למה אני נוקט בכל אמצעי כמו חטיפה ואיומים כדי להוכיח את הדת שאני מאמין בה? אם הדת שלי היא האמת אז האמת תתגלה לבד?

כאן בא הנסיך רודולף והצמיד אותי בלבי, כנראה כבר מפטירת אמי

אור האמת נוצץ בעיניך. אתה יודע מה היא הדת הנכונה. אתה יודע שהסכה שהם להוטים כל כך ל'כבות' אותנו, לגדר עלינו גזרות, להעביר אותנו על דתנו היא משום שכשהאור האמיתי דולק, כל הדיכויים כבים למוול.

שנינו - אתה יהודי אשר הכרת להתנצר ואני כגוי אשר התגיר

חשום בעצמותינו הישב את האמת הזו.

צורתי לנסיך ולאחיו להמלט מצפוני הכנסייה.

אז מה אדגאדו?

האם תבחר באמת או תמשיך לדבק בשקר?

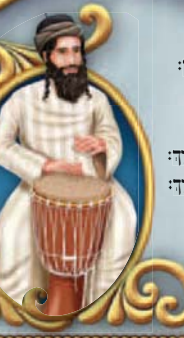
זה היה אז... כאשר עמדתו סוף סוף על פועתי. כל אותן שנים מבוכות דמעותיהם של הורי...

הכל צף ועלה לי... ולראשונה מזה שנים קראתי שוב קריאת שמע.

בלבי חזרתי להיות יהודי מאמין

- רבנו הגדול יחידו אדמו"ר
- רבנו הגדול רש"י סטערנ
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק
- רבנו הגדול יחידו סאד פאלק

שירי רחמי

קריה ופהפיה משוש לערדו, עיר נאמנה, את, למלךך ושירך: יום אוקרה יפעת רבת נבואך, לך בלחה נפשי לשכן חצירך: ומו ותגני נא אעוף כמו יונים, אשך אבנדך, אחון עפרך: לא שקפה נפשי, מיום נודר רעה, מיום גלות בנים, מבית מנורך: נראה כשמתך, כימי שנות עולם, עת בוא ישועתך, לבנות נדרך: אפיל תחנתי לפני ארון עולם, יקים שערך, יבנה דבירך: אז תשמחי לעד וכסת תשבי, יריב שלום בנדך, מכל עברך:

לפלת הרמון, אדמה רקתך, מנכה הארמון, גבוהה קומתך, ומר עם קבטון, ופחיון מביתך, גבוה עינית, ללבי אסרו: לעיני היונים, אדמה עיניה, כמו חוש השנים, דמות שפתותיה, לויפה עם עונים, ובורך צורית, לבבי ולבבה, באהבת נקשרו: דברה שמעתי, וקולת הערב, עדי עפר שחתי, ובלב אש צורב, וכמת נדמת, והנה קול ערב, וירידי התאפק, ורחמי נכמרו: לבנה כסתר, מאורה כחמה, מרלית מתר, אלי נבעת רמה, אני ארבה מתר, תנו לי העלמת, לבבי עם רוחי, בודה נחפרו: תכצלת שרון, ושושנת עמק, נטות הגרון, ועלי התחמק, ותביא התרון, ללבי הנמק, רמת הביאו, לממתי ורו:

ובכן שמך יצילי, בקרב עמך, המשלישים תמיד, קדושתך. דר הכרובים, נא שעה, שיה אנשי, קורא ומתחנן, לבו, קרשך: הנח לך מול, זכרך, יאות שבת, ומתללים: אנו, לתפארתך: **אנא, אנא, אנא ה' הושיעה נא הושיעה נא הושיעה נא** הבליתך נא

אודה לך א-י הו, ואניד נדך, נורא וגשנב, אין ערוך נפשות ברואך, חצובים אנדך, כולם יהודון ויכבו, לשמך: יושב ברום עולם, א-לוח בעלם, אין א-אמת בלחה, ובלעדיך, דובר צדקות את, וכל מפעלך, משתחיים עני, הרים, רגלך:

<p>להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999</p>	<p>לעילוי נשמת אליהו ישעיהו בן אסתר ז"ל ב"ב"ע ט"ו חשוון ה'תשפ"ד</p>	<p>להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999</p>	<p>לעילוי נשמת אורי דנינו ז"ל בן עינב ה"ו</p>	<p>להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999</p>
--	---	--	---	--

הנו עליה בת אסתר	רחל בת חנה	עזריה בן סעדה	שאול (שלום) בר סוליקה אלכא	אברהם בן עישה	רובידה בת חביבה ושרנה בת רבדה קדוש	סעדה מלי בת שבעה חלפי אלפונסו בן זמורה	איליקום חיים גיצעל בן חשה	איתן הלל ז"ל בן מנחם ה"ו	יעקב בן תמו ומחל בת אטו	יוסף בן רחל	שושה יסמנה בת יעקוסה ואברהם בן מנחם	בלחה מתייתרו בת אסתר	בן ציון עגיב ז"ל בן רחל
---------------------	---------------	------------------	----------------------------------	------------------	---	---	---------------------------------	--------------------------------	-------------------------------	----------------	---	----------------------------	----------------------------

תקציר: אדגארדו מספר כיצד אמו נשארה לצדו על אף החלטתו העקשת שלא לחזור ליהדותו, עד סוף ימיה. בהנהגת אדגארדו והילדים הנמלטים עדין בדרך העוקפת לגבול. הדרך מאוד מאתגרת והילדים מבקשים לתת לעצמם ולאדגארדו החולה מעט מנוחה וחם. בינתיים, אדגארדו ממשיך לספר כיצד התחולל בו שנוי מאז שפגש בנסיך היהודי באוסטריה.

אך צינה של הכנסייה היתה אחרי בכל אשר פניתי. ידעתי כי הם לא יתרו עלי ללא מאבק אחרי שהשקיעו כל קר הרבה מאמץ ואחרי שנלחמנו כל קר הרבה כדי להמיר את דתי.

וכך עברו להן השנים כשאני נקרע בין אמונתי לפתאי. משחק התול ועבר עם הכנסייה

ידעתי כי אם אצא בפומבי כיהודי הם יקלאו אותי שוב באחד המזורים שלהם ו"אזכה" שוב לשיטופותיהם עד שאתיאט.

כל בני משפחתי כבר נפטרו אז ולא היה לי למי לפנות. בסתר התחלתי להתפלל לסודור, לשמר שבת, אך למראית עין נותרתי כמה נסיתי להמלט מספר פעמים לצרים קטנות ולא ידועות באירופה ולהתחיל את חיי כיהודי, אך ידה של הכנסייה תמיד השיגה אותי והשיבה אותי אל המנזר.

אוי, זה כל כך עצוב. אז אתה בעצם יהודי - כמו האנוסים בספרד.

כל זה עד שפגשתי אתכם והבנתי שמשמים נשלתתי להציל אתכם.

האלטו אני שומע קולות שם בין העצים. נדמה לי שאני רואה אש! מי שם?

שוב כדאי שנוזו, אנחנו כבר קרובים לגבול...

המסעור יבוא אצלנו

אילת חן בגלות הסמכני, ובליצה בתוך חיקה מלוני: לבוס ויעה אני תמיד מווסקן, ונתערב תמיד ויעה בייני: שתרו דודים לעופותי ושכרו, ותעירו לשכל העיוני: בתהכל בת מלכים חכבורה, ושולחנה מווסקן להמוני: וכן הפריד לכל רעים ודודים, אבל דודי באהבה וקרני: וקשר חן וחסד עלי גברת, כמעגל חן וחסד ימשכני: מפרשו בעגן עבי שחקים, לרעיתי והיא תפיק רצוני: שעריה המשים הם קבועים, וזות לאה בבניה הסערי: העורר אהבת רחל לבנים, בסוד מלכות עשורית העלני: א-להים חיש לעמך ושועה, בעת רבון התחצת את גרוני: שליומי לב ברוב שלום המוכב, בני אש הם, סעילת אב המוני:

שירי רימן

אהבת הדסה עלי לבבי נקשרה, ואני בתוך גולה פעמי גולהיים: לו יש רשות לי אעלה אתחברת, תוך שערי ציון אשר הם נהללים: שתריתי וערבית בת גויים אוקרה, לבי ורעיוני כחשק נבחרים:

בנעים זמירות מגדוד אתעוררה, ואני ורעיתי גרנת גולהיים: בינו ערת קרש בשירה הקרה, תהן והכלה בחפה נבחרים: זה יום שמחות לאמה וקרה, כי היא ודורה חן וחסד גוקלים:

יתרו עלי שלחן וכוס דודי קרא, וזמן שרדינו וכל הנסגלים: מבוס ישועות אשמחה ואומרת, אוציא לכל סודי ואשיב שואלים: שם טוב למשמילים ברעה ושרה, כי הם עלי יצרים: בודאי מושלים:

הגאון ר' יחזקאל לנדא
הגאון ר' שלום שיעבי
הגאון ר' יעקב טראב מסכתאי
הגאון ר' בני יהודה ארטי
הגאון ר' יחיאל בוזבוט
הגאון ר' עבי יהודה קוק
הגאון ר' סעדיה בן יוסף

לעילוי נשמת ר' אהרן משה סניטור, נלב"ע ה' טבת ה'תשס"ב תשנ"ה

לעילוי נשמת ר' אליעזר טויוס, נלב"ע ה' שבט - תשנ"ה תשנ"ה

לעילוי נשמת ר' אהרן משה סניטור, נלב"ע ה' שבט - תשנ"ה תשנ"ה

לעילוי נשמת ר' אהרן משה סניטור, נלב"ע ה' שבט - תשנ"ה תשנ"ה

גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם

רקע והקדמה

התקופה בה מתרחש ספורו של גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם, היא תקופת חרבן בית המקדש הראשון. הבית הראשון נחרב ביום ט' באב בשנת ג'של"ח (3,338 לבריאת העולם). בשנים שקדמו לחרבן הבית היה עם ישראל שרוי במלחמות קשות, מצור של שנתים וחצי על ירושלים, נהרות של דם יהודי שנשפך ואלפי יהודים שהגלו מהארץ על ידי צבאו של נבוכדנצר הרשע מלך בבל.

המצב הנפשי של עם ישראל באותה התקופה היה קשה מאוד, המלחמות האכזריות בארץ גבו מחיר דמים נוראי, שגרם להמון אלמנות, יתומים ושכל. הבבלים לא הסתפקו בכך, ובכדי לשבור את לבם של היהודים הם החריבו ערים שלמות על יושביהם, ועל הדרך גם הרסו את הפלפלה בארץ, ולבסוף לאחר שפרצו את חומות ירושלים (בתמוז ג'של"ח), נכנסו לעיר והתפרעו בה בחמת זעם, רצחו, הרסו ושברו כל מה שנקרה בדרךם, עד שביום ט' באב העלו באש את בית קדשנו ותפארתנו.

נלמד יחד על גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם, על פי דברי הנביא ירמיהו (פרקים ל"ט - מ"א) ומדברי חכמינו ז"ל בגמרא (ראש השנה י"ח, נדה ס"א) והמפרשים שם.

גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם

בהוראתו הישירה של נבוכדנצר אל שר צבאו נבוזראדן, הגלו אלפי יהודים לבבל. אמנם הארץ לא נשארה שוממה לגמרי, כי נבוכדנצר רצה לשקם אותה, ולכן השאיר נבוזראדן בארץ פמות קטנה של אנשים שבורים ורצוצים, עניים וחלשים. מהאנשים האמללים האלה הוא לא חשש שימרדו בו, והוא נתן להם שדות וכרמים כדי שיתחילו לשקם את הארץ, ועליהם הוא מנה למלך את גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם.

גם ירמיהו הנביא נשאר בארץ, למרות שנבוזראדן הציע לו לבוא איתם לבבל, ירמיהו העדיף לחבר לגְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם שישב במצפה (סמוך לירושלים), ולהשאיר עם שארית הפליטה שבארץ.

השמועה על מנויו של גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם התפשטה אט אט, ויהודים שברחו והסתתרו בשדות מפני המלחמה התחילו להתקבץ אליו, גם מעט יהודים שברחו אל עמי הסביבה חזרו ובאו, וגְּדֻלְיָה חזקם ועודדם להתחיל לשקם את עצמם ואת עריהם.

מי שלא השלים עם מנויו של גְּדֻלְיָה לשליט, היה אדם מזרע המלוכה בשם ישמעאל בן נתניה. הוא קנא בגדלתו, ובעלילס מלך בני עמון הסית אותו לרצח את גְּדֻלְיָה.

יוחנן בן קרח מנסה להציל את גְּדֻלְיָה

המידע על כך שישמעאל בן נתניה מענין לרצח את גְּדֻלְיָה בֶּן אַחִיקָם, הגיע לאזניו של יוחנן בן קרח. יוחנן היה איש צדיק שפרח בזמן המלחמה עם קבצת חילים והסתתר בשדות. וכעת הם הגיעו אל גְּדֻלְיָה כדי לעדפן אותו במזומה ולנסות להציל אותו. וכך הם אמרו לו: "הידע תדע כי בעלילס מלך בני עמון שלח את ישמעאל בן נתניה להכתף נפש". אבל גְּדֻלְיָה לא האמין להם. הוא לא הבין מדוע שמישהו ירצה לרצח אותו, הרי הוא לא עשה רע לאף אדם, הוא גם לא השתלט על שארית הפליטה, אלא נבוכדנצר מצדו מנה אותו על העם הנותרים.

יוחנן ראה שגְּדֻלְיָה לא מוכן לקבל את המידע על הסכנה הקרובה, והוא חשב שמא גְּדֻלְיָה לא רוצה להרג את ישמעאל בן נתניה, כדי שלא יראה כביכול המלך הורג אדם בלא משפט, ולכן הוא הציע לגְּדֻלְיָה שהוא בעצמו ילך אל ישמעאל ויהרגוהו בסתר, שהרי "הבא להרגך השכם להרגו".

יוחנן אף הוסיף שהסכנה אם גְּדֻלְיָה יהרג היא לא רק אישית אליו, אלא לכל שארית הפליטה הנותרים בארץ, שכלם יפחדו ויברחו מהארץ. כי אתה המשענת האחרונה לכל אותם יהודים אמללים, ואם אתה תהרג, "ונפצו כל יהודה הנקבצים אליה, ואבדה שארית יהודה".

אך למרות האזהרות וההסברים של יוחנן ואנשיו על הסכנה הצפויה, סרב גְּדֻלְיָה בן אחיקם לקבל את דבריהם ואמר ליוחנן: "אל תעשה את הדבר הזה, כי שקר אתה דבר אל ישמעאל". אני לא מאמין לך שישמעאל רוצה להרג אותי, ואני מצוה עליך שלא תהרג אותו.

הרצח האכזרי

ג' בתשרי - יום לאחר ראש השנה (שנת ג'של"ט), חלפו להם פחות מחדשים מאז שרפת בית המקדש ומנויו של גְּדֻלְיָה בן אחיקם למלך, והנה ישמעאל בן נתניה ואתו עשרה אנשים הגיעו מארץ בני עמון אל המצפה לבקר את גְּדֻלְיָה בן אחיקם.

גְּדֻלְיָה קבלם בסבר פנים יפות וערך לכבודו של ישמעאל סעודה. עד כדי כך הדר גְּדֻלְיָה מלבד כל חשש מישמעאל, ולא האמין לשמועה שהוא מענין לרצח אותו. תוך כדי הסעודה קמו אנשיו של ישמעאל והכו את גְּדֻלְיָה בן אחיקם, אחר כך נגש אליו ישמעאל בן נתניה בעצמו ורצח אותו ברשעות ואכזריות. ישמעאל הרשע לא הסתפק במעשהו הנפשע, אלא רצח גם את כל היהודים שהיו עם גְּדֻלְיָה, וגם את החילים שנבוכדנצר השאיר עם גְּדֻלְיָה.

למחרת (יום ד' בתשרי), דבר הרצח הנפשע עדין לא התפרסם, כי ישמעאל הרג את כל אלו שהיו עם גְּדֻלְיָה, והנה "ויבאו אנשים משכם משלוח ומשמרון שונים איש מגלחיו וקורעי בגדיהם ומתגדדים (שרטו את בשרם), ומנחה ולבונה בידם להביא בית ה'". רש"י מסביר שהם לא ידעו שבית המקדש נחרב, (למרות שעברו כמעט חדשים מאז פוראה מחמת שבוש הדרכים), ובדרך קשונדע להם על החרבן, הם קרעו את בגדיהם, גלחו את זקנם ושרטו ופצעו את בשרם, ולמרות זאת המשיכו לכוון ירושלים עם המנחה בידם.

בעודם בדרך שבורים ורצוצים, "ויצא ישמעאל בן נתניה לקראתם מן המצפה, הלך הלך ובכה". ישמעאל הרשע העמיד להם פנים של צער ובכי, וקרא להם שיבואו אתו אל גְּדֻלְיָה בן אחיקם. כיון שהם לא ידעו מפל מה שקרה, הם הלכו אחרי ישמעאל אל המצפה. מיד בבואם אל העיר התנפלו עליהם ישמעאל ואנשיו ורצחו גם אותם, מלבד עשרה אנשים ששכנעו את ישמעאל שלא יהרג אותם כי יש להם אוצרות שהם החביאו בשדה, והם יראו לו אותם. את כל החללים ההוגים השליכו ישמעאל בן נתניה ואנשיו לתוך הבור שהיה במצפה.

הרחבה: את הבור במצפה הכין אסא מלך יהודה שחי כ-350 שנים קודם, מפני המלחמה שהיתה לו עם בעשא מלך ישראל. שנסה למנוע את ישראל מלעלות לרגל לירושלים, ואסא העמיד חילים במצפה כדי להגן על העולים, ובאותו בור השליך ישמעאל בן נתניה הרשע את החללים. לאחר מעשי הרצח המתעבים, לקח ישמעאל בן נתניה בשבי את בנותיו של המלך גדליה בן אחיקם ואת האנשים שנשארו במצפה, ואת עשרת האנשים שנותרו מאלו שבאו עם המנחה, והלך אל עבר ארץ בני עמון.

פחד וחרדה

השמועה על הריגתו של גדליה בן אחיקם הגיעה אל יוחנן בן קרח וחיליו, ומיד הוא אסף את אנשיו לרדף אחרי ישמעאל בן נתניה להלחם בו, לאחר זמן קצר הם ראו אותו עם השבויים סמוך לברכת המים הגדולה שבגבעון. כשראו השבויים את יוחנן בן קרח וחיליו, הם שמחו מאוד ומיד עזבו את ישמעאל והלכו אל יוחנן, וישמעאל שחשש לחייו ברח ונמלט עם שמונה אנשים אל מלך בני עמון.

יוחנן וחיליו החזירו את כל האנשים נשים וטף מגובעון, כשהם רועדים ומפחדים מפני נבוכדנצר מלך בבל, ורצונם היה לרדת למצרים.

בעצם מעשה הרצח של גדליה בן אחיקם היה כאן מרד גלוי נבוכדנצר שהמליך אותו, ולכן נפל פחד גדול על כל היהודים שנשארו בארץ. הם כבר ראו מה נבוכדנצר עשה למי שמרד בו, והם פחדו שעכשו נבוכדנצר יקח גם אותם בשבי.

אך לפני שהם עשו את המעשה הגדול הזה לנטש את הארץ באופן סופי, לרדת למצרים ולחתם בצעד נחרץ את הגלות על כל ישראל ועל מלוכות יהודה, הם החליטו לשאול את הנביא ירמיהו מה לעשות, וכל העם מקטן ועד גדול התאספו אצל ירמיהו ובקשו ממנו שישאל את ה' בנבואה מה עליהם לעשות, האם לברח מהארץ אל מצרים או להשאר בכל זאת?

ירמיהו מנסה למנוע את המפלה האחרונה

ירמיהו הנביא הבין ללבם המפחד והשבור של שארית הפליטה, והבין שמחמת הפחד מנבוכדנצר הם כבר גמרו בדעתם לברח למצרים, ולכן הוא אמר להם: אני אעשה כדברכם לשאול את ה' מה לעשות, וכל מה שיאמר לי ה' אומר לכם, לא אמונע מכם דבר, אבל יש לי תנאי אחד, תאמינו לי שהנבואה אמת ותקבלו את דברי, ומה שה' יאמר לי זה מה שתעשו, גם אם הוא יאמר לכם להשאר בארץ.

כלם הסכימו פה אחד, והבטיחו לירמיהו שמה שהוא יאמר להם ככה הם יעשו. עברו עשרה ימים וירמיהו קבל נבואה מאת ה', מיד הוא קרא ליוחנן בן קרח ולכל חיליו ולכל העם מקטן ועד גדול, כדי שכלם ישמעו את דבר הנבואה, וכן הוא אמר להם: "כה אמר ה'... אל תיראו מפני מלך בבל אשר אתם יראים מפניו, אל תיראו ממנו נאם ה', כי אתכם אני להושיע אתכם ולהציל אתכם מידו". אין לכם מה לחשש מנבוכדנצר כי מדת הדין כבר גבתה את שלה, והוא לא יעשה לכם כל רע, ואני כבר נתתי בלבו רחמים עליכם, ולכן תשארו בארץ ואל תרדו למצרים, ואם לא תשמעו בקולי ובכל זאת תרדו למצרים, "והיתה חרבה אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם בארץ מצרים, והרעב אשר אתם דוגמים ממנו שם ידבק אחריכם מצרים ושם תמתו".

למרבה הצער, דבריו של ירמיהו נפלו על אזניים אטומות, כי הם כבר החליטו לרדת למצרים. עד כדי כך השתלט עליהם הפחד, שהם לא יכלו לקבל אפשרות להשאר בארץ. ולכן מיד שירמיהו סיים את דבריו קמו אליו ראשי שארית הפליטה ותקפו אותו במלים קשות ואמרו לו: "שקר אתה מדבר, לא שלחך ה' אלקינו לאמר לא תבאו מצרים לגור שם".

גם את תלמידו של ירמיהו - ברוך בן נריה הם האשימו, ואמרו לירמיהו: "ברוך בן

נריה מסיט אתך בנו, למען תת אתנו ביד הפשדים, להמית אתנו ולהגלות אתנו בכל". מיד אחר כך לקחו יוחנן בן קרח וחיליו את כל שארית הפליטה וירדו למצרים. ואכן סופם המר היה שהיתה שם מלחמה וכלם נהרגו.

המעשה החמור של עזיבת הארץ והירידה למצרים גרם שארץ ישראל נשארה שוממה, ומלכות יהודה שהיה לה עדין ספוי להתחדש נגדעה סופית, עד שיבא מלך המשיח ויגאלנו ויקים מחדש את מלוכות בית דוד.

האשמים והמסר אלינו

אף על פי שבדרך כלל אין לנו ענין להתעסק באשמים, כאן מונים חכמינו שלוש אשמים במעשה החמור של הריגת גדליה בן אחיקם, וגרימת גלות מְחֻלָּטָה לעם ישראל, והמטרה היא שנלמד ממעשיהם ונדע איך עלינו להתנהג, ומה עלינו לתקן. כמו שפותב הרמב"ם בהלכות תענית (ה, א) שימי התענית נקבעו "כדי לעורר הלבבות לפתח דרכי התשובה, ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרים להם ולנו אותן הצרות".

הראשון שאשם במצב הוא כמוהו ישמעאל בן נתניה, הוא רצח את גדליה, ובגללו פחדו כלם וברחו מהארץ למצרים ולבסוף מתו שם. והמפחדים מסבירים שהמניע שלו היה קנאה, הוא קנא בגדלתו של גדליה כי הוא עצמו היה מזרע המלוכה והוא חשב שלכן הוא האישי הראוי למלך.

בשביל מעט כבוד עלוב רצח ישמעאל בן נתניה הרשע כל כך הרבה אנשים, וכדבר בשארית הפליטה, כמה מאות אנשים שרידי חרב, אנשים מיסים שבורים ואמללים, כמה כבוד יש כבר במלוכה על האנשים האלה? ובכל זאת הקנאה הזאת הביאה אותו לרצח עשרות אנשים, ולהביא גלות סופית על עם ישראל, ואת כל זה הוא עשה יום אחרי ראש השנה, (או לפי דעה אחרת במפרשים, הוא רצח את גדליה בראש השנה עצמו והתענית נקבעה ליום אחר). ראו עד כמה מגנה היא הקנאה, ועד כמה היא מעבירה את האדם על דעתו ומביאה אותו לשפל הכי נורא.

השני שחכמינו מאשימים אותו במצב, הוא גדליה בן אחיקם בעצמו. גדליה היה צדיק גדול אבל הוא נהג שלא פדיו כשהוא סרב לקבל את דבריו של יוחנן בן קרח, שהזהיר אותו מפני ישמעאל בן נתניה. על פי הדין אמנם היה אסור לו לקבל את המידע פאמט מחלטת כי זה לשון הרע, אבל חובה היתה עליו להשמר ולחשש, ולא רק שהוא לא חשש, אלא הוא אף הביא את ישמעאל אליו לבית וערף לו סעודה. על כך אמרו בגמרא (נדה סא): "אמר רבא האי לשנא בישא, אף על פי דלקבולי לא מבועי, מיחש ליה מבועי", [לשון הרע, אף על פי שאסור לקבלה, צריך לחשש לה].

גדליה היה חיב על פי דין לחשש לפקוח נפש, הוא אמנם לא האמין שאדם מסוג לרצח מישהו על לא עול בכפו, ועוד בזמן קזה - יום אחרי ראש השנה, ולכן הוא לא חשש מישמעאל, אבל מפני שהוא עשה שלא פדיו באה הרעה הזו על כלם, ונהרגו עוד הרבה אנשים חוץ ממנו, ונפל פחד על שארית הפליטה והם ברחו למצרים ומתו שם. נלמד מקף שכל מעשה שלנו חיב להיות על פי ההלכה, וכשם שאסור להקל נגד ההלכה, כך אסור להחמיר נגד ההלכה.

השלישי שאשם במצב הוא יוחנן בן קרח, הוא הזהיר את גדליה מפני ישמעאל, אבל מיד אחרי הרצח הוא לקח את שארית הפליטה וביא אל ירמיהו ואמר לו מה שה' יגיד לנו נעשה, וכשירמיהו אמר שה' אמר לא לרדת מהארץ, הם לא הסכימו לקבל את דבריו ואמרו לו: "שקר אתה מדבר".

בראש שלהם הם כבר החליטו ללכת למצרים, והבטיחו שלהם היתה חסר התבטלות לרצון ה' ולנביא, ולכן כשזה התנגש עם הרצון שלהם הם לא היו מוכנים לקבל את הנבואה, למרות שהם ידעו שהיא אמת. נלמד מקף להתבטל לרצון ה' ולצדיקי הדור, וגם אם קשה לנו לקבל את דבר ה' לפחות לא נתכחש לומר שהוא שקר.

נשים לבנו לשלשת הדברים האלו, שהביאו על עם ישראל את הגלות הנוראה שעד היום אנחנו סובלים ממנה.

הי רצון שבקרב ממש ישוב ה' לשכון בירושלים בבית קדשנו ותפארתנו, ותקום בה מחדש מלוכות בית דוד על ידי מלך המשיח, וזוכה לגאולה השלמה ברחמים, אמן.

סיפורי צדיקים ואגדות חז"ל לפני השינה

סגורון של ישראל

שבת צוויצא

שעה קלה לפני כניסת היום הקדוש באה במרוצה אשה אחת, והניחה לפני הצדיק פתק ושתי פרוטות לצדו.

הביט הצדיק בפתק ובפרוטות ואמר לאשה המתנשמת: "בפתק רשומים שני שמות ועבורם יש להביא ארבע מטבעות; שתיים לכל נפש".

"נכון, שמי ושמו של בני רשומים בפתק" אמרה האשה ביראת כבוד, "אבל מה אעשה? - לא השגתי יותר משתי פרוטות לאחר שכל היום כתתי את רגלי ללוות מעות". אך הצדיק מתעקש:

"אם כן, תוכלי לכתוב בפתק שם אחד בלבד שאתפלל עליו".

"אם כך? - ענתה האשה - התפלל נא, רבי, על בני היחיד. את נפשי אני מפקירה למענו".

כאשר שמע רבי לוי יצחק את דבריה של האם, שכל לבה נתון רק לבנה, האירו פניו כמי שהשיג את מבוקשו, הוא גם ממקומו ניצא לבית הכנסת לתפלת "כל נדרי", באמרו: "הולך אני עכשו בכוחה של האם האוהבת שהסקימה להפקיר את עצמה ובלבד שתנצל נפש הילד".

"הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים (רמיו לא, ט), פרחם אם זו על בנה כן תרחם אתה, ה', על בניך האהובים". כך נכנס הצדיק אל בית הכנסת, נגש אל עמוד התפלה ופתח בנעימת "כל נדרי".

נלמד גם אנחנו לדבר על עם ישראל רק דברים טובים ומתוך כך נרבה שלום בינינו, ונזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן. שמע ישראל...

שבוע טוב ילדי משפן שילה האהובים! בעשרת ימי תשובה יש חשיבות מיוחדת לכל מעשה שלנו, לכן בימים קדשים אלו נלמד מגדולי ישראל כיצד להתחזק בעבודת ה' לקראת היום הגדול הבא עלינו לטובה, ובפרט בענין של למוד זכות על כל אחד מישראל.

נתחיל בספור על סגורון של ישראל - הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שבכל פעם חפש הזדמנות ללמד זכות על עם ישראל כדי שהקב"ה ישפיע עליהם שפע טוב של חסד ורחמים.

שנה אחת, בערב יום הכפורים הודיע רבי לוי יצחק מברדיטשוב לשמשו, כי מי שרוצה יכול להגיע אליו כדי להתברך בשנה טובה ולהגיש פתקא עם שמו ושמות בני משפחתו כדי שיתפלל עליו ויעתיר עבורו לשנה טובה, אך עבור כל שם המזכר בפתק, יש לצרף שתי מטבעות לצדקה.

שמחו מאוד אנשי העיר על הזדמנות נדירה זו, שהצדיק יתפלל עליהם ביום הכפורים, ואכן כל אחד רשם את שמו ושמות בני משפחתו על פתק, והביא את הפתק בצרוף שתי מטבעות עבור כל נפש.

מרבית בני העיר כבר הגיעו עם פתקי בקשותיהם, אבל הצדיק עדין מצפה ועומד...

ההבנה השנויה ביותר ליום הדין?

יום ראשון

לילה טוב ילדים חמודים!

יום הכפורים הקדוש מתקרב ובא. מהי העבודה שעלינו לעשות בימים אלו, כדי לזכות בדין ולהתקרב אל ה' יתברך? בואו ונלמד מהספור הבא.

יהודי אחד שקנן אותו ה' במשפחה גדולה, דירתו לא הכילה מקום לבניית סוכה - ומשום כך כל שנה לקראת חג הסוכות היה מחפש מקום בו יוכל לחג את זמן שמחתנו. בחג היה נודד ומטלטל עם כל משפחתו, לדירה אחרת, בה יוכל לקיים את מצות סוכה כראוי. לאחר כמה שנים החליט כי לא עוד. לקח כמה הלואות,

ילדים יקרים, בואו ונאמר תודה רבה לה' יתברך על כל הניסים והחסדים שעשה איתנו היום ובכל יום ויום: **מזמור לתודה הרעיו לוי כל הארץ: עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה: דעו כי ה' הוא א-להים הוא עשנו ואלו אנחנו עמו ונאמרינו: באו שעריו בתודה חצרתיו בתהלה הודו לו קרכו שמו: כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דר ודר אמנות:**

לשם יהודי קדוש ברך הוא ושכניו, בדחילו ורחימו, ורחימו ורחימו, יתרא שם אות י' ואות ה' בשם אות ו' ואות ה' מחורא שלום בשם כל ישראל. הריני מקבל עלי א-להותי יתברך ואהבתו ויראתו, והריני ירא ממנו בני דאיהו רב ושליש על כלא. והריני ממליכו על כל אבר ואבר וגידי ומי"ח אברים ושם"ה גידים של גופי ונפשי, והיו ונשמתי מלכות גמולה ושלימה, והריני עבד לשם יתברך. והוא ברחמי ונני לעבדו בקרב שלם ונפש חפצה. אמן בן יהי רצון:

- את המילים המוקטנות אין לומר בשבתות וימים טובים -

רבנו של עולם הריני מוחל וסולח לכל מי שהקעים והקניט אותי או שהטא מנגחי. בין בנוסי בין מממוני בין בכבודי בין בכל אשר לי. בין באנס בין ברצון בין בשוגג בין במוזר

60 משכן שילה

הריאת שמע

הזמין בעל מלאכה מקצועי שפנה והתקין בביתו מרפסת תלויה עבור שבעת ימי החג, ולקראת יום הכפורים כבר עמדה הסכה בשלמותה תלויה על תלה.

אולם, אחד משכניו התלונן כי הסכה מפריעה לו בכך שחוסמת היא את האור לאחד מחלונותיו, הסביר לו בעל הסכה שמדובר רק על ימי החג ואין לו לחשוש שישאיר את המרפסת לכל השנה, אף על פי כן לא הסכים השכן לכך. התגבר היהודי על תחושותיו הקשות ופרק את סכתו, וכל השקעתו האדירה ירדה לכאורה, לטמיון.

דבר המעשה נודע לאחד מן השכנים שהיה מקורב אל זקנו של בעל הסכה, הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, ועלה אליו וספר לו על בטלנותו של נכדו שלא התאמץ להשאיר את הסכה.

כשמע רבי חיים ברים את הדברים על אמץ

לב נכדו, האירו פניו מרב שמחה, ואמר:

”כן! זוהי ההכנה הגדולה ביותר והמתאימה ביותר לקראת יום הכפורים, שיותר האדם על כל הטוב והיקר עבורו, ובלבד שלא להצר ולצער לאיש, גם אם הוא איננו צודק!”

נזכר כי בשמים נוהגים אתנו מדה כנגד מדה, וכפי שגנהג לפנינו משורת הדין ונותר בכל הזדמנות כף ינהגו אתנו משמים, וישפיעו עלינו רוב ברכה והצלחה בכל מעשינו, ונזכרה לשנה טובה ומתוקה ולשפע בכל הנצרך לנו, כפי שזכינו לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

להגנים ליום הדין עם עוד מצווה!

ליום שני

יום הכפורים, ורבי ישראל הסביר: ”זה עתה נזכרתי בבקשתו של הבחור שפכר מחכה זה יומים למכתב ההמלצה, ולא חפצתי שיעבר עליו היום הקדוש מתוך צער ודאגה.”

נשתדל גם אנחנו לשמח את סביבתנו לפני יום הכפורים כדי שעוד יהודי יכנס ליום הכפורים בשמחה ובנחת ונזכה שהקב"ה ימחל ויסלח על כל עוונותינו ופשעינו וישפיע עלינו שנה טובה, מברכת ושמחה, שנה שנוזכה לעשות הרבה נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב, ילדים חביבים!

במה כדאי להשקיע לקראת יום הכפורים? בואו ונראה מה עשה רבי ישראל סלנטר זצ"ל

בערב יום כפור, בשעה שכלם נחפזים לקבלת היום הקדוש ובהכנות אחרונות לכניסת החג, בקש רבי ישראל סלנטר משמשו לזמן לפניו בחור עני אחד שפא להתארח בעיר.

כשפא הבחור, נטל רבי ישראל ניר ועט וכתב לו מכתב המלצה כפי שבקש ממנו לפני כן, והעניקו לו במאור פנים.

תמהו מקרבו של רבי ישראל ושאלוהו מדוע בזבז הוא את זמנו היקר לענין שנתן לדחותו לאחר

שמע ישראל, יי א-להינו, יי אחד:

(בלחש) ברובה, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

ואהבת את יי א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך: ושננתם לבניך ודברתם בשבתך בביתך ובדרךך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יי א-להיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתת

מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשף ויצהרה: ונתת עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: וחרה אף יי בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יי נתן לכם: ושמעתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את בניכם לדבר עם בשבתך בביתך ובדרךך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: למען יראו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

משכו שירה 61

לִילָה טוֹב וְלַיְדִים צַדִּיקִים וּמְתוּקִים מְדַבֵּשׁ !

אָחַד מִגְדוּלֵי תַלְמֵי הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב הָיָה הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי דָּוִד מִמִּיקוּלִיבֵי וְצ"ל. לְאַחַר פְּטִירַת הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב הָיָה רַבִּי דָּוִד לְנִסְעָה לְהָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי פִּינְחָס מְקוֹרִיץ וְצ"ל. וְהָיָה נוֹהֵג בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁנִּסְעָה לְרַבּוֹ לְקַחַת עִמּוֹ אֶת אָחַד מִמְקַרְבָּיו, שִׁיסַּע בְּצוּתָא עִמּוֹ.

פַּעַם אַחַת נָסַע רַבִּי דָּוִד לְקוֹרִיץ לְיוֹם-הַכַּפּוּרִים, וְהָצִיעַ לְאַבְרָךְ אָחַד מִמְקַרְבָּיו שִׁיסַּע עִמּוֹ. הִלָּה הַסָּכָם בְּרִצּוֹן. בְּעָרֵב יוֹם-הַכַּפּוּרִים, שָׁמַן הַדִּין מְצָה לְהַרְבּוֹת בּוֹ בְּאִכְלָהּ וּשְׂתִיָּהּ, שְׂתָהּ רַבִּי דָּוִד מִי־דַבֵּשׁ (מִשְׁקָה חַרִּיף), וְהָאֲבָרָךְ שָׁנַסַּע עִמּוֹ שְׂתָה גַם-הוּא.

הַמְשַׁקָּה הַחַרִּיף הַשִּׁפִּיעַ מְאֹד עַל הָאֲבָרָךְ, וְכִשְׁהִגִּיעַ סְמוּךְ לְ"כָל-נְדָרִי" נִשְׁתַּקַּע בְּתַרְדֵּמָה עֲזוּהָ. יָשָׁן הָאֲבָרָךְ כָּל לַיַּל יוֹם-הַכַּפּוּרִים, וְאַף לְמַחְרָתוֹ בְּכָל הַיּוֹם, עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת "נְעִילָה".

כְּשֶׁנִּתְעוֹרַר מִשְׁנֹתוֹ, רָאָה שֶׁהִקְהָל עוֹמֵד כְּבָר בְּ"נְעִילָה", וְהִרְגִּישׁ שִׁישׁן כְּמַעֲט מַעַת לַעַת שְׁלֹם, וְלֹא הִתְפַּלֵּל בַּיּוֹם הַקְּדוֹשׁ, הַתְּחִיל לְצַעֵק בְּקוֹל מַר, וּבְכִיּוּתָיו וְלִלְלוּתָיו בְּשַׁעַת "נְעִילָה" מַעֲמָק לְבוֹ הָרַעִישׁוּ אֶת כָּל בֵּית-הַכְּנֶסֶת...

תָּאָרוּ לְעַצְמָכֶם: הָרִי הוּא טָרַח וְנִסְעַע כְּדֵי לְהִיּוֹת בַּיּוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּמַחֲצִיטָתָם שֶׁל צַדִּיקִים, וּלְבַסּוֹף הִשְׁתַּקַּע בְּשִׁנְיָהּ וְלֹא הִתְפַּלֵּל אֲפִלּוּ כִּיהוּדִי פְּשוּט. וְכִּי צַעֵק וּבְכָה בְּקוֹלוֹת נוֹרָאִים וּמְחַרְדִּים וּבְמַרְרֵי עֲצוּמָה, עַד שֶׁהִקְהָל גָּמַר אֶת סֵדֶר עֲבוֹדַת הַיּוֹם.

לְאַחַר הַבְּדִלָה שָׁאַל רַבִּי פִּינְחָס מְקוֹרִיץ לְרַבִּי דָּוִד: "מִי הוּא זֶה אוֹתוֹ הָאֲבָרָךְ שֶׁצַּעֵק כָּל כֶּף בְּתַפְלַת נְעִילָה?" הַשִּׁיב רַבִּי דָּוִד, שְׂזָהוּ הָאִישׁ שֶׁלְקַחוֹ לְנִסְעָה עִמּוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי פִּינְחָס:

- תִּדַּע, שֶׁהָאֲבָרָךְ הַזֶּה הָאִיר אֶת עֵינָיו. וְכִּי הָיָה מַעֲשֵׂה: קִטְרוּג גְּדוֹל הָיָה בַּשָּׁמַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּטְרוּג הִתְחַזַּק בְּשַׁעַת "נְעִילָה", שֶׁכָּל הַמְתַּפְּלָלִים כְּבָר הִתְעִיפוּ מִתְּפִלוֹת הַיּוֹם, וְלֹא הָיָה מִי שִׁיתְחַזֵּק בְּכוּנָה עֲצוּמָה בְּתַפְלָה, וְלֹא יִכְלָתִי לַעֲשׂוֹת דָּבָר, כִּי נִחוּצָה הִיְתָה הַתְּעוֹרְרוֹת הַמְתַּפְּלָלִים, וְנִצְטַעְרְתִּי צַעַר גְּדוֹל, עַד שֶׁפִּתְאֹם נִשְׁמַעוּ בַּשָּׁמַיִם צַעֲקוֹתָיו וּבְכִיּוּתָיו שֶׁל הָאֲבָרָךְ הַזֶּה וְנִעֲשְׂתָה הַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה, וְכִּכְל שֶׁהִמְשִׁיךְ בְּצַעֲקוֹתָיו נִחַלֵּשׁ הַקְּטְרוּג, עַד שֶׁעַל יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁנִּבְעָה מֵעַמְּק לְבוֹ שֶׁל הָאֲבָרָךְ הַזֶּה עָלָה בְּיַדִּי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם לְבַטֵּל אֶת הַקְּטְרוּג לְגַמְרִי. יִישֵׁר כַּחוֹ !

בְּכָל זְמַן שָׂאנוּ מְרַגְּשִׁים קָשִׁי לְהַתְּפַלֵּל אוֹ שְׂנַדְמָה לָנוּ שְׂמִשְׁמִים רוּמְזִים לָנוּ כִּי תַפְלָתָנוּ אֵינָה רְצוּיָה, נִזְכָּר אֶת הַסְּפּוֹר הַזֶּה, וְנִדַּע שֶׁהָאֵמֶת הִיא בְּדִיוֹק לְהַפְּךָ.

דּוֹקָא כְּעַת כְּדָאִי לָנוּ לְהַתְּאָמֵץ וְלִהְתַּחַזֵּק בְּתַפְלָתָנוּ וְנוּכַל בְּכֶף לְפַעַל בַּשָּׁמַיִם שֶׁפַּע יְשׁוּעוֹת עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל מְאָמֵץ קִטְּוִן שָׂאנוּ מִתְּאֲמָצִים לְהִתְקַרֵּב אֲנוּ זֹכִים לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְבוֹרָא יִתְבָּרַךְ !

וְעַכְשָׁו פְּלָנוּ: יַד יָמִין עַל הָעֵינַיִם וּבְיַחַד נִקְבַּל בְּשִׁמְחָה עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם ! א-ל מֶלֶךְ נְאֻמָּן, שְׂמַע יִשְׂרָאֵל...

בְּשִׁתִּי?

לִילָה טוֹב וְלַיְדִים נְפִלָאִים !

בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁעָבַר הִבְטַחְנוּ לְקַבֵּ"ה שֶׁהַשָּׁנָה נִשְׁתַּדֵּל לְחַזֵּר בְּתוֹכָהּ וְלִהְתַּחַזֵּק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוּוֹת. אֲבָל הִיָּצַר הָרַע הַרְבֵּה פְּעַמִּים מְצִלִּיחַ לְהַסִּיחַ אֶת דַּעְתָּנוּ וְלַגְרֵם לָנוּ לְשַׁכַּח אֶת הַבְּטַחְתָּנוּ וְלִשְׁקַע בְּשִׁגְרָה... יוֹם הַכַּפּוּרִים תְּכַף מְגִיעַ... הַאֵם מְאַחַר מַדִּי? מָה נֶאֱמַר לְקַבֵּ"ה הַפַּעַם?

בוֹאוּ וְנִלְמַד מֵהַצַּדִּיק רַבִּי נְפִתְלִי מְרוֹפְשִׁין וְצ"ל.

בְּעָרֵב יוֹם הַכַּפּוּרִים בְּאַחַת הַשָּׁנִים, נִכְנַס רַבִּי נְפִתְלִי מְרוֹפְשִׁין אֶל חֲדָרוֹ לְאַחַר הַסְּעוּדָה הַמְּפֻסָּקָת, וְלֹא יָצָא לְתַפְלַת 'כָּל נְדָרִי'.

וּבְבֵית הַמְדַרְשׁ הִמְתִּינוּ הַחֲסִידִים לְרַבֵּם בְּדְרִיכוֹת; הֵן זְמַן 'כָּל נְדָרִי' קָרֵב וּבָא, וְהָרַבִּי אֵינְנוּ...

נְבוֹכִים הִבִּיטוּ הַחֲסִידִים לְעָבַר בְּנוֹ שֶׁל הָרַבִּי, הִלָּא הוּא רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, שְׂמָא הוּא יִקְרָא לְאֲבִיו. נִכְנַס רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְחֲדַר אָבִיו, וְהִנֵּה הָרַבִּי גּוֹעֵה בְּכִי תַמְרוּרִים.

"אָבָא", שָׁאַל הַבֵּן בִּירְאַת קֹדֶשׁ, "מִדּוּעַ אֵינְךָ יוֹצֵא אֶתְּךָ לְבֵית הַמְדַרְשׁ לְתַפְלַת 'כָּל נְדָרִי'?"

יְעִירָנוּ חֲסִידִים כְּבוֹד, יִרְנְנוּ עִם מַשְׁכְּבוֹתָם: רוּמְמוֹת א-ל בְּגִרוּנָם, וְהָרַב פִּיפִיית בִּידָם: הִנֵּה מִטְּחוֹ שֶׁלִּשְׂמָה שְׁשִׁים גְּבָרִים סְבִיבָהּ, מְגַבְרֵי יִשְׂרָאֵל: בְּלָם אַחֲזִי הָרַב מִקְּמֵדֵי מִלְּחָמָה, אִישׁ חָרְבוֹ עַל יָרְכוֹ מִפְּחַד בְּיָלֹוֹת: (יְחִזּוּר מִפְּסוּק "הִנֵּה מִטְּחוֹ" שְׁלוֹשׁ פַּעֲמִים)

יְבָרְכֶךָ !! וְיִשְׁמְרֶךָ: יֵאָר !! פְּנִי אֲלֵיךָ וַיְחַנֵּךְ: יִשָּׂא !! פְּנִי אֲלֵיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם: יִשָּׁב בְּסֵדֶר עֲרִיזוֹ, בְּצֵל ש-דִּי יִתְלוּנָן: אָמַר לִי מַחְסִי וּמְצוּדָתִי, א-לֵהּ אֲבַטְחָ בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּירָךָ מִפַּח יִקְוֶשׁ מִדְּבַר הַוּוֹת: בְּאַבְרָתוֹ יִסַּף לָךְ וְתַחַת כְּנַפְיוֹ תַחְסֶכָה, צְנִה וְסַחְרָה אֲמַתּוֹ: לֹא תִירָא מִפְּחַד יְיָהּ, מִחַץ יַעֲוֶף יוֹמָם: מִדְּבַר בְּאִפְסֵי יְהִלָּה, מִקְּטֵב יִשׁוּד צְהָרִים: יִפֹּל מִצְדָּה אֲלֶיךָ וּרְכַבָּה מִימִינֶךָ, אֲלֵיךָ לֹא יֵאָשׁ: רַק בְּשִׁנְיָהּ תְּבִיט, וְשִׁלְמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי אַתָּה יי מַחְסִי:

וַיֹּאמֶר יי אֵל-מוֹשֶׁה לְאָמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדוֹרֹתָם וְנִתְּנוּ עֲלֵי-צִיצִית הַכְּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּנוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֵאל-הֵיחֹם: אֲנִי יי א-לֵהֵיחֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאל-הֵיחֹם אֲנִי יי א-לֵהֵיחֹם: (תּוֹרַת וְאוֹמֵר) יי א-לֵהֵיחֹם אֲמַת.

"אוי לי, בני, וי לי, בני", השיב הרבי בקול בוכים. "בוש אני להכנס לבית המדרש. במשך השנה, בכל יום ויום, הבטחתי לחזור בתשובה ולהיטיב מעשי. עברה השנה - ועדין לא חזרתי בתשובה. ואז הבטחתי לקוני לחזור בתשובה בימים הנוראים. ועתה, ערב יום הכפורים...", התלפת הרבי.

"אבא!" הפציר והתחנן הבן, "בטוחני שעכשו, בעת 'כל נדרי', תחזור בתשובה שלמה!"

לשמע דברים אלו נחה דעתו של רבי נפתלי והוא נאות להכנס לבית המדרש.

רבי נפתלי מרופשיץ היה צדיק קדוש וטהור, אבל לפי דרגתו, תמיד שער בנפשו שהוא צריך לחזור בתשובה.

נזכר שאף פעם לא מאחר מדי, ותמיד יש לאן להתקדם ולהתקרב, וגם אדם שבכל השנה לא שם לב לעצמו ולמצבו הרוחני, בימים קדושים אלו יכול כל אחד להתאמץ ולפתח את לבו.

ככה זה פשהקב"ה אוהב אותנו ומצפה לנו בכל רגע ורגע שנפתח את לבנו ונשוב אליו בתשובה שלמה, ובכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו פלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

מה יותר חשוב מלהגיע ל'כל נדרי'?

ליום חגיגי

לילה טוב ילדים יקרים וחרוצים!

ביום כפור אנחנו עומדים לפני הקב"ה באימה וביראה ומבקשים רחמים עלינו ועל כל עם ישראל.

לכן, היום נשמע ספור על רבי ישראל סלנטר זצ"ל, ממנו נלמד, מה גרם לו להתעכב ולא להגיע לבית הכנסת בזמן.

ליל יום הכפורים. בית הכנסת בו התפלל רבי ישראל סלנטר מלא מפה לפה. כלם מתכוננים בחדת קדש לאמירת "כל נדרי" אולם רבי ישראל עדין לא הגיע. הדקות חולפות. עוד מעט תשקע החמה ויעבר זמן "כל נדרי" - אך רבי ישראל איננו.

שמש בית הכנסת הלך לחפש את רבי ישראל בביתו ולא מצאו. חפשו ברחובות עד שגלוהו עומד בפתח אחד הבתים ומנענע עגלת תינוק...

נדהם האיש למראה עיניו, נגש אל רבי ישראל וקרא: "רבנו, הרי כבר הגיע זמן 'כל נדרי' וכל הקהל ממתין!"

"ששש..." לחש רבי ישראל, "אל תעיר את התינוק אשר זה עתה נרדם..."

"מה לרבנו ולתינוק זה?" נשאר האיש בפליאתו.

"כשהלכתי לבית הכנסת", ענה רבי ישראל בפשטות, "עברתי ליד בית זה ושמעתי קול תינוק בוכה. נקשתי על הדלת אך היא לא נפתחה. קול בכיו של התינוק

הלך וגבר. נכנסתי לבית ולא מצאתי איש. כנראה שפאשר התינוק ישן נצלו בני הבית את ההודמנות והלכו לבית הכנסת לתפלת 'כל נדרי', ובינתיים התינוק התעורר והתחיל לבכות. לכן - מכיון שהקב"ה זמן זאת לידי - נשאיתי כאן לנענע את עגלתו עד שפסק מלבכות, וברוך השם בדין קרנע הוא נרדם. כעת נוכל למהר יחד לבית הכנסת לתפלת 'כל נדרי'..."

אז מה למדנו מהספור?

שגם בזמן שכלם עומדים בתפלה ביום הכפורים הגדול והנורא, צריכים אנחנו לזכר שלכל יהודי יש תפקיד בעולם, אותו קבע הקב"ה שעליו לבצע. ועל ידי מלוי התפקיד בנאמנות זוכים אנו לתקן את נשמותינו - יותר מכל דבר אחר שנדמה לנו שהיינו זוכים לעשות ולהתעלות על ידו, אפילו יותר מתפלת 'כל נדרי'.

וכיצד נדע בכל רגע מהו התפקיד שלנו כעת?

את זה למדנו מרבי ישראל, שהבין - שאם הזדמין לו לשמוע תינוק בוכה, הרי שרצונו ה' שידאג להרגיע את התינוק. פאשר נזכר זאת ונתנהג כראוי, נזכה בכך לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו פלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

יש לקרוא את הנסח המלא של "אנא בכח" בלוח מידי לילה, ולאחר מכן לחזור על הפסוק של אותו יום 3 פעמים. שימו לב, יום ראשון בלילה נחשב כיום שני, יום שני בלילה נחשב כיום שלישי וכן הלאה.

יום ראשון (לקרוא במוצ"ש) אנא בכח, גרלת ימין, תתיר צרונה. (אב"ג ית"י) יום שני (לקרוא בראשון בלילה) קבל רנת, עמך. שגבנה, טהרנו נורא. (קר"ע שט"ו) יום שלישי (לקרוא בשני בלילה) נא גבור הורשי יחודה, קבכת שמרם. (גנ"ד יכ"ש) יום רביעי (לקרוא בשלישי בלילה) ברבם טהרם, רחמי צדקתך תמיד גמלם. (בט"ר צת"א) יום חמישי (לקרוא ברביעי בלילה) חסין קדוש, ברב טובך, נהל עדתך. (הק"ב טנ"ט) יום שישי (לקרוא בחמישי בלילה) יחיד גאה, קעמך פנה, וזכרי קדשתך. (גיל"ב פוק) יום שבת (לקרוא בששי בלילה) שוענתו קבל, ושמע צעקתנו ידע תעלומות. (שק"ר צ"ח) (בלחש) ברנך, שם קבוד מלכותו, לעולם ועד.

אתה תקום תרחם ציון, כי עת להננה כי בא מועד:

בינך אפקיד רוחי, פדיתה אותי יי א-ל אמת:

בשבתות וכימים שלא אומרים בהם תחנון (ראה בלוח כנוסח 2) - לא אומרים וידוי.

אנא יי א-ל הנינו וא-ל הנינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מלפנינו מתהנתנו. שאין אנהנו עוי פנים וקשה ערף לומר לפניך יי א-ל הנינו וא-ל הנינו אבותינו צדיקים אנהנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עוינו. פשענו. אנהנו ואבותינו ואנשי ביתנו:

אשמנו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ורשונו הרע. העוינו. והרשענו. ודנו. חמסנו. טפלנו שקר ומרמה. יעצנו עצות רעות. סאבנו. כעסנו. לצנו. מרדנו. מרינו דברך. נאצנו. נאפנו. סרדנו. עוינו. פשענו. פגמנו. צרנו. צערנו אב ואם. קשינו ערף. רשענו. שחנתנו. תעבנו. תעינו ותעתענו. וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שנה לנו. ואתה צדיק על כל הפא עלינו. כי אמת עשית. ואנחנו הרשענו:

מסכת שירה 63

לא נפסיק את השמחה

יו"ל ע"י "ממלכת השמחה" לתרומות, חסויות, ולקניית חוברות מלאים בבידחות: 0534-135-183

לשליחת בדיחות הערות והארות ולקבלת העלון בפורמט דיגיטלי וצבעוני: דוא"ל: a05832349@gmail.com

מו"ל: שר השמחה מאיר פנחסי הי"ו | הפצה ראשית: א.ג. הי"ו | הפצה ירושלים: ה.ש.א הי"ו.

חל איסור מוחלט להעתיק בדיחות מכאן כמו שהם, לעלונים שלכם וכדומה, (ובפרט לאלה הלוקחים בדיגיטלי).

דבר העורך:

'ממלכת השמחה'

וגיליון

'לא נפסיק את השמחה'

מאחלים:

כתיבה

וחתימה טובה

למאות המפיצים
ברחבי הארץ.

לעשרות המנויים
ברחבי העולם.

לאלפי הקוראים.

לכל בית ישראל.

שנה טובה ומבורכת

22רכה: ידידכם ואוהבכם

שר השמחה: מאיר פנחסי הי"ו

וכל מקרכת לא נפסיק את השמחה

שימו לב:

גיליון מיוחד

עם מלא בדיחות

רק בשבילכם.

המספרים של שנת תשכ"ד במערכת: 'לא נפסיק את השמחה'

מנויים ומפצים: 8,168

כמה עלונים הודפסו והופצו: כ- 1,940,570 מיליון

הורדות של העלון: למעלה מ- 61,795

בתי כנסיות בירושלים: 382

בתי כנסיות ברחבי הארץ: 2,214

כמה האנ"ש נהנו דרך המייל: 52,579

שיחות למערכת ובקשות להצטרף למשפחת

'לא נפסיק את השמחה': למעלה מ- 10,600 שיחות.

למעלה ממיליון דקות בקו קול השמחה.

בכל זה אתה חייב להיות שותף

להשתתפות ניתן להתקשר ל- 0534-135-183

ניתן לתרום בנדרים פלוס בקופת ארגון החסד המרכז

לערבות הדדית קופה מספר: 6500

בקטגוריה האחרונה: "לא נפסיק את השמחה"

מילתא דבדיחותא

(1) רק בערב יום כיפור: אתה מחשב כיצד לפזר 20 מטבעות של שקל בין 37 קופות צדקה המונחות במנחה של ערב יום כיפורים על הבימה.....

(2) רק בערב יום כיפור אתה מקפיד ללכת רק על הכביש הריק ממכוניות וכמעט נדרס ע"י שיירת זאטוטים, הרוכבים על אופניים....

(3) שני חרדים עוקפים בתור לכפרות. סליחה! אומר להם מישהו שעמד לפניהם: הייתי פה לפניכם. נכון משיבים לו- אבל חטאנו לפניך.....

פילתא דבדיחותא

4) שאל יהודי את רב הקהילה: מדוע ביום הכפורים מותר להתפלל עם העבריינים, כפי שמופיע בנוסח כל נדרי? ענה לו הרב: כיוון שמדובר בעברייני מס. שאל היהודי: מדוע מותר להתפלל עם עברייני מס. השיב הרב: ללא התר זה, לא נוכל לאסוף מנין לתפילה.....

5) יהודי פונה בשאלה לרב: חטאתי כלפי מר אברמוביץ'. האם אני חייב לבקש סליחה? כן, השיב הרב. מקשה היהודי. לא נעים לי ללכת אליו. האוכל לבקש סליחה בטלפון? בדיעבד, כן. השיב הרב. היהודי מצלצל למשפחת אברמוביץ': שלום. משפחת רבינוביץ' שאל היהודי. לא, זה טעות. אמר סליחה ונתק.....

6) היכנונו: חג סוכות 3 חלקים, ניתן להירשם לקבלת העלון במייל: a05832349@gmail.com

7) מאן דהו הגיע בערב יום כיפור בארבע בבוקר, לפקיד מס הכנסה. מה הביאך אלי כעת? באתי לבקש על העלמות המס שבצעתי כל השנה. אני סולח. אבל למה בארבע בבקר? חשבתי שיהיו הרבה בתור לפני.....

8) אב עורר את בנו לסליחות, אך הבן המשיך לישון. פנה האב לבן: למה אתה מבקש להשכים קום ובפועל אתה ממשיך לישון? יש לי הנאה גדולה לראות את הציבור, עטוף בסוודר ובמעיל, רועד מקור, צועד לבית הכנסת ואלו אני מתכרבל, תחת השמיכה המחממת וממשיך את תרדמתי.....

9) באחד הבקרים של ימי סליחות בעירה של פעם, יצאו השמש הרב והחזן בעלות השחר לסליחות. בדרכם נעצרו ע"י שודדים. אמרו להם: מנהגינו אחרי שאנו שודדים את כספכם אנו הורגים אתכם. אבל כנהוג מה בקשתכם האחרונה? הרב אמר: הכנתי כזו דרשה לפני התקיעות, אתם חייבים לשמוע. החזן אמר: הכנתי כזה נתנה תוקף אתם חייבים לשמוע. אמר השמש: תעשו לי טובה, תהרגו אותי לפני שהם מתחילים.....

יצא לאור חוברת בדיחות לחגי תשרי

- מהדורה שלישית!

ניתן לקנות את החוברת

במחיר מצחיק של 5 ₪ בלבד

ב-רחובות הבוכרים {דוד} 9 ק"ב ליד דואר ישראל - (הכניסה בצד ימין)

עוד פרטים: 0534-135-183

סגולות נפלאות ליום ראש השנה הגאון הגדול הרב יוסף חיים אוהב ציון שליט"א מו"צ זרבני בית הכנסת "מוסאיוף" ירושלים

א. אמירת עליית ראשון בפרשת כי תבא בערב ראש השנה

כתב הגאון רבנו חיים פלאגי ז"ל בספרו מועד לכל חי (יב, ב) בשבח לימוד התורה בליל ערב ר"ה וכן ביום, ואח"כ העתיק דברי המקובל הרב יוסף מורדוך משאלוניקי ז"ל בספרו נפש יוסף (מועדי רגל ד"ג ע"ב) שהביא דברי המקובל החסיד רבנו דוד שירירו ז"ל שכתב שיזהר האדם לקרוא בערב ראש השנה בחומש ומפסוק והיה כי תבוא עד והגר אשר בקרבך [דברים כו, א-יא]. וכל הקורא פרשה זו הקב"ה מעביר כרוז ברקיע ואומר גבתי מאדם זה כל החובות, ומוחל על חטאתיו. ע"כ. וכ"כ הרב בית דין (ערב ראש השנה סעיף ח').

ב. קניית סכין בערב ראש השנה סגולה לפרנסה

כתב בספר סגולות ישראל (אות ד') שכתב ששמע מפי אנשים נאמנים ששמעו מפיו הקקדוש של הרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע, שאמר שיקנה לו כל אחד בערב ראש השנה סכין חדש וישחזנו, והוא מסוגל לפרנסה על כל השנה. וכתב שם לפרש כוונתו, כי איתא בתיקונים (תיקון כ"א) דסכין פגום דא סמא"ל, והנה גם איתא בזוה"ק דאות מ' מסמא"ל הוא הרע בחינת מות בר מינן, וא"כ סכין הפגום הרמוז לסמא"ל כשמסירין ממנו הפגמות אז מסירין מן סמא"ל האות מ', נשאר סא"ל, שהוא שם קדוש גימטריא פא"י ראשי תיבות פ'ותח א'ת י'דיך, וס"ת חת"ך שם הפרנסה, וזה חותך חיים לכל חי.

וכן כתב בספר זכרון טוב, שהרה"ק מהרי"א מנעסכיז זי"ע סיפר שהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע היה מחלק סכינים בראש השנה להמקורבים לסגולה על פרנסה, וכמו שאומרים "חותך חיים לכל חי", וכמ"ש פותח' את' ידיך' סופי תיבות חת"ך שהוא השם של פרנסה כנודע, וכן הובא בספר מעשה יחיאל (פר' בשלח) דיש קבלה מהרה"ק מלובלין להיות ראש השנה בכיסו סכין חד וחלק שאין בו פגמות, והובא כל זה, בספר מנהג ישראל תורה (סימן תקפ"א אות כ').

והנה בעיקר מנהגו של רביה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל לחלק סכינים נתקשה בספר פרדס יוסף החדש (ע"מ רע"ג) דהרי בסוף ספר הקדוש "בעל שם טוב" בקטע האחרון (ליקוטים עניני סגולות אות ט"ז) כתב סגולה בשם בעל שם טוב זי"ע, שאחד לא יתן לחבירו סכין במתנה, ובמקורות שם (מקור מים חיים פרשת ראה אות ו') הביא שכ"כ בספר שיחות הר"ן אות ט', וזה לשונו, בשם הבעש"ט ז"ל, שסכין אין נותנין במתנה, היינו שאחד לא יתן לחבירו סכין במתנה, עד כאן לשונו, וכן הוא בספר מעגלי צדק (דף ג' ע"א) בשם הבעש"ט ז"ל ותיריך הפרדס יוסף דלכן חילק רק למקורביו שהיו משמשים אותו וזהו כעין שכר על פעולתם ואינו בגדר מתנה.

ג. פדיון נפש בערב ראש השנה

כתב הרב המקובל רבי ששון בן משה פרסיאדו ז"ל בספרו שמן ששון (ח"ג דרוש סכות, דקל"ג ע"ד) "מצאתי כתוב בגליון בספר בית מועד מורנו הרב חיים ויטאל זלה"ה היה נוהג בכל ערב ראש השנה לעשות פדיון באופן זה, בערב ראש השנה היה מונה הק"ס פרוטות מנין לבד והיה שומרם, ובערב יום הכפורים היה עושה הפדיון ושומרם, ובערב סוכות מחלקם, וזהו שאמר בספר הכוונות שמהרח"ו בערב סכות היה מחלק הקופה, והכוונה על קופה זו של פדיון לא שהיה גבאי, והעושה פדיון זה באופן זה בודאי שמשלים שנתו, מספר הכוונות מאיר בתייא שקיבל מרבו הר"י וילנא זלה"ה" עכ"ל. והעתיק דבריו המקובל הרב מנחם מענכין הלפרין בהגהות וביאורים על שער הכוונות (דק"ג ע"ב, אות ב) ועיין שלחן ערוך להאר"י ז"ל (דמ"ה) וסכום זה הוא כ-25 ש"ח ועיין בספר שופר בציון (פרק ב' אות י"א) מה שהאריך בזה

ד. כוונות הטבילה בערב ראש השנה

כתב הרב בן איש חי (ש"א נצבים אות ג') וזה לשונו "לכן טבילה ראשונה, יכוין בה בשביל טהרה. ושניה יכוין בה לתיקון הכעס. ושלישית למתק הדין והגבורה בחסדים. ורביעית לפשוט מעליו בגדי החול, ויכוין בזה גם כן תכלה שנה וקללותיה. וחמישית לקבל עליו הארת קדושת יום הזכרון, ויכוין בזה תחל שנה וברכותיה. בערב ראש השנה"

ובחמדת ימים אלול (פרק ה') כתב וזה לשונו: "ורבים מעמי הארץ באשמורת ליל ערב ראש השנה בחשיכה יתהלכו לבתי מרחצאות וטובלים, ואף כי לצדקה תחשב להם שכוונתם להטהר לכבוד יום הקדוש והטהור אך לא ידעו בינה כי עיקר טבילה זו צריכה להיות אחר שעה חמישית שאז מתחיל להתנוצץ קדושת היום ויתוסף הארת קדושה בנפש רוח ונשמה, לא כן הטובלים מבערב כי לא עלתה בידם רק רוח טהרה בלבד ולא תוספת קדושת היום ומן הראוי להזהר בדבר" עד כאן לשונו

ה. אכילת מצה ביום ראש השנה

הגאון רבי חיים פאלאגי זצ"ל בספר חיים לראש על הגדה של פסח אות י' כתב לאכול בר"ה מהמצה שנאפה לפסח וכתב ודבר זה למדתי ממה שכתב בזוה"ק תצוה (קפ"ג ע"ב ע"ש) שבזכות המצה ניצולים מן הדין ויוצאים זכאין בדימוס בימי ראש השנה ולכן ראוי ונכון לאכול מצת מצוה בתוך הסעודה לזכרון לפני ה' כדי שיהיה למגן וצינה בעדינו להושיע משופטי נפשינו ולהוציא לאור משפטינו ע"ש

וזה לשון הרב חמדת ימים פסח (פרק ו'): "ועוד בה תוספת מעלה אשר מבלעדי התועלת הנמצא בה בהווה בימי הפסח יש תועלת גדול באכילתה ליום ראש השנה עת יעמוד למשפט לפניו יתברך כמבואר בזוהר תצוה דף קפ"ג זה לשונו, ואלמלא הונו נטרין ישראל תרין סטרין דנהמי אילין לא הונו עיילי לדינא לעלמין ביומא דראש השנה דאיהו יומא דדינא דלאו איהו אלא לאינן דלא נטלין מיכלא דאסוותא ושבו אורייתא בגין מיכלא דחמץ ע"כ, הנה מבואר כח סגולת המצה הזאת להיות תחילה וראש לפדיון נפשינו" עד כאן לשונו

ובדרכי חיים ושולם אות תרכ"ג כתב "הקיטל שלבש בו בלילי פסח לא הניח לכבסו אחר החג ואמר טעמו ונימוקו לפמש"כ הזוה"ק הנ"ל שבזכות המצה ניצולין מן הדין בר"ה וע"כ אין להעביר מהקיטל המצה והיין שלבש בשעת הסדר כדי שכשיתלבש בו בר"ה ויהיה"כ יהיה לזכרון ביום הזכרון לרחמים ולרצון זכות המצה לצירוף זכות לטובה ע"ש".

הדבר תורה לעילוי נשמת קאסאנש בת דגיטו ע"ה

וכאן המקום להודות לבנה היקר ר' ספינאו היקר שעות רבות בהדפסת העלון.

מילתא דבדיחותא

10) סימנים שכדאי לכם להוסיף לסדר של ראש השנה:

- פריכיות - שנזכה לשנה של פריחה. טחינה - שיטחנו אויבינו ויתקבלו תחינותינו.
לביבות ארטישוק - שנזכה ללב טהור ונקי וקרוב לה'. לביבות - שנזכה לשנה של לבלוב.
תירס - שנזכה להתארס. שקדים - שנזכה לשקוד על התורה.
שומר - שה' ישמור אותנו. סרדינים - שיסורו מאיתנו הדינים.
אננס - שינוסו אויבינו מפנינו. שקדי מרק - שיתמרקו עוונותינו.
בננה - שנזכה להתבונן. במבה - שנזכה לברכה מרובה בבית הזה.
קולרבי - שנשמע את קולו של הרבי. דלעת - שירבו דולרנו בכיס.

11) אדם חזר מאומן אחרי ראש השנה ולא עשה כלום בבית, אשתו כעסה ואמרה לו נו מה קורה??
הוא ענה לה: אני נ נח נח מאומן.....

12) למה לא אוכלים בליל ראש השנה גם גפילטע פיש
לסימן "שיתגפילטפישו שונאינו.....?"

13) אמרו לי השנה, שאני חוזר כל שנה על הבדיחה הידוע, שאלול ר"ת אני לאומן ואשתי לחמותי.
אז השנה החלטתי, שאני משנה.... אלול ר"ת אני לאומן ואשתי לשוויגער.....

14) עני אחד קנה ספר של "כל נדרי" בסכום הזוי, נגש אליו חבירו ושאלו מהיכן אתה מתכנן לשלם
את זה והלא כפי מה שידוע לי אתה לא מתחיל את החודש.. אמר לו הלה והרי אמרתי ב"כל
נדרי" נדרנא לא נדרי... כולהון אתחרטנא בהון... וא"כ החובה של התשלום כבר בוטלה.....

15) מוזר, קניתי כיסא בבית הכנסת והגבאי לא נותן לי לקחת אותו לבית.....

16) מישהו אמר: השנה אני הולך לישון בר"ה, מה שהמזל שלי עושה כשהוא ער כבר ראיתי. אנסה
כשהוא ישן.....

לרבים השואלים העלונים הבאים!

תג סוכות 3 חלקים

עם מלא בדיחות ודברים מצחיקים.

וכמובן כדי לא לבזבז הרבה זמן ולחפש בבית הכנסת, מומלץ להירשם לרשימת תפוצה.

a05832349@gmail.com

ניתן לקבל ממערכת העלונים חבילה הפצה ללא עלות ולחלק באזור שלכם

ניתן להתקשר מ- י"א תשרי 0534-135-183

אין רשות לילדים להתקשר.

אזהרה! בעלון משולבים קטעי הומור - אין בכוונתן לפגוע ולהעליב!

בתל אביב חוגגים את חיסול נסראללה ומחלקים ברחובות חטיפי חלבון במרקם אוורירי בטעם קרמל מלוח

חיבאללה מנוהל כרגע על ידי כל האנשים שעד לפני שבוע הארגון חשב שהם לא מספיק חשובים כדי לקבל ביפר

המודיעין האיראני פרסם תמונות החשודים בגרימת הפסקת החשמל למתקן הגרעין 😄

הלוואי וחיסלנו את ראש מערך הפסקות האש

שתפו, נפרסם ונתחזק כולנו! 367korona@gmail.com

ביום שלישי נדהמנו כולם לשמוע את המתקפה העצומה שספג ארגון הטרור חיבאללה, הפגיעה העיקרית ממנה סובלים ב"ה מחבלים אלו הם עוורון ב עיניים ופגיעה עוצמתית באיזור ה מותניים .

והנה דבר זה מרומז בתהלים הנאמרים ביום שלישי:

פרק ס"ט פסוק כ"ד : תחשכנה עיניהם מראות ומתניהם תמיד המעיד:

"בן אדם מה לך נרדם, קום תעשה כלים" (מילים ולחן: אשתי)

וואו איזה שבוע מטורף עבר עלינו היום

בינתיים בסליחות אצלנו בלוד:

החזן: הנשמה לך והגוף פעלך

הקהל: חוסה על אמל"ח....

בקצב הזה עוד מעט עזה תתחיל לשלוח סיוע הומניטרי ללבנון.

דברי הגאון הרב ראוּבֵן אֵלֶבֶז שליט"א

גם הארוחק ביותר - יכול לשום

נמצאים אנו ביום הדין הגדול והנורא. בראש השנה עוברים לפניו כל באי עולם כבני מרון (ר"ה טז ע"א), וחובה עלינו לבוא אל המלך באופן הולם. כבר שאל מיכה הנביא (ו, ו): "בְּמָה אֶקְדָּם ה' אֶכֶף לְאַלְמֵי מְרוֹם" - מהי הדרך לבוא אל ה' יתברך עם פנים שוחקות ושמחות? דרך אחת ניתנה בידינו - וַיִּשָּׁב אֶל ה' וַיִּרְחַמְהוּ וְאֶל אֲלֵהֵינוּ כִּי יִרְכָּה לְסֻלּוֹת" (ישעיה נה, ז), דרך התשובה ותיקון המעשים! ואל יחשוב האדם: כבר רחקתי כל כך, וחסאתי, גדול עוונתי מנשוא, ואיך אראה פני המלך?

כי אמרו רבותינו (סנהדרין מד ע"א): "ישראל אף על פי שחטא - ישראל הוא", כל זמן ששם ישראל עליו - יכול הוא לשוב בתשובה. זהו שאמר הכתוב: "אם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׂמַיִם - מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה'... וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ". גם מהמקום המרוחק ביותר מקבל הקב"ה את השבים אליו. ***

מי לנו רחוק כאלעזר בן דורדיא?! הגמרא (ע"ז יז ע"א) מספרת עליו שהיה עושה עבירות מתועבות רבות. פעם אחת רצה לעשות עבירה עם נוכריה, אולם אותה גייה אמרה לו משפט אחד ששינה את כל חייו: דע לך, אתה לא תשוב יותר, לא תתקבל בחזרה אצל בוראך!

נכנסו בו הדברים והרהר תשובה בליבו. הלך ובכה וביקש מההרים והגבעות, מהשמש ומהירח, שיבקשו עליו רחמים לפני ה' יתברך, שיקבל את תשובתו. כל אחד מהם אמר לו "עד שאנו נבקש עליך רחמים נבקש על עצמנו".

כשראה שאין הדבר תלוי אלא בו, והגיע למסקנה ש"אם אין אני לי מי לי", שם ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה נוראה עד שיצאה נשמתו. באותה שעה יצתה בת קול ואמרה: "רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא".

בכה רבנו הקדוש, מחבר המשניות, ואמר: "לא דין לבעלי תשובה שמקבלים אותם בשמים אלא גם קוראים אותם רבי"!!!

רבי אלעזר בן דורדיא לא עשה תעודת הוראה ולא למד בישיבה, ובכל זאת קראה לו הבת-קול 'רבי'!!!

ללמדנו, מה גדול כוחה של תשובה!

אמרו דורשי רשומות - רבי אלעזר בן דורדיא זכה להיקרא 'רבי', משום שהוא הורה הלכה לרבים, שגם אדם שנמצא במקום הרחוק ביותר מעבודת ה', יכול להרהר בתשובה ולהדבק בשכינה! הוא לימד אותנו, שאף אדם אינו יכול לומר 'אצלי לא שייך תשובה. עשיתי עבירות כל כך חמורות... אני כל כך רחוק...'

לא ולא! תשובה שייכת לכל אחד ואחד!

סבת לשום ולמורק!

יש תחושה באוויר שמילה לא במקום, אנחנו נלחם גם בארה"ב

תסבירו לכורדים בלבנון שזה לא הזמן להוביל צינורות בצורה הזאת

בוא הנה, עלון חזק! חייב להפיץ אותה!!

לקבלת העלון במייל: 367korona@gmail.com

יוסלה

ציירה: טובהלה

פרק 43

מספר ימים אחר כך.

זהו ביתי. אתה תהיה האורח שלי.

תודה, אני יודע כיצד הייתי מסתדר בלעדך.

קלימה אדוני, ידוע לך אם גרים כאן יהודים?

הו, בודאי, ישנה קהלה יהודית גדולה ממעט כמה רחובות מכאן, מיד אלף אורך לטעם. מה שמך?

יהודים? תשאל אותו עצמי, הוא יהודי, גטת ידע.

אבל הבטתה! הבטתה לאבא... די! המחשבות האלו אינן מצליח להרדם מה אעשה?

ללכת... ללמד... כל מה שהחסרת... אבל זה גלתי אפסרו אני לא מסגלו!

© כל הזכויות שמורות